

A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola
története és műtárgykatalógusa

The History and Catalogue of Artworks of the Doctoral School
of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs

1991–2012

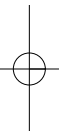
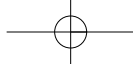
István-akna / István pit, 1993

műhely Workshop

A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola
története és műtárgykatalógusa

The History and Catalogue of Artworks of the Doctoral School
of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs

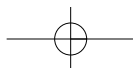
1991–2012

Írta és szerkesztette / Written and edited by: MOGÁN Orsolya
Fordította / Translation: Andrew C. ROUSE Ph.D., MOGÁN Orsolya

© Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola
Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs
Felelős kiadó / Responsible Editor: Prof. Colin FOSTER,
szobrászművész, egyetemi tanár, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola vezetője
Sculptor, Professor and Head of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs

Elérhetőség / Contact:
Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola
Doctoral School Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs
7630 Pécs, Zsolnay Vilmos út 16.
web: <http://www.art.pte.hu/menu/91>

TARTALOMJEGYZÉK   CONTENTS

Előszó	6	Foreword
Bevezető	8	Introduction
A PTE Művészeti Kar Doktori Iskola története 1991–2012	15	History of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs 1991–2012
„Időszámításunk előtt...”	15	„Before time began...”
Művészegyeniségek az oktatásban	15	Art personalities in Education
A Baranyai Művésztelpek jelentősége	17	The importance of the Baranya Artists' Workshops
Magánkezdeményezés az egyetem szárnyai alatt	19	Private initiatives under the university's wing
„Hőskor”	20	„The Heroic Age”
Az első évfolyamok műhelyei Siklóson és Villányban	20	The workshops of the early years in Siklós and Villány
István akna „vad romantikája”	24	The „wild romance” of István Pit
Folytonosság	27	Continuity
„Újkor”	29	„The Modern Age”
Művészeti Kar – Doktori Iskola	29	Art Faculty – Doctoral School
Helyet a műhelyeknek!	32	A Place for Workshops!
Műtárgykatalógus	38	Catalogue of works
Válogatás a Mesteriskola hallgatóinak munkáiból	41	Selection of works of the Master School's students
Válogatás a doktori képzésben résztvevő hallgatók munkáiból	77	Selection of works of the doctoral students
Válogatás a Színerő–Léptékváltás festészeti kurzus képeiből	159	Selection of works from the course Power of Colour–Change of Scale
Függelék	181	Appendix
A pécsi Képzőművészeti Mesteriskola, később a PTE MK Doktori Iskola témavezetői	182	Tutors of the Fine Arts Master School in Pécs and later of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs
Hallgatók a kezdetektől napjainkig	187	Students from the beginnings to our days
Doktori fokozatszerzések és habilitációk tudományágak szerint	190	Doctoral programme stages and habilitations according to disciplines
Kiállítások a kezdetektől napjainkig	193	Exhibitions from the beginnings to our days
Bibliográfia	196	Bibliography

ELŐSZÓ

Nagy örömmel tölt el, hogy ennek a kiadványnak az előszavát írhatom, hiszen egy újabb mérföldkőhöz érkezett el doktori iskolánk. A könyv egyben tisztelgés az iskola alapítójának abbéli kezdeményezése előtt, hogy a doktori képzésben résztvevő hallgatók képzési ideje alatt itt született alkotásaiból válogatott munkáikkal gazdagítsák az iskola gyűjteményét.

Mára ez az Archívum – amely jelenleg közel 500 műalkotást számlál – a kortárs magyar művészet jelentős gyűjteményévé vált. Egy sikeres TAMOP pályázat révén lehetőség adódott egy művészettörténész alkalmazására, akinek feladata egy olyan gyűjtemény katalógizálása lett, amely az elmúlt közel 20 évben különböző műalkotásoknak és dokumentumoknak meglehetősen ad hoc keveréke volt, és eddig nem került módszeres rendszerezés alá. Mogán Orsolya művészettörténész kolléga munkája nyomán mára egy jól áttekinthető adatbázissal rendelkezünk, amely a közeljövőben elérhető lesz a doktori iskola honlapján.

Ezzel a kutatómunkával párhuzamosan a másik nagy feladat a gyűjteményből válogatott művekből álló kiállítás megszervezése és jelen kiadvány megszerkesztése lett, mely egyrészt a kiállítás katalógusa, másrészt a doktori iskola történetének, a tanárok és hallgatók közös tevékenységének összefoglalója. A doktori iskola nemrégiben ki-nevezett vezetőjeként engem kértek fel az előszó megírására. Őszintén mondhatom, hogy alázattal tekintek azokra a kiemelkedő eredményekre, amelyeket az elődeim és

FOREWORD

It gives me great pleasure to write the foreword to this publication, for it represents another landmark in the history of our Doctoral School. It is a tribute to the foresight of the founders of the school that they asked participating students to donate works to the school collection. Today this archive – now containing nearly 500 works – has grown into a major collection of contemporary Hungarian art. Thanks to a government grant we have been able to employ a young art historian, Orsolya Mogán, whose task it has been to compile a proper catalogue of what has been, up to now, a rather ad hoc mixture of art works and documents, which have never been systematically ordered. Thanks to Orsolya's efforts we now have a suitable data basis, which we will be making available on the world-wide web in the near future.

Orsolya's other tasks, during this period, were to oversee and organise the exhibition of a selection of works from the collection and to prepare this publication, which is both a catalogue of the exhibition and a short history of the work of the doctoral school's students and tutors. Whilst I, as the recently appointed director of the Doctoral School, have been asked to write this forward, I can only say that I feel humbled in face of the outstanding results achieved by my predecessors and by the original tutorial staff of the school. Their influence dominates this publication, which is, at the same time, a tribute to their dedication and skill.

az iskola alapító oktatói elértek. Az ő hatásuk dominál a kiadványban, amely egyúttal egy megemlékezés az elhivatottságukról és a szakértelmükről is.

Szeretnék köszönetet mondani azoknak a tudományos titkároknak, akik koordinálták a doktori iskola mindennapi tevékenységét a korábbi években, külön kiemelném itt Zábrádi Mariann, aki rengeteget segített e kiadvány és a kiállítás létrehozásában is. Ugyancsak köszönet illeti régi barátainkat, Harnóczy Örsöt és Bognár Józsefet a katalógus grafikai munkájáért, valamint Horváth Gábor, illetve Fodor Pál fotográfusokat, s nem utolsósorban Gamus Árpádot is, aki az elmúlt években a belvárosi Pécsi Galéria vezetőjeként jelentős szakmai támogatást nyújtott kiállításaink megszervezésében. Külön öröm számomra, hogy jelen kiállítás a Zsolnay Kulturális Negyedben az új galériában kerülhet megrendezésre. Kiváltképp azért, mert szomszédok lettünk, hiszen 2011-ben a Művészeti Kar is új otthonra lelt a Pécs Európa Kulturális Fővárosa nagy beruházása kapcsán újjászületett Zsolnay Negyedben. A Doktori Iskola Archivumának kiállítása az első együttműködésünk ebben az új környezetben.

Végül köszönetet kell mondanom a valaha volt és jelenlegi doktorandusz hallgatóknak, hiszen nélkülük a doktori iskola nem létezne. Kiváltságosnak érzem magam, hogy sok tehetséges fiatallal dolgozhatok együtt, és láthatom, segíthetem pályájukat. Közülük sokan már ismert, elismert művészek, illetve nagyra becsült oktatói számos magyar, és több külföldi művészeti képzést nyújtó egyetemnek. Az ő munkájuk előtt tiszteleg ez a katalógus és kiállítás.

2012. november

I should also like to pay thanks to the various academic secretaries who have co-ordinated the day to day work of the doctoral school and particularly, in this case, to Mariann Zábrádi, who has helped greatly in the production of this catalogue and the exhibition. Thanks are also due to our old friends Örs Harnóczy and József Bognar for the graphic work on the catalogue and to photographers Gábor Horváth and Pál Fodor. Our gratitude must also be expressed to Árpád Gamus who, as director of the former Pécs City Gallery, has provided invaluable support over the years. I am particularly pleased that the exhibition is to be held in his new gallery in the Zsolnay Cultural Quarter. It is particularly appropriate in that we have become neighbours, as the Faculty of Music and Visual Arts moved to its new home in the Zsolnay Quarter over a year ago. The exhibition of the Doctoral School Archive is our first co-operation in this new setting.

Finally I must thank the students, for without them the Doctoral School would not exist. I have always felt privileged to be able to work with such talented young people and to see them grow. Many have become established artists in their own right, whilst universities offering art studies in Hungary and abroad may now boast many teachers who studied here. It is their work which is honoured in this catalogue and exhibition.

November, 2012

Prof. Colin FOSTER szobrászművész,
a PTE Művészeti Kar Doktori Iskola vezetője

Prof. Colin FOSTER
Director of the Doctoral School or the Faculty of Music
and Visual Arts, University of Pécs

BEVEZETŐ

DLA

A Szabad Művészetek Doktora (Doctor of Liberal Arts – DLA) tudományos fokozatot jelent a művészeti képzésben. A DLA képzést folytató Doktori Iskolába a mesterdiplomával rendelkező, elkötelezett alkotóművészek nyerhetnek felvételt a képzés három évre tervezett kutató-alkotó program benyújtásával. A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskolájának erőssége, hogy a kezdetektől hangsúlyt fektet a kísérletező, gyakorlati műhelymunkára és az önálló művész-személyiségek kibontakoztatására. Ehhez anyagtámogatást, műtermet, különleges technológiák használatát, külföldi és hazai tanulmányutakat, szakmai és elméleti kurzusokat biztosít. A Pécsi Tudományegyetem számos tudományágat integráló intézményi háttere pedig egyedülálló lehetőséget kínál interdiszciplináris kutató-, alkotó tevékenységekre. A DLA hallgatók a választott doktori program témavezető professzorával konzultálnak, aktívan részt vesznek a meghirdetett kurzusokon és rendszeres írásbeli beszámolókkal dokumentálják alkotói, kutatói tevékenységüket. A hároméves képzést a mestermunka elkészítése után abszolutórium zárja. Doktori fokozatot az alkotói programjukat tudományos írásba foglaló disszertáció benyújtásával, mestermunka-kiállítás – zenészek esetében doktori koncert – rendezésével, valamint ezeknek a vizsgabizottság előtt történő sikeres megvédésével szerezhetnek. A fokozatot a Pécsi Tudományegyetem Doktori Bizottsága ítéli oda. A DLA képzés alapjait Péccsett a Doktori Iskola elődje, a Képzőművészeti Mesteriskola dolgozta ki.

INTRODUCTION

DLA

The Doctor of Liberal Arts (DLA) is an academic degree in the arts. It may be applied for by those who already have a master's degree and are vocational artists. One of the strengths of Pécs University' faculty of arts is that from the outset it placed emphasis upon the experimental, practical workshop and independent artistic expression. For this it guarantees support through materials, studios, the use of various technologies, foreign and domestic study trips and professional and theoretical courses. Pécs University, with its background of numerous integrated branches of knowledge at the institutional level offers a unique opportunity for interdisciplinary research and creative activities. DLA students have consultations with their specialist professor, participate actively in the advertised courses and accompany their evolving work with written reports. The three-year education closes with an absolutorium after the preparation of their masterwork. Students are awarded their doctoral rank upon submitting an academic written dissertation, producing an exhibition – in the case of music students, giving a concert – and successfully defending these before an examination committee. The degree is awarded by the Pecs University Doctoral Committee. The basic elements of the DLA course were modelled in Pécs from its forerunner, the Fine Arts Master School.

Doktori védések / Doctoral defenses (OROSZ Klára – 2012, Jo KLEY – 2012, GUTTMAN Barbara – 2011)

Doktorandusz hallgatók kiállítása.
Exhibition of the doctoral students, Pécsi Galéria, 2012

Első doktori koncert.
First doctoral concert (BALI János – 2012)

Pécs és a régió sokat emlegetett művészeti gazdagsága szorosan összefügg a pécsi művészképzés történetével, az egyetem jelenlétével és azon belül a Művészeti Kar Doktori Iskola –, valamint elődje, a Képzőművészeti Mesteriskola működésével. Az előzmények négy meghatározó művészegyenység, Keserü Ilona, Bencsik István, Rétfalvi Sándor és Schrammel Imre pécsi találkozásához vezettek, amely történelmi fordulatnak tekinthető a hazai művészeti képzés szempontjából.¹ Együttműködésük során a szellemi alapokat kidolgozván és megfelelő anyagi forrásokat találva az országban egyedülálló képzési formát hoztak létre 1991-ben: a Képzőművészeti Mesteriskolát. Azelőtt ugyanis egy tehetséges alkotónak a régióban nem volt lehetősége a tanári diplomán túl további szakmai képzésre. Lehetek az alapítók művészeti tevékenységükben elismertek és tanári elkötelezettségükben tetterősek, más csillagoknak is együtt kellett állniuk az akkori oktatáspolitikai égbolton. A későbbiekben bemutatott intézménytörténeti változások tették szükségsszerűvé, hogy a már kidolgozott és működőképes Mesteriskola tartalmi összetevőit és a gyakorlati művészképzés tapasztalatait átmenjék egy államilag akkreditált posztgraduális képzési formába. Ilyen módon az országban először Pécsen jött létre doktori Iskola a képzőművészetek számára 1995-ben. A Pécsen elnyerhető doktori fokozat által a művésztanárok új generációja jelentette az utánpótlást országszerte a művészeti felsőoktatásban. Az egyes évszámok bár jelentősek, ez a kiadvány szándékozik rámutatni arra a folytonosságra, aminek kezdete az 1990-es évek elejére tehető.

A DLA képzés közvetlenül is gazdagítja Pécs kulturális-művészeti életét, többek között azzal, hogy alkotások születnek a képzés során és ezeket a munkákat be is mutatják a nagyközönségnek az évente rendezett kiállításokon. A Mesteriskola, majd a későbbi Doktori Iskola történetében

The oft-mentioned artistic wealth of Pécs and its surrounding region is tightly linked with the history of art education in Pécs, with the presence of the university and within it the activities of the doctoral school of the Faculty of Art – as well as its forerunner, the Art Master School. The preliminaries take us back to the meeting in Pécs of four determinant artistic personalities: Ilona Keserü Ilona, István Bencsik, Sándor Rétfalvi and Imre Schrammel, which must be seen as an historic moment from the aspect of Hungarian art education.¹ In 1991, in the course of their cooperation, they brought about a form of training that was unique in the country in working out the intellectual foundations and ensuring suitable material sources: the Fine Art Master School. For earlier there had been no opportunity for any talented creative person in the region to study further than a teacher's degree. However recognised the founders were as artists, however dedicated they were as teachers, they had to take their place alongside other stars in the galaxy of educational politics of the day. Changes in the history of the institute, which will be introduced in what follows, made it necessary for the content components and experience in practical art education of the Master School, already planned through and operative, to be raised into the form of a nationally-accredited postgraduate course. This is how Pécs, in 1995, became the first institute in the country to have a doctoral school for artists. This new generation of artists, able to receive a doctorate in Pécs, produced a new generation of teachers of art and ensured a supply of higher education art teachers all over the country. Although there are years of excellence, the purpose of this publication is to demonstrate the continuity, the inception of which can be placed in the early 1990s.

jelentős tárlatok nyíltak Budapest, Berlin, Rijeka, Lahr, Krakkó, Konstanz, Róma kiállítóhelyein.² Ez a gazdag kiállítási program a művészetek iránt érdeklődőket is szembesítette azzal a jelenséggel, hogy Pécs művészeti képzésében egy új generáció van felnövekvőben, friss gondolatokkal a művészetről, környezetünkről. A befogadó találkozhatott az alkotói kifejezésben új formát öltő kutatói-kísérletezői attitűddel is: anyaghasználat, műfaj, technika, de éppúgy a tematika terén. Mindez a közönséget is inspirálta, ha úgy tetszik, a DLA kiállítások különösen megmozgatták a művészetet befogadók szellemi receptorait. Az új képzési forma több visszhangot és diskurzust váltott ki általában a pécsi művészeti, kulturális életben, amely ettől előbbé, frissebbé vált, talán meg is fiatalodott.³

Már a Mesteriskola alapítása során megfogalmazódott a szándék, hogy a művészképzésben kiemelt hangsúlyt élvezzen a szakmai, gyakorlati műhelymunka, a műtermi aktivitás. A Mesteriskola éve alatt, ahogyan azt a későbbiekben szemlélteti a tanulmány, ehhez kiváló feltételeket biztosított a Baranyai Alkotótelepek által rendelkezésre bocsájtott siklósi kerámia műhely, a villányi kőszobrász telep, vagy a fémszobrászok által használt pécsi Fondéria öntöde. A legendás István-akna ipari épületei a festők számára nyújtottak nagy léptékű teret és inspirációt az ott megvalósított különleges installációkhoz.

A doktori képzés jelenlegi helyszíne, az Európa Kulturális Fővárosa rész-

ként revitalizált Zsolnay Negyed, mely már csupán szellemi öröksége és a gyár egykori régióbeli- és európai szerepe révén is inspiráló feltételeket biztosít a Damjanich utcai Campusról 2011-ben ideköltözött Művészeti Kar munkája számára. A gyakorlati műhelymunkát ösztönző helyi atmoszféra jelentőségére már a költözés előtt felhívta a figyelmet a Keserü Ilona által vezetett, 2007-től 2010-ig öt alkalommal megvalósult Színerő-Léptékváltás festészeti kurzus és kiállítás-sorozat, az akkor még felújítás előtt álló, romos gyári üzemcsarnokokban.

The DLA also directly enriches the cultural and art life of Pécs, one way being that works of art created in the course are displayed to the general public at annually organised exhibitions. During the history of the Master School and the later Doctoral School significant exhibitions have been opened in exhibition centres in Budapest, Berlin, Rijeka, Lahr, Cracow, Constance and Rome.² This rich itinerary of exhibitions has brought to the notice of those with an interest in the arts that a new artistic generation is coming to adulthood in Pécs, one with new ideas about the arts and our environment. The recipient may also have encountered in creative expression a new research-and-experimentation attitude, in the spheres of material use, genre, technique but also theme. All this has inspired the public, or if you like, the DLA exhibitions have had a special effect in mobilising the recipient of art's intellectual receptors. The new art form has produced response and discourse in the artistic and cultural life of Pécs, from which it has become more vital, fresh and maybe even younger.³

Színerő kurzus és kiállítás sorozat / Power of Colour course and exhibition series.
Zsolnay gyár / Zsolnay factory, 2007

The intention had already been expressed in the course of establishing the Master School that professional, practical workshop work and studio activity would be emphasized in art education. During the Master School years, as this study will later show, excellent conditions

were provided to this end by the Baranya Art Workshops: the ceramics workshop in Siklós, the Villány stone sculpture park and Pécs's Fondéria foundry for bronze sculptors. The legendary industrial buildings of István Pit extended large-scale space and inspiration for the various installations created there.

The present location of the Doctoral School is the Zsolnay Cultural Quarter, revitalised as part of the Cultural Capital of Europe Project. In terms of its intellectual heritage and regional and European scope,

DLA műterem a PTE Művészeti Kar Zsolnay negyedbeli campusán.
DLA studios on the campus of the Faculty of Music and Visual Arts,
University of Pécs, 2012

Egy bizonyos: az új helyszínen jelentősen javult az infrastrukturális háttér, jól felszerelt fa-, fém- és kőszobrászati műhellyel, a legkorszerűbb gépekkel rendelkezik a Művészeti Kar. A kerámiaszobrász hallgatók az országban egyedülálló műhellyel, kiváló égetőkemencékkel és eszközbeli felszereltséggel büszkélkedhetnek, miközben a festő szakos DLA hallgatók számára önálló műterem sora biztosított a zavartalan munkához.

A Zsolnay Negyed változatos összművészeti lehetőségeket, illetve az ott tevékenykedő egyéb kulturális intézményekkel való együttműködésre szolgáló alkalmakat tartogat a képzések számára. Legújabb példa erre a 2012 tavaszán rendezett I. Zsolnay Fesztiválon részt vevő DLA hallgatók interaktív projektjeinek együttese. A Művészeti Kar közvetlen közelében a Janus Egyetemi Színház (JESZ) folytatja működését, nyitottan a képzőművészeti ötletekre a stúdiószínházi tereken belül is. A két társadalomtudományi tanszék, a bölcsészkarhoz tartozó Kommunikáció- és Médiatudományi, valamint a Szociológia Tanszék a negyedbe költözve további interdiszciplináris projektek, kiállítások lehetőségét teremtette meg.⁴

A tudományos és művészeti szcénában jelentős szerepet betöltő előadók által vezetett kurzusokon vesznek részt a DLA hallgatók, ezzel erősítve az interdiszciplináris gondolkodást a művészeti alkotásban, valamint motiválva a kutatói, kísérletezői hozzáállást az alkotói folyamatokban. Esetenként egy-egy alkotói ideában megfogalmazódik, a kész műalkotásban pedig megtestesül az átjárhatóság más szakterületek felé, vagy az együttműködés más tudományágakkal (például biológia, orvoslás, kulturális antropológia, médiatudomány).

this site offers an inspiring background for the school, which moved here from its former site in Damjanich Street in October 2011. Even before moving in, the significance of the place's atmosphere could be sensed in the „Színerő– Léptékváltás” (Power of Colour–Changing Scale) painting course and exhibition series led by Ilona Keserü between 2007–2010 in the large derelict factory shops awaiting renovation.

One thing is certain: the infrastructural background has improved at the new site, the Art Faculty being well-equipped with wood, metal and stone sculpture workshops and the most up-to-date machinery. Ceramics sculpture students can boast a nationally unique workshop with excellent kilns and equipment, while DLA painting students have their own studios where they can work undisturbed.

The Zsolnay Quarter provides occasion for cooperation in the various combined arts as well as with the other cultural institutions operating there. The most recent such example was the participation of the DLA students at the 1st Zsolnay Festival with their collection of interactive projects. The Janus University Theatre operates in the immediate vicinity of the Arts Faculty, openly building upon fine art ideas in its studio theatre. Two social science departments attached to the faculty of humanities, the Communication and Media Studies Department and the Sociology Department, having also transferred to the quarter, create opportunities for further interdisciplinary projects and exhibitions.⁴

The DLA students participate in courses run by lecturers who fill important roles on the academic and artistic scene, thereby strengthening the interdisciplinary train of thought in their artistic creativity, as well as motivating an investigative, experimental attitude in the creative process. Occasionally a creative idea will formulate, which will embody in the work a permeability

Zsolnay Negyed / Zsolnay Quarter, 2012

A művészetek közötti átjárhatóság útjait bővíti, hogy a Művészeti Kar épületeiben a Zeneművészeti Intézet hallgatói is jelen vannak. Lényeges mozzanat ezzel összefüggésben, hogy a DLA képzés történetében 2009 óta a zeneművészek számára is lehetőség van doktori képzésre, fokozatszerzésre. Jelen kiadványnak azonban nem része a zeneművészeti ág történetének részletes feltérképezése. A zene és a képzőművészet együttes jelenléte a kurzusok, koncertek, kiállítások során egyfelől kihívásokat jelent, másfelől hidakat teremt a két művészeti ág között.

Tovább tágítják a művészeti határokat a kerámia-tervezés, a grafikai tervezés és az elektronikus zenei médiaművészet a Karon egyre fejlődő Média- és Alkalmazott Művészeti Intézetében. A Vidovszky László által indított elektronikus zenei szak a zene kísérleti határterületeit kutatja olyan új médiaművészeti formákon keresztül, mint a hangművészet, az interaktív installációk, hálózati projektek és a zenei performansz. Ezeknél a mai intermediális eszközöket alkalmazó műfajoknál a kísérletezés során természetesen a vizuális művészetekkel való kapcsolódási pontok jelenléte.

A campuson így megvalósulhat az „Universitas” eszménye, az egymásra odafigyelő, termékeny összefogás egy intenzívebb jelenlét érdekében az oktatási, tudományos és művészeti szintéren, ahol meg lehet találni az átjárhatóságot az egyes szakterületek között, akár közös programok, pályázatok, vagy tudományos kutatások formájában.

into other disciplines, or cooperation into other branches of science (for instance, biology, medicine, cultural anthropology or media studies).

These paths of permeability among the arts is extended through the presence in the same building complex of the students of the Music Institute. In the history of DLA education, a significant episode in this respect has been that since 2009 it has also been possible for music students to attain a doctorate. The history of the Branch of Music in the doctoral school is however not part of this present study. The coexistence of music and art education on the one hand means challenges in courses, concerts and exhibitions while on the other it builds bridges between the two branches of the arts.

Artistic frontiers are further broadened through ceramics design and electronic music media art in the continually developing Institute of Media and Applied Arts. The degree subject of electronic music under the directorship of László Vidovszky explores experimental peripheral borderlands in music through such new media art forms as sound art, interactive installations, mesh projects and musical performance. With modern genres such as these which employ intermedial tools it is natural that there should be points in the course of the experimentation that connect with the visual arts.

It was in this way that the ideal could be realised on the campus of „Universality”, a productive joining of forces and mutual attention in the interests of an intensive presence on the educational, academic and artistic stages, where it is possible to discover permeability among individual specialist areas, whether in the form of joint events, applications or scientific research.

Az 1990-es évek elején folyamatos intézményi változások mentek végbe a pécsi felsőfokú művészképzésben. A Képzőművészeti Mesteriskolának, majd az 1995-ben abból született Képzőművészeti Doktori Iskolának a sikeres akkreditációk lebonyolítása és pályázatok elnyerése érdekében a terveket és célokat újból meg kellett fogalmaznia, a képzési formának újra meg kellett határoznia önmagát, létjogosultságát. Foglalkozni kellett olyan kérdésekkel, hogy milyen képességekkel kell rendelkeznie egy oktatónak a művészeti felsőoktatásban, hogyan jelenik meg a doktori képzésben az alkotó-kutatói tudományos attitűd, mely e képzésforma alapvető követelménye. Természetesen a hallgatóknak a tudományos közegben való helyálláshoz képesnek kell lenniük az alkotásaikba foglalt gondolataik elemzésére, más tudományágakkal való párhuzamok és kapcsolódási pontok megfogalmazására. Feladatuk összetett, egyrészt disszertációt írnak, a tudományos írás követelményeinek eleget téve, prezentálva a mester munkához vezető kutatás folytonosságát, másrészt a műhelymunka során megragadják a voltaképp megírhatatlant.

Ilyen szempontból a „művész doktorok” képzése különleges más doktori képzésekhez viszonyítva. A doktori képzés lényege azonban nem merül ki az egyetemi oktatáshoz előírt fokozat megszerzésében, hanem államilag finanszírozott talajt biztosít a művészeti továbbképzésnek, a képzés fejlődésének, a magas színvonalú szakmai gyakorlatnak, az új technikákkal való kísérletezésnek, hogy aztán nyitott szemléletű, tájékozott művészeket képezzen.

„Művészet-tudomány”?

Kötetlenebb módon is megközelíthetjük a szabad művészetek doktora kifejezésben rejlő „tudós művész” kérdéskörét. Mindig is sokat értekeztek arról, hogy mi az, ami a művészetben belül „tudomány”-nak tekinthető. A tudományt és a művészetet mégis az emberi alkotó tevékenység két egymástól különböző ágának tartják, melyeknek módszere, célja merőben különböző. Objektivitás versus szubjektivitás, racionális tényszerűség versus érzéki tapasztalat, illetve érzelmi pillanatszerűség. Pedig a művészet és tudomány alaptörekvése ugyanúgy az élet, a világ megismerése, megmutatása, preparálása, modellezése, még ha módszereik különbözőek is. Dürer rajzai akár műszaki, vagy természettudományos művekben is helyet kaphatnának, de ha megszemlélünk egy érsebészeti röntgenfelvételt, az erek rendszere akár egy absztrakt festmény is lehetne. A rend és harmónia, amelyet a jelenségek kóaoszá-

In the early 1990s tertiary art education underwent continuous institutional changes in Pécs. In the interest of acquiring successful accreditation and winning applications the Master School, and after 1995 its successor the Fine Art Doctoral School, had to reformulate its plans and aims; it had to redefine and justify its existence. It had to occupy itself with such questions as to what kind of tertiary education an art teacher needed, and how a creator-researcher academic attitude appeared in doctoral education, a fundamental requirement in this form of education. Naturally students should be able to analyse their creative work in an academic environment, expressing parallels and points of reference with other disciplines. Their task is complex: on the one hand they must write a thesis in order to satisfy academic requirements and demonstrating the continuous research leading to their master work, while in their workshop activity they must essentially seize hold of that which cannot be set in writing.

From this aspect the „doctor of art” sets itself apart from other doctoral education. The essence of doctoral education, however, does not end with the university prerequisites for attaining the level, but guarantees a firm grounding of state support for further education in art, for its development, high quality professional practice, experimentation with new techniques, and then the forming of open-minded, informed artists.

„Art-Science”?

We can approach questions relating to the „scientific artist” lying concealed in the free arts doctorate in a freer manner. There has always been much discussion over what can be taken as „scientific” in art. Science and art are after all held to be two separate branches of human creativity, the method and aims of which are wholly different. They are objectivity versus subjectivity, rational fact versus emotional experience or the passion of the moment. And yet art and science likewise strive to recognise, present, order and model life and knowledge, even if the methods are different. Dürer’s drawings could equally find a place in technical or scientific works, but if we look at an x-ray of blood vessels, the system of vessels could just as easily be an abstract painting. The order and harmony which phenomenon scientists elevate from chaos are themselves „art” – to be found in mathematics,

ból kiemel a tudós, már maga is „művészet” – felfedezhető a matematikában, a relativitáselméletben, a kvantummechanikában. Tudósnek és művésznek is közös tárgya a folytonos változás és disszonanciák közepette is mindig lényegi természet.

A szabályok ismételtetésével a tudomány is megfeneklik időnként, ekkor jön egy kreatív, mindent felborító elmélet, paradigmaváltás következik be, hogy szétgyűrűzven a mindennapi tudományos gyakorlatban is számos változást idézzen elő. A művészetnek is megvannak a paradigmaváltói, újítás nélkül nem menne sokra a bevált technikákkal. Mégis, ha nincs meg a művész tudása (technikai, szellemi, tapasztalati), akkor képtelen megvalósítani új gondolatait. Egyfelől elengedhetetlen a folytonos kísérletezés, az új anyagok, technikák, elméletek alkotó megismerése, másfelől a művészetet éppúgy oktatni lehet a tudásszintek és emberi élethelyzetek összes lépcsőfokán, mint a tudományt.

Még ha vannak is, akik idegenkednek a „művész doktor” kifejezéstől, a benne rejlő paradoxontól elvonatkoztatva felismerhető, hogy a doktori cím a szabad művészetek terén ezt az elköteleződést takarja.

„A titokzatosnál nincs csodálatosabb. Alapvető érzés ez, ott áll az igazi művészet és az igaz tudomány bölcsőjénél.” Albert Einstein

the theory of relativity or quantum mechanics. The common object of scientist and artist alike is continual change and, even amidst dissonance, essential nature.

Even science occasionally comes aground through the repetition of rules: this is followed by a creative theory or change of paradigm that overturns everything, causing numerous changes in everyday scientific practice with its ripple effect. Art also has its paradigm changers, for tried and tested techniques don't go far without renewal. Nevertheless, without knowledge (technical, intellectual and experiential) it is impossible for the artist to formulate new thoughts. On the one hand continuous experimentation and a creative acquaintance with new materials, techniques and theories is indispensable, while on the other art can be taught at different levels and at different stages of human conditions just as science can be.

Even if there are some who shudder at the expression, „Dr. Artist”, take away the paradox concealed within it and it can be recognised that the doctoral title in the sphere of the free arts covers utter dedication.

„The most beautiful thing we can experience is the mysterious. It is the source of all true art and science”
Albert Einstein

A PTE MŰVÉSZETI KAR DOKTORI ISKOLA TÖRTÉNETE
THE HISTORY OF THE DOCTORAL SCHOOL OF THE FACULTY OF MUSIC AND
VISUAL ARTS, UNIVERSITY OF PÉCS 1991–2012

„IDŐSZÁMÍTÁSUNK ELŐTT...”

„BEFORE TIME BEGAN ...”

Művészegyéniségek az oktatásban

Art personalities in Education

Az intézménytörténet háttérében társadalmi, kultúrpolitikai tényezők összefüggő láncolata húzódik meg, amelyben Pécssett négy alkotó – Keserü Ilona festőművész, Bencsik István, Rétfalvi Sándor szobrászművészek és Schrammel Imre keramikus – találkozása jelenti a művész-képzés időszámításának kezdetét. Ehhez természetesen az akkori oktatáspolitikai élet további jelentős szereplői is felrajzolták a koordinátarendszer megfelelő egyeneseit. A Mesteriskola létesítésének gondolata a nyolcvanas évek végén öltött formát az alapítók beszélgetéseiben, akik akkor a képzőművészeti munkásságuk mellett a művészeti oktatásban is tevékenykedtek.

A chain of connecting educational policy factors stretches through the background of the history of the institute, in which the meeting in Pécs of four creative minds – the painter Ilona Keserü, the sculptors István Bencsik and Sándor Rétfalvi and the ceramic artist Imre Schrammel can be considered the beginning of art education. For this naturally other significant players in the educational policy of the day were to draw up satisfactory lines in the frame of reference. The idea of creating a master school took shape in the late eighties in conversations of its founders, who at the time were active not only as artists but in art education.

Pécssett az egyetem integrációja előtt a valamikori Tanárképző Főiskolán többféle tanszék működött, köztük az akkoriban ún. készségezásoknak minősülő tantárgyak, ahova a testnevelést éppen úgy, mint a rajz szakot is besorolták. Ilyen módon nem létezett felsőfokú művészeti képzés, a Tanárképző Főiskolán két szakos tanárokat képeztek, akik – hiába voltak tehetségesek, a hallgatók – az intézményi keretek között nem tudták tehetségüket kellőképpen kibontakoztatni. A művészeti képzés szempontjából jelentős, első intézménytörténeti eseménynek tekintetjük, amikor 1982-ben néhány főiskolai tanszék integrálódott az akkor Janus Pannonius Tudományegyetembe, közöttük a Rajz Tanszék is.⁵ Ormos Mária, a JPTE akkori rektora támogatta a művészeti képzés reformjait, később a Mesteriskola létrejöttét is. 1984-ben meghívták Rétfalvi Sándort, aki 1964 óta tanára, majd 1967-től igazgatója volt a Művészeti Szakközépiskolának, hogy vállalja el a JPTE TK Rajz Tanszékének vezetését, amely akkor főiskolai szintű képzést nyújtott. Az egyetemi vezetéstől azonban Rétfalvi már a meghívásának pillanatában azt a feladatot kapta, hogy a lehető legrövidebb időn belül egyszakos, egyetemi képzést szervezzen.⁶ A JPTE szorgalmazta a főiskolai rajz szakos képzés egyetemi átszervezését, jöllehet a készségezások sokáig vita tárgyát képezték abban, hogy egyáltalán integrálhatóak-e egy egyetemi rendszerbe.

A number of departments functioned in the College of Education prior to the integration with the university, among them subjects then known as „subjects of dexterity”, where physical education was listed alongside drawing. In this respect there was no higher education of art; the College of Education trained teachers in two subjects, who – no matter how talented the students – were unable to develop that talent within the institutional framework. From the aspect of art education the first significant event in the history of the institute came when in 1982 a few of the college departments integrated into the then Janus Pannonius University, among the Department of Drawing.⁵ Mária Ormos, then the university’s rector, supported the reforms in art education and later the formation of the Master School. In 1984 Sándor Rétfalvi, who since 1964 had taught at the vocational secondary art school and since 1967 been its headmaster, was invited to become head of the university’s Department of Drawing, which at the time provided training at college level. However, from the moment he was called to the post Rétfalvi was entrusted with organising single-subject art education at the university level.⁶

Janus Pannonius University encouraged the reorganisation of the old college art training, although it

Amelyik tanszék rendelkezett a megfelelő oktatói feltételekkel és az egyetemi képzés tudományos aspektusaira hangsúlyt fektető tantárgyi struktúrával, az hamar részt tudott venni az integrációban és egyetemi szakká vált. Rétfalvi Sándor Horváth Dénes festőművésszel, aki tanárként a színelmélet, színdinamika terén folytatott kutatásokat, kidolgozta az egyetemi tantervi feltételeket. A másik legfontosabb feladat a személyi feltételek kialakítása volt. Rétfalvi Sándor meghívta Pécsre Bencsik Istvánt, akit már Nagyatádról ismert⁷, hogy a Rajz Tanszék docense legyen, majd közösen felkeresték Keserü Ilonát, aki már 1983-tól tanított a Pedagógiai Főiskola rajztanári szakán. Rétfalvi mögött hosszú évek pedagógiai tapasztalatai álltak, jól ismerte az intézményes kereteket, Bencsik és Keserü azonban mindenképp szabadúszó képzőművészek voltak.⁸ Mégis elkezdték közösen az egyetemi szintű képzés elméleti kidolgozását. Két szobrászati területet (Bencsik István – kőszobrászat, Rétfalvi Sándor – fémszobrászat) és a festői vonalat erősítették (Keserü Ilona), valamint meghívták Morvay Lászlót a grafikai ismeretek oktatására. Az elméleti tárgyak (színelmélet, művészettörténet, stb.) jelentősége is megerősödött.

Rajz és Vizuális Nevelés Tanszékként az 1989/90-es tanévben megkapták az egyetemi tanszékké való minősítést és ezzel új távlatok nyíltak meg a művészeti képzésben. Keserü Ilona és Bencsik István az intenzív oktatói tevékenység során a következő felismeréssel fordult Rétfalvi Sándor tanszékvezetőhöz: „...van itt egy-két kiemelkedően tehetséges fiatal... ők művészek lesznek, nem középiskolai tanárok, nekik ez itt kevés, ennyi óraszámban... nekik több kell, mit lehetne tenni?”⁹ Már az első évfolyammal kapcsolatban – amely öt éves egyetemi szintű képzést kapott – úgy gondolták, jó lenne, ha a diplomaszerezésük után nem fejeződne be a képzésük, hanem mód nyílna arra, hogy személyiségük szakmai szempontból kibontakozhasson. Körvonalazódott egy képzési forma, ami az alapképzés végéhez illeszthető, ahová a legtehetségesebbek felvételt nyernének. Így fogalmazódott meg a Képzőművészeti Mesteriskola ötlete.¹⁰

Mindez akkor öltött formát, amikor Magyarországon egy olyan időszak látszott kibontakozni, amely több lehetőséget engedett a szuverén elképzeléseknek; jelen esetben a művész-tanár kollegák részéről felmerült, képzésbeli igényeknek. Ilyen módon a Mesteriskola létrejöttét nem az adminisztráció kezdeményezte, hanem maguk a tanárok. Elkezdtek beszélni tervük anyagi feltételeiről és a gyakorlati képzésre alkalmas helyszínekről. Így látogattak el

was long a subject of debate as to whether the subjects of dexterity could be integrated into the university system. Those departments with the appropriate academic staff and with a structure that emphasized the academic aspects of university education quickly integrated and became university subjects. Together Dénes Horváth, who as a teacher carried out research in the fields of colour theory and colour dynamics, Sándor Rétfalvi worked out the university syllabus conditions. The other most important task was to form the human conditions. Sándor Rétfalvi, who knew István Bencsik from Nagyatád, invited him to Pécs⁷ as associate professor in the Department of Drawing; they then together sought out Ilona Keserü, who since 1983 had been teaching drawing in the Teaching College. Rétfalvi had long years of pedagogical experience behind him and was most familiar with institutional frameworks, while above all else Bencsik and Keserü were freelance artists.⁸ Even so, they began together to work out a theoretical elaboration for university education. They reinforced two branches of sculpture (István Bencsik – stone sculpture, Sándor Rétfalvi – metal sculpture) and painting (Ilona Keserü), and invited László Morvay to teach graphic art. The theoretical subject areas (colour theory, art history etc.) were also emphasized.

In 1989/90 the now Department of Drawing and Visual Education was awarded university department status and with this new vistas were opened in art education. In the course of their intensive teaching activities, Ilona Keserü and István Bencsik turned to Sándor Rétfalvi with the following acknowledgment: „there are one or two extremely talented youngsters here... they will be artists, not secondary-school teachers, what they get here is insufficient in this number of lessons... they need more; what can we do?”⁹ Even with relation to the first-year students – who would receive five years of university-level education – they thought it would be good if after receiving their degree they did not end their studies, but that a way would open for their personalities to develop professionally. They outlined a training course that could be attached to the end of the basic training and to which the most talented could gain entrance. And thus the idea of a Master School came about.¹⁰

All this gained shape when it seemed that a period was unfolding which would offer more opportunities for sovereign notions: in the present case, teaching demands

közösen a siklói alkotótelepre, ahol felkeresték Komor Istvánt, a Baranyai Alkotótelepek igazgatóját a további tervek szövéséhez.¹¹

A Baranyai Alkotótelepek jelentősége

A Komor Istvánnal folytatott megbeszélések során felmerült, hogy egy kerámia szobrászati programot is be kellene építeni a tervezett Mesteriskolába a festő, kőszobrász, fémszobrász programok mellett. Schrammel Imre negyedik alapító mesterként csatlakozott ekkor az ügyhöz. Schrammel 1967 óta aktív szereplője a régiónak az általa alapított siklói kerámia szimpóziumon. Jó viszonyt ápoltak Rétfalvi Sándorral, aki Keserü Ilonával és Bencsik Istvánnal együtt szintén érdekelt volt a siklós-villányi szimpózium eseménytörténetében.¹²

1989-ben, amikor felmerült az akkor már egyetemi szintű rajz szakon diplomázó fiatalok továbbképzésének ötlete, Schrammel Imre már hosszú ideje aktív résztvevője

arising from artist-teacher colleagues. Thus the Master School came into existence, not as an administrative initiative, but via the staff themselves. They began to speak of material conditions and suitable sites, and so together visited the artists' workshop in Siklós, where they sought out István Komor, director of the Baranya Art Workshops with an eye to weaving their further plans.¹¹

The importance of the Baranya Artists' Workshops

In the course of conversations with István Komor it was suggested that a course in ceramic sculpture should also be built into the planned Master School alongside those of stone sculpture, metal sculpture and painting. This is when Imre Schrammel joined the team as its fourth founding master. Since 1967 Schrammel had had an active role in the region's ceramics symposium at Siklós, which he had founded. He and Sándor Rétfalvi nurtured a good relationship, the latter, like Ilona Keserü and István Bencsik, having an interest in the history of the events at the Siklós-Villány symposium.¹²

Villány-Nagyharsány, kőbánya és szobrásztelep, 1990-es évek
Quarry and sculpture park in Villány-Nagyharsány in the 1990s

SCHRAMMEL Imre, RÉTFALVI Sándor, BENCSIK István, Siklós, 1991

volt a felsőfokú művészeti oktatásnak a Budapesti Iparművészeti Főiskolán (2005-től Moholy-Nagy Művészeti Egyetem).¹³ Ő rendelkezett a legtöbb tapasztalattal a művészeti felsőoktatásban és közel állt hozzá az a művésztelep-műhely gondolat, amely a gyakorlati képzést helyezi előtérbe – véleménye szerint a budapesti intézményekben túlzottan az elméleti oldalra billent a művészeti felsőoktatás súlypontja, ezért mindvégig szorgalmazta, hogy az alkotótelepeket hozzákapsolják az egyetemi képzéshez, mert a legtöbb szakmai tapasztalat – elsősorban a szobrászati műfajokban – ott gyűlt össze.

In 1989, when the idea arose of a continued education for young university graduates of drawing, Imre Schrammel had already been a long-time active participant in higher art education at the Budapest College of Applied Art (from 2005 the Moholy-Nagy University of the Arts).¹³ He it was who had the greatest experience of art in higher education and he was on intimate terms with the idea of the art colony-studio, which places practical education to the fore – in his opinion the balance had shifted too far toward theory in art higher education in the Budapest institutes, which is why to the end he urged that the artists' colonies be attached to university education, because it was there – especially in sculpture genres – that the most professional experience could be gained.

For the founders it became clear that the first theatre of a Master School was its technical equipment, and that the Siklós and Villány colonies should be suitably equipped with materials and tools. In their training they placed professional practice and workshop activity in the foreground, and this tradition has been inherited in the present form of DLA education. The Visual Art Master

Siklósi kerámia alkotótelep, 1990-es évek.
Ceramics art workshop in Siklós in the 1990s

Az alapítók számára egyértelműnek bizonyult, hogy a Mesteriskola első szinterei a technikai felszereltséggel, anyaggal és eszközökkel megfelelően ellátott siklósi és villányi telepek lesznek. Képzési programjukban a szakmai gyakorlatot és a műhelymunkát helyezték előtérbe és ennek hagyományát a pécsi DLA képzés mai formájába is átörökítették. A Képzőművészeti Mesteriskola jól ki tudta használni a környezetében rejlő gyakorlati lehetőségeket és ennek érdekében az együttműködések megteremtésében is hatékonyak bizonyult.

Ugyanakkor a művészeti felsőoktatással való együttműködés az alkotótelepeknek is érdekében állt. A 70-es évekbeli szimpózium-mozgalom kiüresedésével fennállt a művésztelepek összeomlásának veszélye.¹⁴ A válsághelyzetből kivezető útnak tűnt a művészeti felsőoktatással való együttműködés, hiszen az egyetem – Universitas – egy autonóm világ, komoly reputációval rendelkezik, autonómiájának egyik alappillére, hogy pénzügyi forrásai hosszú távra kiszámíthatóak. Sikeres együttműködésre pedig már példa az országban, éppen a siklósi kerámia alkotóház mintájára létrejött kecskeméti kerámia művésztelep és az Iparművészeti Főiskola között.

Magánkezdemenyezés az egyetem szárnyai alatt

A Mesteriskola életre hívása idején felmerült a magániskola lehetősége is, amely alapítványi forrásokra, tandíjra támaszkodott volna. Ennek a képzési formának kedvezett, hogy az akkori korszellem szívesen fogadta a magán- és egyéni kezdeményezéseket. A művészképzés régióbeli hiánya és hosszú távú biztosítása érdekében azonban úgy döntöttek, hogy a meglévő egyetemi rendszerbe próbálják integrálni a Mesteriskolát.¹⁵ Ormos Mária, az egyetem akkori rektora (1984–1992) támogatta, hogy a Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karán dolgozzák ki a Mesteriskola programját, de anyagi támogatást nem tudott biztosítani.

A terv szerint a Mesteriskola elindítására alkalmas helyszíneket a Baranyai Alkotótelepek szolgáltatták, bérleti díj ellenében. Kérdés már csak az maradt, hogy milyen finanszírozásból tartásuk fent magukat. 1990-ben, a megvalósítás első perceiben az alapítók összeadtak fejenként 20 000 forintot és ezzel az induló tőkével megszületett a Képzőművészeti Mesteriskola Alapítvány a mesterképzés finanszírozására.¹⁶ A Mesteriskola Alapítvány első szponzora a Pécsi Hőerőmű Vállalat volt, de havi rendszerességgel biztosított anyagköltségeket és hallgatói ösztöndíjakat

School was well able to exploit the practical opportunities offered by the local environment and to this end the creation of cooperative work proved to be effective.

At the same time cooperation with higher education in art was to the benefit of the artists' workshops. With the death of the art-colony movement of the 1970s there was a real danger that the artists' workshops would disintegrate.¹⁴ It seemed that cooperation with higher art education led to a way out of disaster, for the university was an autonomous world with a serious reputation, its autonomy being one of the basic pillars through which finances could be guaranteed in the long term. There had already been an example of successful cooperation, between the Kecskemét ceramics art workshop, which happened to have been formed along the lines of the Siklós creative house, and the College of Applied Art.

Private initiatives under the university's wing

At the time of conceiving the Master School the possibility of establishing a private school arose, which would have been supported by resources from a foundation and tuition fees. This form of education was favoured because the spirit of the age was happy to accept private and individual initiatives. It was however decided, bearing in mind the lack of art education in the region and in the interest of long-term guarantees, to attempt to integrate the Master School into the existing university infrastructure.¹⁵ Mária Ormos, then the rector of the university (1984–1992), supported the shaping of a Master School program within the Faculty of Education of Janus Pannonius University, but was unable to guarantee financial backing.

According to the plan the Baranya Art Workshops would have provided suitable venues for launching the Master School, in exchange for rent. The only remaining question was how it would finance itself. In 1990, in the opening moment of its coming into being, the founders each submitted 20,000 forints and with this initial capital the Fine Art Master School Foundation was born in order to finance the Master School.¹⁶ The first sponsor of the Master School Foundation was Pécs Power Station, but BAT (British and American Tobacco plc.), which assured materials costs and student bursaries on a monthly basis, was one of the most important supporters of the Master School...¹⁷

a BAT (British-American Tobacco Rt.), amely a Mesteriskola legjelentősebb támogatója volt.¹⁷

Nem sokkal azután, hogy kezdeményezték az egyetemi szintű művészeti képzést 1989-ben a JPTE Tanárképző Karán, a négy alapító mester elindíthatta a Mesteriskolát ugyanezen szervezeti egységen belül az 1991/1992-es tanévben.¹⁸ Csak diplomával rendelkezők jelentkezhetek, hiszen a Mesteriskola posztgraduális képzésformának definiálta magát. Az egyetemi vezetés különleges értékeként ismerte el azt a törekvést, hogy a művészképzés színvonalát feljebb emeljék.

Intézménytörténeti szempontból új korszakot jelentett, amikor 1992-ben kettévált a Tanárképző Kar bölcsészettudományi és természettudományi karokra. Az alapképzésben az egyetemi művészeti képzés jegyében fel kellett venni olyan kurzusokat, amelyek a Bölcsészettudományi Karon folytak. Ekkor Horányi Özséb lett a BTK dékánja és Hámori József a JPTE rektora. Mindketten a BTK alá tartozó Képzőművészeti Mesteriskola posztgraduális képzési formájának a megszilárdítása mellé álltak. A minisztérium pályázati felhívására a Mesteriskola tanárai kidolgozták elképzeléseiket egy posztgraduális művészeti iskola alapjairól. Erre a pályázatra ideiglenes működési engedélyt kaptak az 1992/1993-as tanévtől – az első évben a Mesteriskola mintegy „partizánmozgalom” működött az Egyetem szárnyai alatt.¹⁹ Ebben a kezdeti, változásokkal, tervekkel teli időszakban a Mesteriskola tudományos titkára Havasréti József, ügyintézője pedig Törkenczy Tibor voltak.²⁰

„HŐSKOR”

Az első évfolyamok műhelyei Siklóson és Villányban

Két programmal indult az első – kísérleti – évfolyama a Mesteriskolának 1991-ben, festészet és szobrászat szakirányokban. Az alapító mesterek közül Schrammel Imre még nem kívánt csoportot indítani, az Iparművészeti Főiskolán volt aktív, Rétfalvi Sándor számára nem voltak még a bronzöntés műhelyfeltételei és a tanszékvezetés is lefoglalta.²¹ Bencsik István a szobrászok pionír csoportjával kezdett el dolgozni Villányban, azaz a mesteriskolás képzés teljes egészében a Nagyharsány fölötti kőbányában, valamint a Gyimóthy-villában zajlott, ahol a hallgatók laktak. Keserű Ilona a festészeti programot – kísérleti jelleggel – a siklósi kerámia műtermekben kezdte, ahol a bentlakást szintén biztosították a Ferences kolostor felújí-

Not long after, in 1989, university art education was initiated at the Janus Pannonius University Faculty of Education, the four founders launching the Master School within the same organisational unit in the 1991/1992 academic year.¹⁸ Only graduates could apply, for the Master School was defined by its postgraduate educational format. The university leadership recognised the special value attached to raising the level of art education.

From the aspect of the history of the institute a new era was heralded in when in 1992 the Faculty of Education was split into the faculties of humanities and sciences. At the basic level courses had to be taken up in the name of university education which were advertised in the Faculty of Humanities. At this point Özséb Horányi became Dean of the Faculty of Humanities and József Hámori the Rector of the University. Both were in favour of solidifying the postgraduate education form of the Master School, which belonged to the Faculty. At the invitation of a Ministry application the staff of the Master School elaborated on their ideas for the foundation of a post gradual art school. The tender was given temporary permission for the academic year of 1992/1993 – in the first year the Master School operated as a „partisan movement” under the wings of the University.¹⁹ During this initial period, full of changes and plans, the academic secretary of the Master School was József Havasréti and its administrator Tibor Törkenczy.²⁰

„THE HEROIC AGE”

The workshops of the early years in Siklós and Villány

The first – experimental – year of the Master School had two programmes, in the disciplines of painting and sculpture. Of the founding Masters Imre Schrammel did not wish to start a group, as he was active at the College of Applied Art, while the bronze casting workshop conditions did not exist for Sándor Rétfalvi, who was otherwise occupied in running the department.²¹ István Bencsik began work with his pioneer group in Villány: that is, the entire Master School education took place either in the stone quarry above Nagyharsány and in the Gyimóthy villa where the students lived. Ilona Keserű initiated her painting course – also experimental – in the Siklós ceramics studios, where once again live-in conditions were supplied in the renovated buildings of

Műtermi konzultáció Siklóson Keserü Ilonával.
Consultation in the Siklós – workshop with Ilona Keserü, 1991

tott épületeiben.²² A gyakorlati munka anyagköltségeit és a hallgatói ösztöndíjat a Mesteriskola Alapítvány tette lehetővé.²³ Hetente nyílt alkalom a konzultációkra, miközben a fiatal művészek a helyszínen éltek és dolgoztak a Mesteriskola eredeti elképzelése szerint. Ekkortól segítette Bencsik István tanári munkáját tanársegédje, Gaál Tamás szobrászművész is.

1992-ben, amikor a Mesteriskola hivatalos működése megkezdődött, a képzés szakirányai bővültek a Rétfalvi Sándor vezette fémszobrászati programmal a Zsolnay úti Fondéria Bronzöntödében, valamint Schrammel Imre elindította a kerámiaszobrászati programot a siklósi műhelyekben. A Mesteriskola kérte az Egyetem közbenjárását, hogy alkalmas helyet találjanak a festészeti program számára. Hámori József, aki 1992-től volt az Egyetem rektora, segített abban, hogy a felszámolt bánya, a Mecseki Szénbányák Vállalat István II. akna irodaépületeit a következő évekre műterem és raktározás céljára használhassák.²⁴

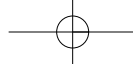
A hallgatók és Gaál Tamás tanársegéd Siklóson.
Students and Tamás Gaál teaching assistant in Siklós, 1991

the Franciscan monastery.²² Costs of materials and scholarships were covered through the Master School Foundation.²³ There were weekly opportunities for consultations; meanwhile the students lived and worked in situ according the original conception of the Master School. It was from this time that István Bencsik was assisted in his teaching work by his assistant teacher, the sculptor Tamás Gaál.

In 1992, the year the Master School began its official life, the courses were extended with the metal sculpture courses led by Sándor Rétfalvi in the Zsolnay Street Fondéria bronze foundry, while Imre Schrammel initiated a ceramics course in the Siklós workshops. The Master School asked the University to find a suitable venue for the painting course. József Hámori, who from 1992 was the university's rector, assisted by making it possible in the following years for the office buildings of the liquidated coal mine at the István II pit of the Mecsek Coalmining Company to be used as studios and storage space.²⁴

Műhelymunka Siklóson és a Fondéria bronzöntödében Pécsen, 1990-es évek eleje / Workshops in Siklós and the Bronze Foundry in Pécs, 1990s

Villányban „a mester elvárta, hogy a villában lakjunk a hét minden napján és kizárólag ott éljük az életünket” – hangzik el egy tanítványtól, ugyanakkor a közös munka, a hosszú beszélgetések, de még a konyha legendás kosztja is számtalan anekdota tárgyát képezi a villány-siklói műhely-élet kapcsán.²⁵ A szabadság fogalma más kontextusban, de érzékelhetően átörököltette magát a szimpóziumok hagyományából immár a Mesteriskola kortárs művészeti színtereibe: olyan mértékű szabadságot biztosítottak a művésznövendékeknek, hogy semmilyen korlátozottságot ne érezzenek eszköz- és anyaghasználat terén – sem gondolati tartalmakban. A szimpóziumokon tapasztaltakból valami – Bencsik István szavaival: „a kő végtelen szeretete, a szabadság szeretete” – átörököltette magát a Villányban folyó mesterképzésbe. A kísérletezés és a saját határok megismerése mind teret igényel, ezt biztosította a Mesteriskola és biztosítja ma is a doktori képzés a képzőművész hallgatók számára.

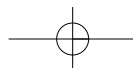
Néhány év alatt számos magas színvonalú munka született a mesterképzés során. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az érdeklődés, amely a külföldi kiállításokon, illetve

We hear from one student that in Villány, „the master expected us to live in the villa every day of the week and to live our lives exclusively there,” yet at the same time life at the Villány-Siklós studio abounds with anecdotes of group work, long conversations, and even the legendary cuisine.²⁵ Freedom expressed in another context, yet it can be felt that it has had itself transmitted from symposium tradition to the contemporary art arena of the Master School: the young artists were ensured such absolute freedom that they should not feel limitations, whether in materials or equipment, or in thought. Something made itself felt at the symposia – in István Bencsik’s words, „the infinite love of stone, the love of freedom” – and this transmitted itself into the master education running at Villány.

Experimentation and an awareness of one’s own boundaries both demand space, and that was guaranteed for the art students by the Master School and is guaranteed for them today by today’s doctoral education.

In just a few years the Master School has given birth to a number of high standard works. What can provide

Villány-Nagyharsány szobrásztelep / Sculptor colony in Villány-Nagyharsány, 1993

Budapest Art Expo, 1994

az illusztris külföldi vendégek látogatásai során megnyilvánult. Például Pierre Székely egyik utolsó magyarországi látogatása során 1991-ben Villányban töltött egy hosszabb időszakot. A nemzetközi kapcsolatok közé sorolhatjuk, hogy a Mesteriskola festő és szobrász hallgatói kiállításokkal szerepeltek a Budapesti Art Expo kortárs képzőművészeti vásáron 1994-ben, 1995-ben, majd 1996-ban a Budapesti Városcsopontban.

A szobrászhallgatók munkáinak hírére felkereste a villányi alkotótelepet Horst-Peter Maentele, a Bildhauer-Forum elnöke a baden-würtembergi Lahrból, azzal a szándékkal, hogy a Mesteriskolával egy kiállítást szervezzen. Ekkorra már akkreditálták a DLA képzést Pécsen, ezért részt vettek a programban a korábbi mesteriskolásokon túl a doktori képzésre beiratkozott hallgatók is.²⁶ Több, mint ötven szobrot, közülük huszonhét nagyméretű alkotást állítottak ki Lahrban. A kiállító hallgatók – Böszörményi István, Horváth Ottó, Kotormán László, Kotormán Norbert, Kuti László, Miklya Gábor, Mohácsi András, Nyári Zsolt, Rezsonya Katalin, Szmrecsányi Boldizsár, Taubert László és Varga Ferenc is kiutaztak az esemény idejére. A szobrok nagy része magántulajdonba került, a bevétel egy részét a munkák alkotói kapták meg, egy részét pedig az alapítványba forgatták vissza és részben ebből építették meg a hamarosan akkreditált doktori képzés későbbi helyszínül szolgáló, Damjanich utcai szobrász műtermet.

Mikor Bencsik István budapesti szobrász-tanár kollégáival, Jovánovics Györggyel, Körösenyi Tamással azon tanakodott, honnan szereznek majd utánpótlást, ha ők kiöregszenek, nem volt válaszuk.²⁷ Néhány év múlva bebizonyosodott, hogy amiért a Mesteriskola részben létrejött, az 1995-től a Doktori Iskolával lehetővé vált: a kiemelkedő művész hallgatók a doktori fokozat elnyerése után továbbvihetik mestereik örökségét a felsőfokú művészeti oktatásban.

better proof of that than the interest displayed at foreign exhibitions or by illustrious guests during their visits here? For instance, in 1991, on one of his last visits to Hungary, Pierre Székely paid a longish visit to Villány.

With regard to international connections, we could list the participation of the Master School student painters and sculptors at the Budapest Art Expo Contemporary Art Fair in 1994, 1995 and 1996.

Hearing of the sculptor students' work, Horst-Peter Maentele, president of the

Bildhauer-Forum from Lahr in Baden-Württemberg sought out the Villány artists' colony with the intention of organising an exhibition with the Master School. At this time the DLA course was undergoing accreditation, and so not only the students of the old Master School but the students of the new doctoral education participated in the project.²⁶ More than fifty sculptures, among them twenty-seven works of considerable size, were exhibited in Lahr. The exhibiting students – István Böszörményi, Ottó Horváth, László Kotormán, Norbert Kotormán, László Kuti, Gábor Miklya, András Mohácsi, Zsolt Nyári, Katalin Rezsonya, Boldizsár Szmrecsányi, László Taubert and Ferenc Varga – all travelled out for the event. The greater part of the sculptures entered private ownership, part of the proceeds went to the artists and some was ploughed back into the foundation and it was partly from this that the soon-to-be accredited doctoral education financed the sculptors' studio at the site in Damjanich Street.

When István Bencsik mused with his fellow sculptor-teachers at Budapest, György Jovánovics and Tamás Körösenyi, over what where they would find replacements when they became too old for the job, they had no answer to give.²⁷ A few years later it transpired that one of the reasons why the Master School had been established had been made possible after 1995 with the coming of the Doctoral School: the outstanding art students, after being awarded their doctoral title, could take up their masters' heritage in higher education in art.

István-akna „vad romantikája”²⁸

Keserü Ilonának 1991-re végzett a Tanárképző Karon az az egyetemi csoportja, akikért közbenjárt, hogy megkapják a lehetőséget diploma utáni posztgraduális képzésre. Ez az évfolyam 1992-ban felvételizett a Mesteriskola festészeti programjára. Kiállításuk nyílt Pécsen a Művészetek Házában, éppen amikor a Párizsból hazatelepült Konkoly Gyula állított ki a Pécsi Galériában.²⁹ Keserü Ilona úgy gondolta, hogy a fiatalok számára óriási lehetőség volna, ha egy új, teljesen más festői tapasztalatokkal rendelkező mester tanítaná őket. Meggyőzte tehát Konkolyt, hogy szálljon be a Mesteriskolába, éppen amikor megszületett az István-aknai műtermi lehetőség. Ilyen módon két festészeti program indult: Keserü Ilonához különböző képzőművészeti főiskolákról jelentkeztek aspiránsok, Konkoly Gyula pedig a Tanárképző Karról átvett csoportot vezette. Műterem-látogatásokat szervezett, konzultációi során előszeretettel beszélt az 50-es évek amerikai művészetéről és a nyugat-európai tapasztalatokról. Programja a hagyományos festészeti technikák mellett az installáció, a műgyantahasználat és a hulladékszobrászat eljárásaira helyezte a hangsúlyt. Ebből az időszakból származnak azok az alkotások, amelyekhez a hallgatók szinte minden fellelhető anyagot és tárgyat felhasználtak, amire István-akna kincsebányájában leltek. A helyszín a Mesteriskola képzési elveinek szempontjából, de a Doktori Iskola egész történetében is jelentős. Mint bezárt bánya semmi olyasféle tradícióval nem rendelkezett, amely bénító hatással lett volna a fiatal művészek gondolatainak formába öntésére. De nem csak alkotni jártak István-aknára a hallgatók, hanem birtokba is vették a területet: beköltöztek. Mestereik hetente jártak ki hozzájuk a konzultációkra, de látogatták egymást a szobrász hallgatókkal is, kölcsönösen figyelemmel kísérték, értékeltek egymás munkáját.

The „wild romance” of István Pit²⁸

It was in 1991 that those students graduated on whose behalf Ilona Keserü had interceded for them to continue their studies as postgraduates. In 1992 that year applied for entrance to the painting course of the Master School. Their exhibition was opened in Pécs's Arts House (Művészetek Háza) just as Gyula Konkoly, freshly repatriated from Paris, was exhibiting in the Pécs Gallery (Pécsi Galéria).²⁹ Ilona Keserü thought it would be a massive opportunity if they could be taught by a new master with utterly different painting experience. She therefore persuaded Konkoly to join the Master School, just as the possibility of a studio at István Pit was being conceived. This is how two different painting courses were launched: Ilona Keserü took on aspirants from various art colleges, while Gyula Konkoly led the group that had transferred from the Faculty of Education. He organised studio visits, during consultations he spoke with warmth of the American art of the 1950s and his experiences in Western Europe. Alongside traditional painting techniques, his course emphasized installations, the use of synthetic resin and procedures in waste

MAURER Dóra, MÁTIS Rita, KONKOLY Gyula, KÖNIG Frigyes a *Kilenc Pécsi Kezdő* kiállítás-sorozat egyik megnyitóján, Budapesti Képzőművészeti Főiskola / on the opening of the exhibition of Rita Máti (Nine Debutants from Pécs), University of Fine Arts, Budapest, 1995

Mesteriskolás hallgatók István-aknán. Master School students in István Pit, 1992

KONKOLY Gyula István-aknán / in István Pit, 1992

Konkoly Gyula növendékei emlékezetes kiállítás-sorozatot rendeztek a budapesti Képzőművészeti Főiskola (a későbbi Magyar Képzőművészeti Egyetem) Barcsay-termében. *Kilenc Pécsi Kezdő* címmel Cseke Szilárd, Enyingi Tamás, Gyenis Tibor, Hajdú András, Horváth Judit, Kósa Ferenc, Losonczy István, Máti Rita és Somody Péter mutatkozott be egyenként, néhány napos váltásokkal.³⁰

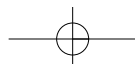
Az egymást követő egyéni bemutatkozók formabontónak bizonyultak: összefüggő, konceptuális tárgy-együttesek, installációk testesítették meg – mindennemű stílári és anyaghasználatbeli kötöttség nélkül – a fiatal alkotók gondolatait. Konkoly Gyula a növendékek szakmai látókörét a nemzetközi művészeti élet felé irányította. Hitt az életmódszerű műhelymunkában, egy olyan közösségben, ahol az alkotók értékei egymást erősítik. Hároméves, nagyhatású működése a festő hallgatók közös történetének fontos fejezete.

A mesterek szorgalmazták, hogy találjanak egy állandó kiállítóhelyet Pécsen, ahol a képzés során születő munkák rendszeresen bemutatásra kerülnek. A Pécsi Galéria már 1992-től teret adott az éves tárlatoknak és a Művé-

sculpture. It is from this period that those works originate for which the students used any material and objects that could be found around the treasure trove of István pithead. The site was important both from the aspect of the educational principles of the Master School and in the entire history of the Doctoral School. As a closed mine it had no tradition that might have had a paralyzing effect upon the students' thought processes. But the students not only went to the pit to create works of art: they took possession of the area – they moved in. Their masters came out on a weekly basis to give consultations, but they and the sculpture students also paid visits on one another, attentively following and evaluating one another's work.

The pupils of Gyula Konkoly organised a memorable exhibition series in the Barcsay Hall of the Budapest College of Art (later the Hungarian University of Fine Arts). Under the title, *Nine Beginners from Pécs* Szilárd Cseke, Tamás Enyingi, Tibor Gyenis, András Hajdú, Judit Horváth, Ferenc Kósa, István Losonczy, Rita Máti and Péter Somody introduced themselves in turn, changing over every few days.³⁰ Gyula Konkoly directed the professional range of vision of his students toward the international art scene. He believed in studio work that reflected one's way of life, in a community where the values of the creators reinforce one other. His extremely influential three years with them was an important chapter in the common histories of the students.

The masters were energetic in seeking out a permanent exhibition venue in Pécs, where work born during the courses could be put on show. From 1992, the Pécs Gallery provided space for the annual exhibitions and the Doctoral School maintains this cooperation to this day.

Major Kamill szitakurzusa.
Screenprinting course of Kamill Major, 1994

Jaques Derrida látogatása István-aknán.
Jaques Derrida visits István Pit, 1993

zeti Kar Doktori Iskolájával máig fenntartják ezt az együttműködést.

Nemzetközi kapcsolatok terén is jelentős események köthetők István-aknához. Keserü Ilonát 1994-ben meghívták a berlini Magyar Háztól, hogy szervezzen ott egy Mesteriskola kiállítást, amelynek keretében huszonöt hallgató – akkor már három évfolyamból – utazhatott ki Berlinbe a kiállítás idejére.³¹ Ellátogatott István-aknára Jaques Derrida, francia filozófus, Major Kamill festő, grafikus szitakurzust tartott, Kate Baden Fuller üvegművész pedig egy üvegfestészeti kurzust, amelynek végeztével ki is állították az elkészült munkákat.³²

Az István-aknán töltött utolsó, 1995-ös év már „kötéltánc” volt az épület romos állapota és a finanszírozási problémák miatt. A Mesteriskola Alapítvány továbbra is minden anyagköltséget fedezett fennmaradó erejéből, a növendékeknek nem kellett az alkotásban lemondaniuk bizonyos elképzeléseikről. Az első festőszakos mesteriskolás évfolyam 1995-ben végzett István-aknán. A mestervizsga-bizottság elnöke Ormos Mária volt, a mesterek mellett a bizottság külső tagjai Keserü Katalin, Bak Imre, Károlyi Zsigmond voltak.

1995 nyarán még az István-aknai helyiségekben dolgoztak az újonnan felvett hallgatók, de ősztől már a Damjanich utcai campuson folytatták tanulmányaikat. Ekkor indult a Mesteriskolát felváltó doktori képzés a Művészeti Karon, ilyen módon voltak, akik a Mesteriskola képzését fejezték be, és voltak, akik közben felvételiztek az induló doktori képzésre. A végzett mesteriskolások és a tanulmányaikat már DLA képzésben folytató hallgatók közös kiállítását a budapesti Palme Házban rendezte meg Várkonyi György művészettörténész.³³

In 1994 Ilona Keserü received a call from the Hungarian House in Berlin to organise a Master School exhibition there, within the framework of which twenty-five students – the equivalent of three years – would be able to travel to Berlin for the duration of the exhibition.³¹ István Pit was visited by the French philosopher Jacques Derrida, the painter and graphics artist Kamill Major held a course in screening, while the glass artist Kate Baden Fuller held one in glass painting which concluded with an exhibition of the work.³²

1995, the last year at István Pit, was something of a „tightrope dance” due to the ruinous condition of the building and financial problems. The Master School Foundation continued to cover every expense with its remaining strength, and the students didn't have to give up on any creative ideas. The first master painting course was completed at István Pit. The chairperson of the master exam was Mária Ormos, and alongside the masters the external members of the committee were Ilona Keserü, Imre Bak and Zsigmond Károly.

In the summer of 1995 the newly-accepted students were still working at István Pit, but in the autumn they continued their studies on the Damjanich Street campus. This is when the Master School was superseded at the Arts Faculty by the Doctoral School, meaning there were some who completed their studies in the Master School while others had been admitted to the Doctoral School. The art historian György Várkonyi organised an exhibition of the works of both those who had graduated from the Master School and those pursuing their doctoral studies in Budapest's Palme House.³³

Folytonosság

A fiatal művészek egy egész generációja tanúskodik erről a „hősi időszakról”, kiteljesedett művészegyéni ségek viszik hírét a Mesteriskolának. Az alkotás közösségformáló ereje tetten érhető a Mesteriskola egykori helyszínein, Siklóson, Villányban, vagy akár az egyedülálló atmoszférájú István-aknán, ahol máig tartó baráti és művészkapcsolatok épültek. A folyamatos műhelymunkára való építés a pécsi Mesteriskola lényege, amit a korábbi tanítványok adnak ma tovább témavezetőként a jelenlegi DLA képzésben.

A képzés jelentőségéről a következőképpen vélekednek a mesterek.³⁴ Gondolataikban számos olyan motívum felfedezhető, amelyek továbböröklődtek a mai DLA képzés gyakorlatában.

KESERÜ ILONA

„A dolog súlya, komolysága, hogy valaki lényegében ráteszi az életét egy olyan folyamatra, ami ezekben a posztgraduális években kezdődik, de már nem iskoláról, hanem alkotói, kutatói munkáról van szó. Ehhez megkapják a mesterektől a szellemi támogatást, másrészt az iskola biztosítani tudja a gondtalan kísérletezést, saját gondolataik továbbfejlesztéséhez.”

KONKOLY GYULA

„Reméljük, hogy kialakul egy Pécsi Iskola. Ez a kohézió, ami most tapasztalható, megmarad és talán az évek során növekszik. Alkalmas lehet arra, hogy nemzetközi jelentőségű legyen.”

BENCSIK ISTVÁN

„A személyiség bontakozzon ki. Ehhez nem taníthatunk közvetlenül semmit. De mint egy bába, közreműködhetünk abban, hogy a hallgatók saját gondolatai tárgyá váljanak. A posztgraduális szint az, ahol elmélyülhet egy tehetség, ahol megtanulnak megszólalni!”

RÉTFALVI SÁNDOR

„Aki ezt a fajta szobrászatot csinálja, amit én szobrászatnak nevezek, annak a szobrászat minden technikai ágazatában otthon kell lennie.”

SCHRAMMEL IMRE

„Amikor a föld anyagát tanulmányoztuk, hívtam egy geológust, amikor az égetést, akkor egy tűzmestert. Gyakorolni célzott feladatokon keresztül lehet. A munka, a

Continuity

A whole generation of young artists attest to that „heroic age”; accomplished artistic minds bear word of the Master School. The community-forming strength of creativity was made achievable at the old venues of the Master School; in Siklós, Villány, or even in the unique atmosphere of István Pit, where friendships and professional connections were formed and nurtured that continue to this day. Building upon continuous workshop activity is the essence of the Pécs Master School, one which one-time students now hand down as subject leaders in the present DLA education.

The significance of this education is judged by the masters as follows.³⁴ Many motifs can be found in their thoughts which have been handed down in the practice of the present DLA courses.

ILONA KESERÜ

„The weight, the seriousness is essentially that somebody puts their life on a process which begins with the postgraduate years but is no longer about schooling, but about creative or research work. To this they get intellectual support from their masters and beyond that the school ensures them undisturbed experimentation and the development of their own thoughts.”

GYULA KONKOLY

„We hope for the formation of a Pécs School. That the cohesion that can be experienced at present will survive and possible grow with the passing of years. It has the potential of having international importance.”

ISTVÁN BENCSIK

„The personality develops. For this we cannot teach anything directly. But like a midwife, we can participate in the students’ own thoughts turning into objects. The postgraduate level is where talent can engross itself, where they learn to give voice!”

SÁNDOR RÉTFALVI

„Whoever does this kind of sculpture, the kind I call sculpture, has to feel at home with every technical branch of sculpture.”

IMRE SCHRAMMEL

„When we studied the material in the ground I invited a geologist, when we studied firing, I called in a

gyakorlat alatt az ember látóköre kitágul, az alkotás során egyik dologból jön a másik. Ezt elméletből sosem kapom meg, de kell hozzá az elmélet. A mesternek nem szabad beleszólnia, de annyit lehet csinálni, hogy az ablakokat kinyitja.”

1993-ban megszületett az első Felsőoktatási Törvény, mely kimondta, hogy a doktori fokozat kiadási jog az egyetemké és az egyetemi karoknak legalább egy tudományterületen gondoskodniuk kell doktori képzésről.³⁵ Az Országos Akkreditációs Bizottság (OAB) megbízta a Janus Pannonius Tudományegyetemet, hogy dolgozzon ki egy doktori iskolai programot a művészeti képzésben is. Ehhez az alapító professzoroknak kellett átértelmezni és átdolgozni a Mesteriskola ideiglenesen elfogadott terveit a posztgraduális képzésről. Felhasználtak ezen felül európai, amerikai, kanadai mintákat.

Többek között felvételi szabályzatot kellett kidolgozni, tantervi programot és tantárgyleírásokat készíteni, a disszertáció védésének menetét megfogalmazni. A „művészdoktor” képzésben megszerezhető doktori fokozat hivatalos elnevezése a Doctor of Liberal Arts (DLA) lett. 1995 áprilisában az OAB elismerte a pécsi doktori képzést.³⁶

Ekkor az egyetem és az alapítvány által közösen fenntartott Mesteriskola befejezte működését, de hagyományai, értékei beépültek a doktori képzésbe. Felszámolása egyébként is elkerülhetetlennek látszott a mind nagyobb finanszírozási nehézségek miatt.

pyrotechnician. It is possible to practice through defined tasks. A person's range of vision expands through work and practice; while creating the one comes after the other. I never get that from theory, but you need theory, too. The master must never interrupt, but he can go so far as to open the window.”

In 1993 the first Higher Education Act was born, which stipulated that university faculties should guarantee doctoral education in at least one academic discipline.³⁵ The National Accreditation Committee (OAB) entrusted Janus Pannonius University with fashioning a doctoral school syllabus for the Faculty of Arts. For this, the founding professors had to reinterpret and rework the temporarily accepted Master School plans for postgraduate education. Additionally, they exploited European, American and Canadian models.

Among other things they had to work out entrance regulations, prepare syllabi and subject descriptions as well as draw up the thesis defence process. The official name of the doctoral rank that could be acquired by an „art doctor” was Doctor of Liberal Arts (DLA). In April, 1995 the OAB recognised postgraduate education at Pécs.³⁶

At this juncture the Master School, jointly maintained by the university and the foundation, ceased to exist, but its traditions and values were built into the doctoral education. It otherwise seemed inevitable that it should be wound up as a result of increasing financial difficulties.

TOLVALY Ernő, BENCSIK István, SCHRAMMEL Imre,
Colin FOSTER, KESERŰ Ilona, Rétfalvi SÁNDOR:
a doktori képzés témavezető mesterei
/ tutors of the doctoral program, 2005

„ÚJKOR“

Művészeti Kar – Doktori Iskola

Képzőművészeti területen az országban először Pécsen indult el a Doctor of Liberal Arts képzési program 1995-ben.³⁷ Ekkor nyílt lehetőség az önálló Művészeti Kar létesítésére is. Horányi Özséb, a Bölcsészettudományi Kar első dékánja az ügy mellé állt, így 1996-ra önállósult a Művészeti Kar, mint az egyetem új campusa. Első dékánja Vidovszky László, a DLA képzést nyújtó Képzőművészeti Mesteriskola vezetője pedig Bencsik István lett.³⁸ Az alapító professzorok a korábbi mesteriskolás szakirányoknak megfelelően a festészeti, illetve szobrászati programok vezetői maradtak.

Az 1995-től bevezetett DLA képzés lehetővé tette, hogy a magyar képzőművészeti felsőoktatás betagozódjon az európai felsőoktatási rendszerbe. Lényegbeli szerepe abban állt, hogy számos képzőművész – miután doktori fokozatot szerzett – megtalálta helyét az egyetemi művészeti oktatásban. Először 1997-ben egyéni fokozatszerzőként doktorált és a kar első oktatói közé került az alapító mesterek mellett Colin Foster szobrászművész, aki később a Művészeti Kar dékánja, majd a doktori iskola vezetője lett. Meghívott oktatóként maradt a karon Tolvaly Ernő festőművész, aki haláláig a pécsi művészképzés meghatározó szereplője volt. Az 1995-ben indult DLA képzés első állami ösztöndíjas hallgatójaként szerzett fokozatot 2000-ben Nagy Márta keramikus, Schrammel Imre tanítványa, aki 2010-től a kar Média- és Alkalmazott Művészeti Intézetének vezetője. Somody Péter, akinek tanulmányai végigkövetik a mesterképzés, majd a doktori iskola történetét, 2009-től a Festészet Tanszék vezetője lett.³⁹ Korábban mesteriskolás volt, majd doktori fokozatot szerzett Nyilas Márta festőművész, jelenleg a Képzőművészeti Intézet igazgatója, valamint Hegyi Csaba és Losonczy István festőművészek, továbbá Rezsonya Katalin szobrászművész. Tovább erősítik ma az oktatói gárdát a későbbi DLA évfolyamok fokozatszerzői: Ernszt András, Lengyel Péter, Mészáros Gergely, Fodor Pál és Burkus Judit. A jelenlegi egyetemi művészképzésben dolgozik a volt mesteriskolások közül Varga Ferenc is, aki Japánban szerzett doktori fokozatot.

A kortárs művészeti szcéna jelentős képviselői közül elsőként itt doktorált Lantos Ferenc, pécsi festőművész 1997-ben, az első habilitálók pedig Maurer Dóra (1999), Peternák Miklós (2000), valamint Aknai Tamás és Tolvaly Ernő (2001) voltak.

„THE MODERN AGE“

Art Faculty – Doctoral School

In 1995 Pécs launched Hungary's first Doctor of Liberal Arts course.³⁷ This was also the time when the opportunity arose to form an independent Faculty of Arts. Özséb Horányi, Dean of the Faculty of Humanities, supported the idea, and so in 1996 the Art Faculty became independent, on a new university campus. Its first Dean was László Vidovszky, István Bencsik becoming the head of the Master School of Fine Arts³⁸, which provided a DLA education. The founding professors remained in charge of the same disciplines of painting and sculpture as they had run in the earlier Master School.

The DLA courses introduced in 1995 made it possible for Hungarian higher education in the arts to join the European higher education infrastructure. Essentially, this meant that a number of artists, after being awarded their doctor's degree, were able to place themselves in university art education. It was in this way that in 1997 Colin Foster received his doctorate and became one of the faculty's first teachers alongside the founding professors, later becoming the Art Faculty Dean and director of the Doctoral School. The painter Ernő Tolvaly, who until his death played a defining role in art education, was also invited to remain in the faculty as a teacher. In 2000 Márta Nagy, who had joined the 1995 DLA course and been the first student to receive a state scholarship, received her doctorate; since 2010 she has been director of the Institute of Media and Applied Art. In 2009, Péter Somody, whose studies follow the history of master education and then the doctoral school, became the director of the Department of Painting.³⁹ The painter Márta Nyilas, presently the director of the Institute of Fine Arts, initially studied in the master school and then obtained her doctorate, as did the painters Csaba Hegyi and István Losonczy and the sculptor Katalin Rezsonya. The teaching team is further strengthened by others who obtained their DLAs in more recent years: András Ernszt, Péter Lengyel, Gergely Mészáros, Pál Fodor and Judit Burkus. Also teaching in the university's art education is another old master school student, Ferenc Varga, who obtained his doctorate in Japan.

Of the main players on the contemporary art scene the first to obtain a doctorate here, in 1997, was Ferenc Lantos, while the first to habilitate were Dóra Maurer

Doktorandusz hallgatók bécsi kirándulása / Excursion of the doctoral students to Vienna, 1999

Művészetelméleti konzultáció Várkonyi Györggyel a Damjanich utcai épületben / Consultation of art theory with György Várkonyi in the Damjanich street building, 1996

A korábbi infrastrukturális háttér felszámolása után a képzés koncentráldott a Damjanich utcai campuson.⁴⁰ Külön helyiségek álltak rendelkezésre a graduális és a doktori festóműtermek számára az épületben, a parkban pedig egy tágas műhely szolgálta a szobrász doktoranduszok munkáját. A „Damjanich utca korszaka” következett hangulatos, domboldali kilátások között. Az ódon épület valamikor árvaház volt, különleges harmóniája a történelemtől súlyos falaknak és a romantikus ligetnek. Az épület tágas aulájában tartották az újonnan felvett elsőévesek bemutatkozó tárlatait, ünnepélyes keretek között zajlottak a doktori szigorlatok a régi előadóteremben. A képzés során készült szobrok, elsősorban a mester munkák kerültek elhelyezésre a Damjanich utcai kertben és most is őrzik emlékét ennek az időszaknak.

Közben a 2000-ben végbement nagy egyetemi integráció során a különálló egyetemi karok egyesítésével a Pécsi Tudományegyetem (PTE) nevet kapta az a felsőoktatási intézmény, amely az országban egyedülálló egységet

(1999), Miklós Peternák (2000), Tamás Aknai and Ernő Tolvaly (2001).

After the old infrastructure had been wound up, education concentrated around the Damjanich Street campus.⁴⁰ There were separate spaces available for graduate and doctorate painting studios, with a large spacious workshop in the grounds for the work of the doctoral students of sculpture. The „Damjanich Street Era” followed among pleasant hillside panoramas. The old building had once been an orphanage, and there was a peculiar harmony between the walls, heavy with history, and the romantic park. The introductory pieces of the freshly accepted first-year students were put on display in the building’s spacious hall, while the doctoral exams were held with all pomp in the old lecture hall. The sculptures that had been made during the course, especially the masterworks, were set up in the Damjanich Street garden and continue to preserve the memory of this era.

Doktori védés a Damjanich utcai épületben.
Doctoral defense in the Damjanich street building, 2011

Doktorandusz hallgatók kiállítása az eMKá galériában.
Exhibition of the doctoral students in the eMKá gallery, 2010

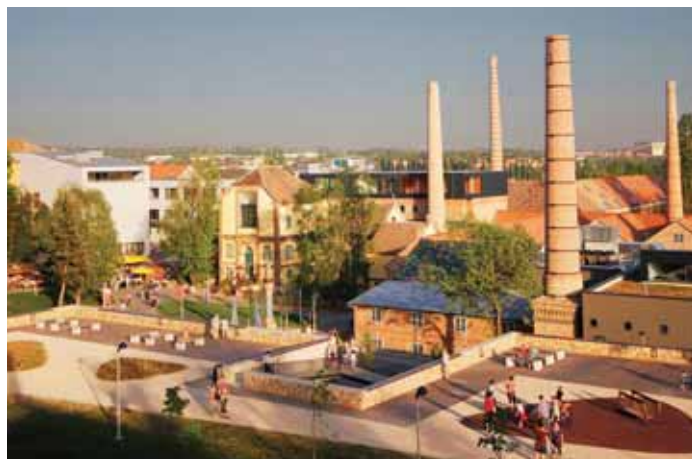

képez.⁴¹ Ekkor Aknai Tamás lett a Művészeti Kar dékánja. A nyugdíjba vonuló Bencsik Istvánt 2001-ben Rétfalvi Sándor követte a Doktori Iskola vezetésében, egészen 2011-ig. 2011-től Colin Foster a Doktori Iskola vezetője.

A Doktori Iskola történetének következő és legutóbbi fontos állomása a Művészeti Kar átköltözése a 2011-ben átadott Zsolnay Negyedbe. Kortárs építészeti megoldások és mesebeli homlokzatú villák, ipari üzemsarnokok és zöld parkok, vashidak és vöröstégla kémények páratlan atmoszférájú együttese a negyed. Az egyetem új campusa – kerámiakúttal, szfinxszel, ginkófával – mint egy sziget a városban, inspiratív terepe lehet az alkotásnak. Mindez nem sokat érne a jól felszerelt szobrászműhelyek és a világos festőműtermek nélkül; az új campus egyedülálló összművészeti és interdiszciplináris lehetőséget kapott.

A Doktori Iskola hosszú időn át megőrizte az immár hagyománnyá vált Képzőművészeti Mesteriskola nevet.⁴² 2009-ben a doktori képzés kibővült a zeneművészeti ág megjelenésével, ez időtől él a *Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola* hivatalos megnevezés.⁴³ A Művészeti Kar és benne a Doktori Iskola jelenleg az ország egyetlen képzőművészeti, illetve zenei képzést integráltan folytató központja – tudományegyetemi közegben –, ahol a hallgatók a két művészeti ág összeérő kutatási területén is alkothatnak.⁴⁴ Képzőművészeti ágban különböző festészeti és szobrászati programokban hirdetnek meg felvételt, a zeneművészeti ág pedig egyre több területen hirdet doktori témát.⁴⁵ Vidovszky László zeneszerző Hangzó műtárgyak (zene és vizualitás) programjára a jelölt zenei vagy képzőművészeti tárgyú programmal is jelentkezhet, amely a két művészeti ág egyenrangú alkalmazását kívánja kutatni.

Meanwhile, in the course of the great university integration of 2000 the independent faculties were unified and the higher education establishment, nationally a unique unit, was renamed Pécs University.⁴¹ At this time Tamás Aknai became the Art Faculty Dean. With the retirement of István Bencsik, Sándor Rétfalvi became the head of the doctoral school until 2011, to be followed in 2011 by Colin Foster.

The most recent important stage in the history of the Doctoral School is its move in 2011 to the Zsolnay Quarter. The Quarter provides an unparalleled atmosphere with its blend of modern architectural solutions and villas with façades out of fairytales, factory workshops and green parkland, iron bridges and brick chimneys. The university's new campus, with its ceramic fountains, sphinxes and ginkgo trees, like an island in the city is an inspiring site for creative work. But none of it would be worth anything without its well-equipped sculpture workshops and airy painting studios: the new campus is a wonderful opportunity for the combined arts and interdisciplinary approaches.

For a long time the doctoral school preserved the by then traditional name of Fine Arts Master School.⁴² In 2009 doctoral education expanded with the appearance of the branch of music, and from this time has the official title of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, the University of Pécs (*Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola*).⁴³ The Faculty of Arts and within it the Doctoral School are at present the country's sole centre where the visual arts and music are integrated in a university context, and where students can produce work in research areas where the two branches of art overlap.⁴⁴ In the visual arts branch admission is advertised for a number of painting and sculpting courses, while in music doctoral courses are run for increasing number of the fields of music.⁴⁵ Those may apply for the composer László Vidovszky's course *Sounding Works of Art* (music and vision) who wish to research the equal application of the two branches of the arts.

Helyet a műhelyeknek!

A DLA hallgatók képzés során készült munkái, majd a harmadik év végére elkészülő mester munkák számos kortárs képzőművészeti kiállításon szerepelnek.⁴⁶

Már a Mesteriskola első éveiben bevezették a hallgatók évente megrendezett közös, bemutatkozó kiállításait. 1992-től a Pécsi Galériában került sor az éves bemutatkozó tárlatokra 2012-ig. Ezek a DLA kiállítások pillanatnyi metszetek, azokba a munkafolyamatokba engednek bepillantást, ahol a hallgató a hároméves programjában éppen tart. Mivel a hallgatók kutató-alkotó munkát folytatnak és több évet egy bizonyos szakmai, vagy elméleti problémára építenek fel, a munkák elsősorban a kutatási területeiket reprezentálják, esetenként még kísérleti fázisban lehetnek. Ezeket az alkotói folyamatokat és eredményeket bemutató év végi tárlatokat láthatta 2000 óta a nagyközönség eleinte a pécsi Múzeum Galériában, majd más helyszíneken (HattyúHáz Kiállítóterem, 2005, Városi Képtár, 2006, Pécsi Kisgaléria, 2007–2008, Pécsi Galéria, 2009, és Nádor Galéria, 2010). Miután a Magyar Képzőművészeti Egyetemen is bevezették a DLA képzést, közös bemutatkozó tárlatokat is rendeztek, ahol a két intézmény doktorandusz hallgatói egymás mellett mutatták be alkotásaikat.⁴⁷ Így 2008-ban külföldön, a stuttgarti Kulturális Intézetben is közösen állítottak ki.

Jubileumi kiállítása 2005-ben nyílt a doktori iskolának, amely tíz évre visszatekintve, 47 hallgatótól mutatott be alkotásokat a budapesti Ernst Múzeumban és a kapcsolódó katalógusban.⁴⁸ 2010-ben *Parallel Realities* címmel nyílt DLA kiállítás a HattyúHáz Kortárs Művészetek Házában a

Bankett a Damjanich utcai kertben a pécsi és budapesti doktorandusz hallgatók közös kiállítása után, 2003
Banquet after the collective exhibition of the doctoral students from Pécs and Budapest, 2003.

A Place for Workshops!

The works prepared in the course of the DLA students' education and the masterworks made at the end of the third year appear in a number of contemporary visual arts exhibitions.⁴⁶

Right in the earliest years of the Master School the students organised a joint annual exhibition to introduce their work. From 1992 until 2012 these annual introductory exhibitions were held in the Pécs Gallery (Pécsi Galéria).

These DLA exhibitions are momentary representations, allowing a glimpse in those work processes of where the student happens to be in the three-year course. As the students carry out work requiring both research and creativity and address a single professional or theoretical problem over a number of years, their works primarily represent their areas of research, and might occasionally be in the experimental stage. Since 2000, it has been possible to view these creative processes and results at annual exhibitions, first at Pécs's Museum Gallery, and later at other venues (the HattyúHáz Exhibition Hall, 2005; Városi Képtár (City Gallery), 2006; Pécsi Kisgaléria (Pécs Little Gallery), 2007–2008; Pécsi Galéria (Pécs Gallery), 2009; and the Nádor Gallery in 2010). Since the Hungarian University of Fine Arts introduced a DLA course, joint exhibitions have also been held where the postgraduate doctoral students of the two institutions have been able to show their work side by side.⁴⁷ In 2008 they also had a joint exhibition abroad, in the Stuttgart Cultural Institute.

A kiállítás megnyitó a Pécsi Galériában / The exhibition opening in the Pécs Gallery; KESERŰ Ilona, RÉTFALVI Sándor, TOLVALY Ernő, TÖLG-MOLNÁR Zoltán, Colin FOSTER, 2003

Színérő–Léptékváltás kurzus és kiállítás sorozat a Zsolnay gyárban.
Power of Colour–Change in Scale course and exhibiton series in the
Zsolnay factory, 2007

doktori iskola és a Közelítés Egyesület közös rendezésében, amelyhez katalógust is adtak ki. A kiállítás szerves részét képezték a helyszínen kapcsolódó programok. Bóbits Diána és Mojzer Tamás audio-vizuális performansza, Kovács Balázs hangmanipulációs programja, valamint Morvay Ágnes és Pólus László klasszikus zenei koncertje bővítették a képzőművészeti anyagot az intermédiá, multimédia és a művészetek közötti átjárhatóság jegyében.

A Doktori Iskola nemzetközi porondon is többször bemutatkozott. A teljesség igénye nélkül, például Konstanzban a szobrász hallgatóknak rendeztek kiállítást 1999-ben⁴⁹, 2005-ben a bécsi Collegium Hungaricumban állított ki kilenc doktorandusz, 2010-ben a PTE MK Kortárs Művészeti Gyűjteménye címmel nyílt kiállítás a Római Magyar Akadémián, amely 42 műtárgyat mutatott be a már végzett DLA hallgatók Archívumba került munkái közül.⁵⁰

Külön figyelmet érdemel a Színérő–Léptékváltás kurzus sorozat 2007–2010 között, amelynek kezdeményezője és vezetője Keserü Ilona festőművész volt. A Doktori Iskola festészet program kurzusaként került meghirdetésre összesen öt alkalommal a Zsolnay Gyár üzemsarnokai-ban. Résztvevői a tanulmányaikat éppen folytató DLA hallgatók, valamint a Doktori Iskola és elődje, a Mesteriskola volt hallgatói, de néhány külföldi vendégművész is szerepelt. A kurzus alcíme *Táblaképnél nagyobb méretű festmények*, mivel a résztvevők itt egyedülálló téri dimenziókkal és a korlátlan anyaghasználat lehetőségével élhettek, a kiüresedett gyári üzemsarnokokban hatalmas méretű festészeti alkotásokat hozhattak létre. Az egy hónapos eseményen közös műhelymunka folyt, amelyet minden alkalommal egy nagyszabású kiállítás zárt. A Színérő kur-

In 2005 a retrospective jubilee exhibition of the doctoral school was opened in Budapest's Ernst Museum, which along with a catalogue displayed the works of forty-seven students.⁴⁸ In 2010 another DLA exhibition with the title *Parallel Realities* was opened in the HattyúHáz Cultural House of Contemporary Art, jointly organised by the doctoral school and the Közelítés (Approach) Society; this, too, had a catalogue.

The doctoral school also went on display on the international stage. For example, the sculptor students organised an exhibition in Constance in 1999⁴⁹; in 2005, nine doctoral students exhibited at the Collegium Hungaricum in Vienna, and in 2010 an exhibition was opened at the Roman Hungarian Academy with the title The Pécs University Faculty of Arts Contemporary Art Collection, where graduated DLA students exhibited forty-two works from among those that had entered the Archive.⁵⁰

The Színérő–Léptékváltás (Power of Colour-Changing Scale) series of courses, held between 2007–2010 and initiated and led by the artist Ilona Keserü, deserves special attention. This was advertised as a Doctoral School painting course altogether five times and held in the Zsolnay factory workshop. The participants were DLA students in the midst of their studies as well as students of the doctoral school and its predecessors the Master School, but there were also a few guest artists from abroad. The subtitle of the course was „Paintings larger than a panel picture” (*Táblaképnél nagyobb méretű festmények*), as the participants could enjoy unique spatial dimensions and unlimited use of materials and could produce gigantic paintings in the empty factory workshop. The month-long experience involved group workshop work, closing on each occasion with a large-scale exhibition. The Power of Colour course also provided a place to discover and experiment with the

zus a nagy léptékben rejlő ismeretlen festészeti lehetőségeknek, kísérletezésnek adott helyet. A tágas ipari csarnok adta körülmények, a csoportos tevékenység és az egymásra való reflektálás, valamint a konzultációkon nyújtott szakmai támogatás által a résztvevők hatásosan tudták fejleszteni saját alkotói programjukat. A projekt eredményeit a Doktori Iskola katalógusai összegezték.⁵¹

Meghatározó a DLA hallgatók jelenléte különböző kortárs művészeti eseményeken: 2010-ben a Művészeti Kar szervezésében megvalósult *21 Párbeszéd* public art akción DLA hallgatók is részt vettek Pécs közterületeire tervezett interaktív képzőművészeti projektekkel.⁵² 2012-ben az I. Zsolnay Kulturális Fesztiválon voltak jelen alkotásaikkal, valamint 2012-ben saját kezdeményezésüként indították el a DLA fesztivált, amely az őszi félévek elején egy bemutatkozó és kapcsolatteremtő akció kíván lenni egymás jobb megismerése érdekében, nyitott műtermekkel – műhelyekkel.

A 2013 januárjában nyíló gyűjteményes kiállítás is a *Műhely* címet kapta és egyszerre ünnepelni kívánja a Művészeti Kar Doktori Iskolájának működését, benne múltját a Képzőművészeti Mesteriskola örökségével. Egyben szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy neves művészek és a körjük csoportosuló, önálló művészegyéniségekké váló, tehetséges fiatalok mind itt dolgoznak, itt alkotnak a közelünkben, szobrászműhelyekben, festőműtermekben, tanárnaként és hallgatóként, spatulával, festékekkel, agyaggal, kővel, viasszal és műgyantával... Anyaggal, amely formát adhat gondolatainknak, amellyel kísérletezhetnek saját alkotói útjuk megtalálásához.

Mindez a világörökséghez méltó Zsolnay Negyedben, mintegy „műhely a műhelyben”.

opportunities lying concealed in large-scale painting. The spacious work area provided the conditions, while through group activity and mutual reflection, as well as professional support through consultation, the participants could effectively develop their own creative agenda. The results of the project were summarised in the Doctoral School catalogue.⁵¹

The presence of DLA students has been a determining factor at various contemporary art events: in 2010, the DLA students took part in *21 Párbeszéd* (Dialogue 21), a public art action organised by the Faculty of Arts designed as an interactive visual arts project in the public spaces of Pécs.⁵² In 2012, their works were present at the Zsolnay Cultural Festival; also in 2012 they initiated their own DLA festival, designed for the beginning of the autumn semester as an introductory and contact-making action with the aim of getting to know each other better, with open studios and workshops.

„Workshop” (Műhely) is also the name given to the collection exhibition to be opened in January 2013, which wishes to celebrate at once the operation of the Doctoral School of the Faculty of Arts along with its past in the heritage of the Visual Arts Master School. It would like to draw attention at once to the fact that notable artists and around them talented young artistic personalities all work here, are all being creative in our vicinity, in sculpture workshops, painting studios, as teachers and as students, with spatula, paint, clay, stone, wax and synthetic resin... Materials that can give form to our thoughts, with which they can experiment in order to find their own creative road. All this in the Zsolnay Quarter, worthy of a world heritage site, a „workshop within a workshop”.

- 1 A jelen tanulmány megírásához a szerző felhasználta az alapító mesterekkel készült interjúkat: Bencsik István 2012. május 30; Keserü Ilona 2012. június 13; Rétfalvi Sándor 2012. augusztus 10; Schrammel Imre 2012. június 25; valamint a 2012. szeptember 16-i interjút Komor Istvánnal a Baranyai Alkotótelepek igazgatójával.
- 2 Lásd a kiállítási jegyzéket a függelékben.
- 3 Válogatást a sajtóvisszhangból lásd a Bibliográfiában.
- 4 Példa erre a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék re:public galériájában Varga Gabriella DLA hallgató egyéni kiállítása (*Overdose*, 2012. november), illetve a PTE BTK Kommunikáció Tanszék kutatása *A kastély, a falu és az erdő. A lokalitás képei Belső-Somogyban* címmel 2001 és 2003 között, Szijártó Zsolt vezetésével. A kutatási eredményeket meghívott képzőművészek rendelkezésére bocsátották. Szabó Marianna DLA hallgató helyspecifikus installációt készített a kutatás egyik színterén.
- 5 A város felsőoktatási integrációjának első lépése a PTE (Jogtudományi) és a Közgazdaságtudományi Kar egyesülése volt 1975-ben, hozzájuk csatlakozott 1982-ben a PTF (Tanárképző Főiskola), s az új intézmény a Janus Pannonius Tudományegyetem (JLTE) nevet vette fel.
- 6 Az 1982-től kezdődött el ugyanis az a folyamat, amely a pécsi egyetemi karok újraegyesítését tűzte ki célul.
Bécsy Tamás, a JLTE TK Művészettudományi Intézet vezetője, Szépe György, a JLTE TK Nyelvészeti és Kommunikációs Intézet vezetője és Horányi Özséb a Nyelvtudományi Tanszék oktatója dolgozták ki és valósították meg az egységes egyetemi szintű tanárképzés koncepcióját Pécsen. A Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának megalapításában vállaltak jelentős szerepet.
- 7 Bencsik István 1967-től alapítóként, résztvevőként és művészeti tanácsadóként tevékeny, meghatározó szereplője a villányi Nemzetközi Szobrász Alkotótelepnek, amelynek mintájára 1975-ben megalapította Nagyatádon a Nemzetközi Faszobrász Alkotótelepet.
- 8 A 80-as évektől a művészek számára növekedett az oktatásban való részvétel presztízse. Mivel megszűntek az állami megrendelések, a művészek is igyekeztek polgári professziót találni. Természetesen sem Bencsik István, sem Keserü Ilona nem kényszerült erre, de a művésztanárok helyzetére hatással lehetett ez a jelenség.
- 9 Rétfalvi Sándor szóbeli közlése.
- 10 Jóllehet, a képzőművészeti oktatás ismerte ezt a fogalmat, mert az akkori Képző és Iparművészeti Főiskolán is folyt mesterképzés, de nem ugyanabban a formában, mint ahogyan azt Pécsen megálmodták és megvalósították.
- 11 1985 szeptemberétől Komor István a Baranyai Alkotótelepek igazgatója. A Baranya Megyei Tanács intézményéhez tartozott a siklósi kerámia alkotótelep és a Villány-Nagyharsányban található kőszobrász művésztelep.
- 12 Rétfalvi Sándor 1968-ban fiatal pécsi művészek számára megszervezte az elhagyott kőbánya melletti üresen álló Gyimóthy-villában az első baranyai művésztelepet, amely továbbfejlesztve Villányban, illetve Siklóson évtizedeken át a szakmai továbbképzések színteréül szolgált. Az intézményesült alkotótelep (Baranyai Alkotótelepek) irányításában a későbbiekben már nem vett részt. 1969-ben Schrammel Imre hozta létre az első siklósi szimpóziumot.
- 13 Schrammel Imre 1958-tól a Magyar Iparművészeti Főiskola tanára, 1990-től egyetemi tanára, 1993-98 között rektora. (2000-tól Magyar Iparművészeti Egyetem, 2005-től Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.)
- 14 A vidéki művésztelepek bizonyultak megfelelőnek a képzőművészetek szabadabb gyakorlására a 60-as évek végétől, itt lehetőség nyílt modernebb művészeti tendenciák megismerésére, szakmai párbeszédre, sőt, a külföldi információk bejuttatására a meghívott vendégművészek által. A szimpóziumok távolabbi horizontokra is kilátást nyújtottak. A szabadúszó alkotóművészek nem juthattak be technikai tapasztalatként a gyárak szigorúan ellenőrzött állami intézményeibe. Nagy jelentőséggel bírtak a szimpóziumok a kerámia-szobrászat esetében is. Megpróbálták pl. a Zsolnay gyár szakmai, gyakorlati tapasztalatát elhozni Siklóra, ahol a gyár dolgozói, a külföldi vendégek és a művészek egyaránt jelen lehettek, megismerhették új anyagokat, eszközöket. A szimpóziumokat mintegy kísérleti művésztelepként tartották számon, messze a központi igazgatástól. Ennek ellenére voltak konfliktusok, például amikor Schrammel Imrét és körét kitiltották a 70-es évek közepén, mert túl „modernnek” tartották őket. A 80-as évekre ez a feszültség feloldódott, de közben a szimpóziumok is elvesztették eredeti funkciójukat. (Schrammel Imre szóbeli közlése)

- 1 In writing the present study the author has made use of interviews made with the following individuals: István Bencsik István 30.5.2012, Ilona Keserü 13.6.2012, Sándor Rétfalvi 10.8.2012, Imre Schrammel 25.6.2012 and István Komor 16.10.2012.
- 2 See the appendix for exhibition notes.
- 3 See the bibliography for a selection of comments in the press.
- 4 Examples of this are DLA student Gabriella Varga's solo exhibition (*Overdose*, November 2012) in the re:public gallery of the Communication and Media Studies in the Faculty of Humanities, as well as the Communication Department's research between 2001–2003 led by Zsolt Szijártó, *A kastély, a falu és az erdő. A lokalitás képei Belső-Somogyban* (The castle, the village and the woods. Pictures of locality in Inner-Somogy.) Invited artists were given access to the results of the research. DLA student Marianna Szabó prepared a site-specific installation for one of the localities.
- 5 The first step in higher education integration in the city was the unification of Pécs University (of law) and the Faculty of Economics in 1975, in 1982 the College of Education was merged with them and the new institute was named Janus Pannonius University.
- 6 It was from 1982 that the process began that set as its aim the reunification of Pécs's university faculties.
The concept of unified university-level teacher training at Pécs University was planned and executed by Tamás Bécsy, director of the Institute of History of Art at Janus Pannonius University's Faculty of Education, György Szépe, founder and director of the faculty's Institute of Linguistics and Communication and then its Department of Linguistic Science, and Özséb Horányi, lecturer at the Department. They played a significant part in establishing the Faculty of Humanities of Pécs University.
- 7 From 1967, István Bencsik played a definitive role at the Villány International Sculptors' Colony, as founder, participant and artistic consultant. In 1975 the International Wood Sculptors' Colony was established on this model.
- 8 From the 1980s, there was among artists a mounting prestige in participation in education. As an end came to state commissions, artists endeavoured to find civilian professions. Naturally neither István Bencsik nor Ilona Keserü were forced into this position, but the conditions of artist-teachers may have had an influence on this phenomenon.
- 9 Verbal report by Sándor Rétfalvi.
- 10 While the expression must have been known in visual art education, as there was master education at the then College of Visual and Applied Art, it did not take the form envisioned and executed in Pécs.
- 11 From September 1985 István Komor was the director of the Baranya Artists' Colonies. The Siklós Ceramics Artists Colony and the stone sculptors' art colony in Villány-Nagyharsány were institutionally attached to Baranya County Council.
- 12 In 1968 Sándor Rétfalvi organised Baranya's first artists' colony for young Pécs artists in the empty Gyimóthy villa next to a deserted stone quarry which with further development served for decades to provide a theatre for professional improvement in Villány and Siklós. He did not participate in the direction of the colonies later, once they had become institutionalised (as Baranya Artists' Colonies). The first Siklós symposium was launched in 1969 by Imre Schrammel.
- 13 Imre Schrammel from 1958 taught at the Hungarian College of Applied Art, becoming a university professor in 1990 and its rector between 1993-98. (It became the Hungarian University of Applied Art in 2000 and in 2005 became the Moholy-Nagy University of Art.)
- 14 From the 1960s the provincial artists' colonies proved to be satisfactory for freer experimentation. Here opportunities arose to become acquainted with modern art trends, for professional dialogue, indeed for information from abroad to filter in through invited artists. The symposia also gave a view to wider horizons. Freelance artists were unable to gain access to technical experience within the strictly state-controlled factories. The symposia had a great significance for ceramics artist as well. They attempted to bring the factory's professional and practical experience to Siklós, where the factory employees, foreign guests and artists could all be present together and become familiar with new materials and tools. The symposia were regarded as experimental artists' colonies, far from the central administration. Despite this there were conflicts, as when Imre Schrammel and his circle were banned in the mid-seventies for being „too modern”. This tension had

- 15 Kérelm Ormos Mária rektorasszonyhoz a Képzőművészeti Mesteriskola alapításának lehetőségeiről és feltételeiről a Janus Pannonius Tudományegyetemen belül, 1990. szeptember 30. (PTE MK DI irattára)
- 16 Baranya Megyei Bíróság, bírósági végzés az alapítvány létesítéséről: Pécsi Képzőművészeti Mesteriskola Alapítvány, legfőbb szerve a Kuratórium, tagjai az alapítók: Bencsik István, Keserü Ilona, Rétfalvi Sándor, Schrammel Imre. Pécs, 1990. november 26. (PTE MK DI irattára)
- 17 Támogatást nyújtott a Pro Renovanda Cultura Hungariae Művészeti Akadémiáért Szakkuratóriuma, a Baranya Megyei Önkormányzat és a Szerencsésjétek Zrt is. Támogatta a Mesteriskolát Töröcsik Mária menedzser-közigazdász, valamint hallgatói ösztöndíjakkal támogatta az Alapítványt Grüner György, a UCLA fizikus professzora. (Támogatási szerződések, dokumentumok, PTE MK Doktori Iskola irattára.) Az 1991-ben indult évfolyam egy hallgatójának, Vízoczy Máriának *Sárkányok Franklinnak* című szobra a támogatás értelmében áll ma a Hőerőmű területén.
- 18 Határozat az egyetemi szintű posztgraduális művészképzés támogatásáról Dr. Borhidi Attila dékán, JPTE Tanárképző Kar. 1991.március 26. A határozat kiköti, hogy az egyetem nem képes a képzés feltételrendszerét biztosítani, ezért pályázatok, alapítványok formájában kell arról gondoskodnia a Mesteriskolának. (PTE MK DI irattára.)
- 19 Művelődés és Közoktatási Minisztérium 59.359/1993.XIV. ügyiratszámú levele Háromi József rektor részére. Engedély a JPTE Bölcsészettudományi Karán a Mesteriskola működésére. (PTE MK DI irattára.)
- 20 A későbbiekben a Mesteriskola, majd a Doktori Iskola tudományos titkárai: Gaál Tekla, Berzy Ágnes, Weber Kata, Zábrádi Mariann.
- 21 Az első évben két keramikus hallgató – Balázs Péter és Major Judit – is jelentkezett a Mesteriskolába, velük Keserü Ilona foglalkozott Siklóson, a két festő hallgató, Somody Péter és a fiatalon elhunyt Kaposi Tamás mellett. A második évben már Schrammel Imre volt a mesterük a kerámiaszobrászati program elindítása után. A Mesteriskola lassan formálódó belső struktúráját segítette kialakítani egy ilyen különleges helyzet, ami a szakágak közötti átjárhatóságot és tapasztalatcserét erősítette. (Keserü Ilona szóbeli közlése.)
- 22 A helyszínt teljes egészében a Baranyai Alkotótelepek szolgáltatták, a Művészeti Alap pedig hozzájárult a kedvezményes szállás és étkezési feltételekhez.
- 23 Közvetlenül a Mesteriskola alapítása előtt szervezett az Alkotótelep egy szimpóziumot Villányban „Szobrokat a nemzeti politikai emlékművek helyére” címmel, amelynek ötlete Japánban született meg. Bencsik István japán szobrászkollegái sok számmal látták el a művésztelepet. A szimpóziumra nagymennyiségű követ vásároltak, pl. szibériai márványt, ami nem került mind felhasználásra. Ennek segítségével tudott elindulni a szobrászképzés Villányban. (Komor István szóbeli közlése.)
- 24 Bérleti szerződés a Mecseki Szénbányák FA és a JPTE között, 1992. november 1. (PTE MK DI irattár.)
- 25 *Tigrisek és oroszlánok, Ágoston Zoltán interjúi Bencsik Istvánnal, Böszörményi Istvánnal, Kuti Lászlóval, Miklya Gáborral, Mohácsi Andrással, Nyári Zsoltal, Rezsonya Katalinnal.* Siklós, Baranyai Alkotótelepek, 2006, 18.o.
- 26 *Bildhauer-Forum 1997 im Stadtpark Lahr*, Lahr, Bildhauer-Forum, 1997.
- 27 Somogyi József tanszékvezető halála után Bencsik István vette át a helyét 1993-ban. Budapesti tanítványai közül többen jelentkeztek a pécsi Mesteriskola képzésére.
- 28 Vidovszky László szavait idézve.
- 29 A Mesteriskola aspiránsai, Művészetek Háza, Pécs, 1991.
- 30 *Kilenc Pécsi Kezdő* (katalógus), Budapest, Képzőművészeti Főiskola, Bartsayterem, 1994.
- 31 Pécsi Képzőművészeti Mesteriskola kiállítása, Haus Ungarn, Berlin, 1994.
- 32 Úvegfestészeti kurzus záró kiállítása, Kisgaléria, Pécs, 1996.
- 33 Négy égtáj. A posztgraduális Képzőművészeti Mesteriskola festő hallgatóinak visszatekintő kiállítása (1991–1999), Budapest, Palme Ház, 1999.
- 34 A négy alapító mesterrel és Konkoly Gyulával folytatott beszélgetésekből idézve.
- 35 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról, <http://www.nefmi.gov.hu>. 1992-ben alakult meg az Ideiglenes Országos Akkreditációs Bizottság, amely kialakította a tervezett doktori programok elbírálásának rendjét és kiírta a doktori programok létesítésére vonatkozó pályázatot. 1994-től OAB, 1996-tól Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB). Bazsa György, Szántó Tibor: Felsőoktatási Akkreditáció Magyarországon – tegnap, ma, holnap. Education 2008/I. 36-50.
- dissipated by the eighties, but by then the symposia had lost their original function. (Verbal report from Imre Schrammel)
- 15 Request submitted to Rector Mária Ormos on the possibilities and conditions of establishing a Master School within Janus Pannonius University, dated 30 September, 1990. (Pécs University Faculty of Arts Doctoral School archive)
- 16 Baranya County Court order for the establishing of the Foundation (Pécsi Képzőművészeti Mesteriskola Alapítvány), its highest organ being the Board of Trustees, its members and founders: István Bencsik, Ilona Keserü, Sándor Rétfalvi, Imre Schrammel. Pécs, 26 November, 1990. (PU FoA DI archive)
- 17 Support was also extended by the Professional Board of Trustees of the Pro Renovanda Cultura Hungariae Művészeti Akadémiáért, by Baranya County Council and by Szerencsésjétek Zrt. (the national lottery). The Master School was supported by the manager-economist Mária Töröcsik, while UCLA physics professor György Grüner supported the Foundation with student scholarships. (Sponsorship contracts and documents from the PU FoA DS archive.) *Sárkányok Franklinnak* (Dragons for Franklin), a sculpture made by Mária Vízoczy, a student from the year beginning 1991, still stands in the power station grounds, in accordance with the conditions of support.
- 18 Resolution dated 26 March, 1991 on support for university-level postgraduate art education by Dean Attila Borhidi of the Janus Pannonius Education Faculty. The resolution stipulated that the university was unable to guarantee the conditions for such a course, and so the Master School should support itself through tenders and foundations.
- 19 Letter addressed to Rector József Háromi from the Ministry of Culture and Public Education, file number 59.359/1993.XIV. Permission given for the operation at the Humanities Faculty of a Master School. (PU FoA DI archive)
- 20 Later academic secretaries of the Master School and then the Doctoral School were Tekla Gaál, Ágnes Berzy, Kata Weber and Mariann Zábrádi.
- 21 In the first year two ceramics students, Péter Balázs and Judit Major, also applied for the Master School, and Ilona Keserü took them under her wing at Siklós along with the two painting students, Péter Somody and the Tamás Kaposi, the latter of whom suffered an untimely death. In the second year Imre Schrammel became their master teacher after the launching of the ceramics course. The slowly forming internal structure of the Master School assisted in shaping a special situation which reinforced permeability among the various branches and exchanges of ideas. (Verbal report of Ilona Keserü)
- 22 The site was wholly serviced by the Baranya Artists' Colonies, while the Arts Foundation contributed to inexpensive board and lodging.
- 23 Directly before the establishment of the Master School the Artists' Colony had organised a symposium in Villány with the theme, „Replace National Political Monuments with Statues,” the idea for which had come from Japan. István Bencsik's Japanese fellow-sculptors provided the artists' colony with numerous tools. They purchased a great deal of stone for the symposium, for instance Siberian marble, not all of which was used during the symposium. With the aid of what remained, they were able to launch the sculpture in Villány. (Verbal report of István Komor)
- 24 Long lease between the Mecsek Coal Mines and Janus Pannonius University, 1 November, 1992. (PU FoA DI archive)
- 25 *Tigers and Lions, Zoltán Ágoston's interview with István Bencsik, István Böszörményi, László Kuti, Gábor Miklya, András Mohácsi, Zolt Nyári and Katalin Rezsonya.* The Baranya Artists' Colony, Siklós, p18, 2006
- 26 *Bildhauer-Forum 1997 im Stadtpark Lahr*, Lahr, Bildhauer-Forum, 1997.
- 27 After the death of head-of-department József Somogyi, István Bencsik took over in 1993. Several of his Budapest students applied for the Pécs Master School.
- 28 Citing László Vidovszky.
- 29 Aspirants of the Master School, Arts House (Művészetek háza), Pécs, 1991.
- 30 *Kilenc Pécsi Kezdő* (Nine Beginners from Pécs) catalogue, Budapest College of Art, Bartsay Hall, 1994.
- 31 Exhibition of the Pécs Art Master School, Haus Ungarn, Berlin, 1994.
- 32 Closing exhibition of the glass-painting course, Kisgaléria (Little Gallery), Pécs, 1996.
- 33 Under Four Skies: a retrospective exhibition by the painters of the Fine Arts Master School (1991–1999), Budapest, Palme House, 1999.
- 34 Qtd. from conversations with the four founding masters and Gyula Konkoly.
- 35 Higher Education Act LXXX, 1993, <http://www.nefmi.gov.hu>. Formed in 1992, the temporary National Accreditation Committee shaped the system

- 36 Országos Akkreditációs Bizottság levele Róna-Tas András az OAB elnöke aláírásával. 1995.május 9. (PTE MK DI irattár)
- 37 A Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen 1998-ban indult doktori program. A Magyar Képzőművészeti Egyetemen 2000-ben vezették be a doktori képzést. Mindhárom intézményben 2001-től doktori iskola keretében folyik a képzés, azelőtt doktori programok működtek az országban. <http://www.doktori.hu>
- 38 Mai elnevezését a PTE Művészeti Kar Doktori Iskolája csak 2009-ben kapta, amikor a Képzőművészetek mellett a Zeneművészetek terén is elindult a DLA képzés, egészen addig továbbvitte az alapítók örökségét a Képzőművészeti Mesteriskola névben.
- 39 Az egykori kétszakos Tanárképzőn végzett, majd Keserü Ilonához jelentkezett a Mesteriskola első, kísérleti évfolyamába, 1992-ben pedig a legendás István-aknai Konkoly csoportba. Amint elvégezte a Mesteriskolát, máris indult 1995-ben az első DLA évfolyamban.
- 40 Előbb a festők költöztek 1995 körül, később megszűnt a folyamatos jelenlét a villányi művésztelepen is, 1997 után korlátozódott a nyári művésztelepekre.
- 41 2000-ben a Janus Pannonius Tudományegyetem, a Pécsi Orvostudományi Egyetem és a székszárdi Illyés Gyula Tanárképző Főiskola integrációja által a Pécsi Tudományegyetem nevet kapta.
- 42 Később a Képzőművészeti Doktori Iskola nevet is használta, miután a doktori képzés 2001-től doktori iskola keretében folytatódott. 2007-ben született Kormányrendelet a doktori iskola létesítésének eljárási rendjéről és a doktori fokozat megszerzésének feltételeiről (33/2007. III. 7.). Ennek értelmében is bizonyos módosításokat követeltek meg. <http://net.jogtar.hu>
- 43 A Zeneművészeti Tanszék is egykor a JPTE Tanárképző Kara alá tartozott. 1995-ben a Zeneművészeti Tanszék az akkor önállósult Művészeti Kar alá került.
- 44 A Mediális és Alkalmazott Művészetek Intézetében a kísérleti elektronikus zene, a hangkutatás és a zenei realizáció, illetve az analóg és digitális képalakítás területén szerezhetnek gyakorlatot a hallgatók. Ez a terület maradéktalanul jeleníti meg az integrált művészeti képzés lehetőségeit. Az elektronikus zenei szakot Vidovszky László indította el.
- 45 A doktori iskola témavezetőit lásd a függelékben.
- 46 Lásd a kiállítási jegyzéket a függelékben.
- 47 DLA hallgatók közös kiállítása, Pécsi Galéria, 2003; DLA hallgatók közös kiállítása, Barcsay és Parthenon-fríz Terem, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, 2004.
- 48 *Szabad Művészetek Doktora, 10 éves a képzőművészeti doktorképzés a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán* (katalógus), Ernst Múzeum Budapest, 2005. Kiállítási katalógus Beke László előszavával. Szerkesztette: Berzy Ágnes, Ernst András.
- 49 *Die Meisterschule aus Ungarn*, Konstanz, Universitaet, 1999; Bencsik István, Rétfalvi Sándor és Schrammel Imre tanítványainak kiállítása, kapcsolódó katalógussal.
- 50 A kiállítást Wéber Kata szervezte.
- 51 Színerő-Léptékváltás 1-2-3 és Színerő-Léptékváltás 4-5, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Képzőművészeti Doktori Iskola, 2008 és 2010. Szerkesztette: Ernst András.
- 52 Katalógus: *21 Párbeszéd public art akció Pécs közterületein*, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, 2010.
- of adjudging planned doctoral programmes and published tenders related to the creation of doctoral programmes. From 1994 the OAB was no longer temporary; from 1996 it was renamed the Hungarian Accreditation Committee (MAB). György Bazsa, Tibor Szántó: *Felsőoktatási Akkreditáció Magyarországon – tegnap, ma, holnap* (Higher Education Accreditation in Hungary – Yesterday, Today and Tomorrow). Education 2008/I. 36-50.
- 36 Letter from the National Accreditation Committee with the signature of its president, András Róna-Tas, dated 9 May, 1995. (PU FoA DI archive)
- 37 Doctoral courses were introduced at the Hungarian University of Fine Arts in 2000 and at the Moholy Nagy Art University in 1998. <http://www.doktori.hu/>
- 38 The Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts received its present name only in 2009, when it started the DLA course in music besides the one of fine arts.
- 39 He graduated from the old combined honours Faculty of Education, and then applied to Ilona Keserü for entrance to the very first experimental Master School; in 1992 he was a member of the legendary Konkoly group at István Pit. As soon as he completed the Master School he joined the first DLA group of 1995.
- 40 First the painters moved in around 1995; later, continuous presence at the Villány artists' colony came to an end, after 1997 being restricted to the summer artists' colony.
- 41 In 2000 the integration of the Janus Pannonius University of Pécs, the Medical School of Pécs and the Illyés Gyula Teachers' School of Székszárd took place. Since then we have the institution: University of Pécs.
- 42 It also used also the name, *Visual Arts Doctoral School* after 2001, when the former doctoral program was continued within the frames of a doctoral school. In 2007 a government regulation about the procedural rules for establishing doctoral schools and the conditions for obtaining a doctorate was born (33/2007. III. 7.), in the interest of which further accreditation took place which demanded certain modifications. <http://net.jogtar.hu>
- 43 At one stage the Music Department was also attached to the Faculty of Education. In 1995 the Music Department came under the Faculty of Arts, which was then gaining independent status.
- 44 At the Institute of Medial and Applied Arts students could acquire practice in the spheres of experimental electronic music, sound research and musical realisation, and analogous and digital imagery. This area entirely represents the opportunities for integrated art education. It was László Vidovszky who initiated the subject of electronic music.
- 45 See appendix for the heads of subjects in the Doctoral School of the Faculty of Arts in Pécs.
- 46 See the exhibition notes in the appendix.
- 47 DLA students' group exhibition, Pécsi Galéria, 2003; DLA students' group exhibition, Barcsay and Parthenon Frieze Hall, Hungarian University of Visual Arts, Budapest, 2004.
- 48 *Szabad Művészetek Doktora, 10 éves a képzőművészeti doktorképzés a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán* (DLA, 10 Years of Visual Arts Doctoral Education at Pécs University Faculty of Arts – catalogue), Ernst Museum, Budapest, 2005. Exhibition catalogue with a foreword by László Beke. Edited by Ágnes Berzy and András Ernst.
- 49 *Die Meisterschule aus Ungarn*, Konstanz, Universitaet, 1999; Exhibition of the works of the students of István Bencsik, Sándor Rétfalvi and Imre Schrammel, with an accompanying catalogue.
- 50 The exhibition was organised by Kata Wéber.
- 51 *Színerő-Léptékváltás 1-2-3 és Színerő-Léptékváltás 4-5*, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Képzőművészeti Doktori Iskola, 2008 és 2010. Ed.: Ágnes Berzy, Ernst András, Csaba Hegyi and Kata Wéber.
- 52 Catalogue: *21 Párbeszéd public art akció Pécs közterületein*, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, 2010.

MŰTÁRGYKATALÓGUS

A Művészeti Kar Doktori Iskolája és elődje, a Képzőművészeti Mesteriskola egy művészettörténeti szempontból is jelentős, egyedülálló kortárs képzőművészeti gyűjteményt épített fel az elmúlt huszonkét év alatt a doktori hallgatók munkáiból. A most következő műtárgykatalógus válogatást közöl ebből az Archívumból, három egységbe csoportosítva a képzőművészeti alkotásokat: a Mesteriskola idején, a DLA képzés alatt, valamint a Színerő–Léptékváltás kurzus során készült munkák szerint.

A kronologikusan rendezett katalógus szemlélteti a pécsi posztgraduális művészképzés eredményeit, amit a doktori iskola gyűjteményes tárlatok keretében is a nagyközönség elé tár. Ennek értelmében a jelen válogatás szorosan kapcsolódik a doktori iskola aktuális – *MŰHELY* című csoportos kiállításához, amely a Zsolnay Negyed m21 Galériájában kerül megrendezésre 2013 januárjában.

Az elmúlt 20 évnek kevésbé tapinthatóak ki szilárd támaszkodási pontjai, amelyek mentén a gyűjteményt művészettörténeti toposzok szerint kategorizálhatnánk, hiszen egy képlékeny, folyamatosan bővülő képzőművészeti anyaggal állunk szemben. Ugyanakkor tetten érhető bizonyos tendenciák. Éppúgy találunk geometrikus, mint organikus formákkal dolgozó, vagy az absztrakt gesztusfestésre emlékeztető alkotásokat, utalásokat a konceptuális művészetre és visszacsatolásokat a klasszikus művészeti stílusokra. Láthatóan nem a trendek utánzásában mutatkozik meg a kortárs kultúra jelenléte a hallgatók munkáiban, hanem sokkal inkább az anyag- és formabeli kísérletekben, amelyek révén gondolataikat, mint őszinte megnyilvánulásokat fejezik ki. A korjelenségekre reflektáló társadalmi kérdések vizsgálata bár nem példa nélküli, de a művészet-filozófiai kérdések, a vizuális lehetőségek kutatása erőteljesebben ölt formát: például a spontán és az irányított alkotói folyamatok bizonyos absztrakt festészeti alkotásokban. A természettudományok, vagyis a természetben rejlő örök törvényszerűségek pedig több fiatal szobrászt inspirálnak. Lengyel Péter lebegő köve a gravitációt, Krámlai Márta a rezgést, Hegedüs Éva a fényt ragadja meg munkájában.

Változatosságot mutat a válogatás technika és anyaghasználat terén. Az olaj-, akril-, tojástempera-festészet, valamint a kő-, fém-, faszobrászaton túl találunk példát az anyagok progresszív kombinációjára és számos, új médium művészi alkalmazására. A Mesteriskola ideje alatt a

CATALOGUE OF WORKS

Over the past twenty-two years the Doctoral School of the Faculty of Art and its predecessor, the Visual Arts Master School have amassed a significant, unique contemporary art collection of the work of the doctoral students. The following catalogue of works is a selection from the Archive, dividing the art works into three sections: the Master School period, during DLA education, and work prepared during the Színerő–Léptékváltás (Power of Colour–Change of Scale) course.

The chronologically organised catalogue gives a view of the results of the Pécs post-graduate art education, which is unfolded before the wider public within the framework of the doctoral school's collections of exhibitions. In this sense the present selection is closely connected with the present *MŰHELY* (WORKSHOP) group exhibition organised for January 2013 in the m21 Gallery of the Zsolnay Quarter.

Over the past twenty years there have been few hard and fast points of reference via which the collection could be categorized according to any art history topos; after all, the art material before us is malleable and continually on the increase. At the same time certain tendencies can be observed. We can find pieces working with geometric forms just as we do with organic forms or abstract gestulatory painting, references to conceptual art and referral back to classical art styles. Apparently it is not in trends that contemporary culture shows its presence in the students' works, but much more in experimentation with material and form, through which their thoughts are expressed as candid expressions. While reflections of present-day society and the investigation of social questions is not without example, questions of the philosophy of art, exploration into visual possibilities take a more powerful form: as for instance spontaneous and controlled creative processes in certain abstract painting. Several young sculptors have been inspired by the natural sciences, or the eternal laws lying in nature. In the work of In Péter Lengyel's floating stone we are gripped by gravitation, in the work of Márta Krámlai it is vibration and in that of Éva Hegedüs light.

In the area of technique and use of materials the selection displays variety. We find examples of the use of progressive combinations of materials and numerous new artistic mediums beyond oil, acrylic or egg tempera in

hulladék-művészet sajátos tárgyegyüttesei születtek, de a jelenlegi hallgatók közül is van, aki múltékony, törekeny, „értéktelen” anyagokat transzformál műalkotássá. A viasz és a műgyanta is kitűnő matériának bizonyul, de említésre szorulnak többek között a kerámiaszobrászat speciális eljárásai, a térben bemutatott papírkonstrukciók, grafikai technikák, fény-, hang- és videó installációk is. Továbbá ki lehet emelni több olyan különleges megoldást, mint Szabó Marianna keményített cérnaszálakból domborodó, fekvő emberalakjai a térben, amelyek a párától kilazulva összeroskadnak, vagy Guttman Barbara törekeny fraktúrájú, merített papír felületekre vetített film-jelenetei.

Lényegi kérdés megtalálni a saját formavilágot a kifejezni kívánt gondolathoz. A fiatal képzőművészek ehhez koncentráltan fogalmaznak, tömör nyelvet használnak. Például úgy, mint az állandóság kifejezésére Menasági Péter gránit tengelye, vagy a külső és belső tér kapcsolatára Palatinus Dóra *Tér egy személyre* című munkája.

A mester-tanítvány viszony meghatározó körülmény a művészet történetében, de így van ez vajon a kortárs művészetben is egy olyan képzési formában, mint a pécsi DLA? Jóllehet, a Mesteriskola ideje alatt találkozunk munkákkal, ahol erőteljesebb a mester hatása, ugyanakkor a képzés során általában, ha fel is fedezhető egyfajta párhuzam, az nem a művek közti stílári hasonlóságban, hanem sokkal inkább a gondolkodásmódban figyelhető meg. A mester és tanítvány kapcsolata változékony jelenség, a köztük folytatott kommunikáció azonban mindig meghatározó marad. A pécsi doktori képzésben tekintély helyett az odafigyelés, befolyás helyett az alkotói függetlenségből fakadó szabadság az, ami nélkülözhetetlen a fejlődéshez. Szem előtt tartva, hogy a konzultációk hozzájáruljanak a hallgatók egymástól eltérő adottságainak a lehető legmagasabb szakmai és gondolati szinten való kibontakoztatásához.

painting and stone, metal or wood sculpture. In the Master School days were born the original groups of objects employed in waste art, but among the present students there are those who transform ephemeral, fragile, „worthless” materials into works of art. Wax and synthetic resin have proved to be excellent materials, but among other examples we must mention the special procedures employed in ceramic sculpture, three-dimensional card constructions, graphic techniques and light, sound and video installations. Furthermore, we can elevate several other interesting solutions, such as Marianna Szabó’s relief, recumbent human figures made out of hardened threads, which collapse when loosened by humidity, or Barbara Guttman’s film scenes projected onto fragile, fractured rag-paper.

Finding one’s own form world for thoughts one wishes to express is an essential question. For this, young artists express themselves in a concentrated way, using a compressed language. Such as Péter Menasági’s granite axle expressing permanence, or the work of Dóra Palatinus expressing the relationship between internal and external space, *Tér egy személyre* (Space for One).

The relationship between master and pupil is a defining condition in the history of art, but is this also the case in contemporary art and in an educational form such as the DLA? While during the Master School period we encounter works that are strongly influenced by the master, at the same time in the course of the education, even when we discover parallels, they are not generally to be found in similarities of style so much as in thought processes. The relationship between master and pupil is a changing phenomenon, yet the dialogue between them always remains defining. What is indispensable for development in the Pécs doctoral education is attentiveness rather than respect, and freedom emanating

A Színerő–Léptékváltás gyakorlati kurzus során készült műalkotások az Archívum meghatározó részét képezik. A doktori iskola Festészeti programjának kurzusát a 2006/2007-es tanévben hirdették meg a DLA hallgatók részére, majd 2010-ig évente került megrendezésre, összesen öt alkalommal a Zsolnay gyár kiüresedett üzemcsarnokaiban. A Keserü Ilona vezetésével megvalósult műhely célja a táblaképnél nagyobb léptékű, sík-, vagy térbeli festészeti technikák alkalmazásával készült, színes művek megvalósítása és kiállítása volt. A doktori tanulmányaikat folytató fiatal képzőművészekon kívül részt vettek a korábban végzett DLA – és a valamikori Mesteriskolás festő és szobrász hallgatók, a második alkalomtól pedig más hazai és külföldi alkotók is meghívást kaptak.

Nagy léptékben gondolkodni és kísérletezni: ehhez teremtett lehetőséget a Színerő kurzus és kiállítás sorozat. Az első évben a minimum hat négyzetméteres képfelület volt jellemző, a Színerő 4-5 alkalmával a 2x2 méteres vásznak használata vált általánossá. A körülmények (tágas ipari csarnok), a csoportos tevékenység (konzultációk, egymásra való reflektálás lehetősége), valamint a szakmai támogatás által a résztvevők eredményesen tudták fejleszteni saját alkotói programjukat. A Színerő 1-2 kurzuson Tolvaly Ernő konzultációi is segítettek a munkák megvalósulását, a későbbiekben folyamatosan csatlakoztak a doktori iskola témavezetői a projekt konzulenseiként.

Keserü Ilona a Színerő 1 kiállításának megnyitóján a következő szavakkal zárta köszöntő beszédét: „...a szorosán egymás után színre lépő művésznemzedékeknek kell továbbra is vakmerően, biztos mesterségbeli tudással, néha a semmibe lépve, vagy ugorva megcsinálni a festészet jelenét, közeljövőjét.” Ez természetesen minden képzőművészeti műfajra érvényes marad. A pécsi DLA pedig ezeknek a „lépéseknek-ugrásoknak” kíván jó talajt és teret biztosítani.

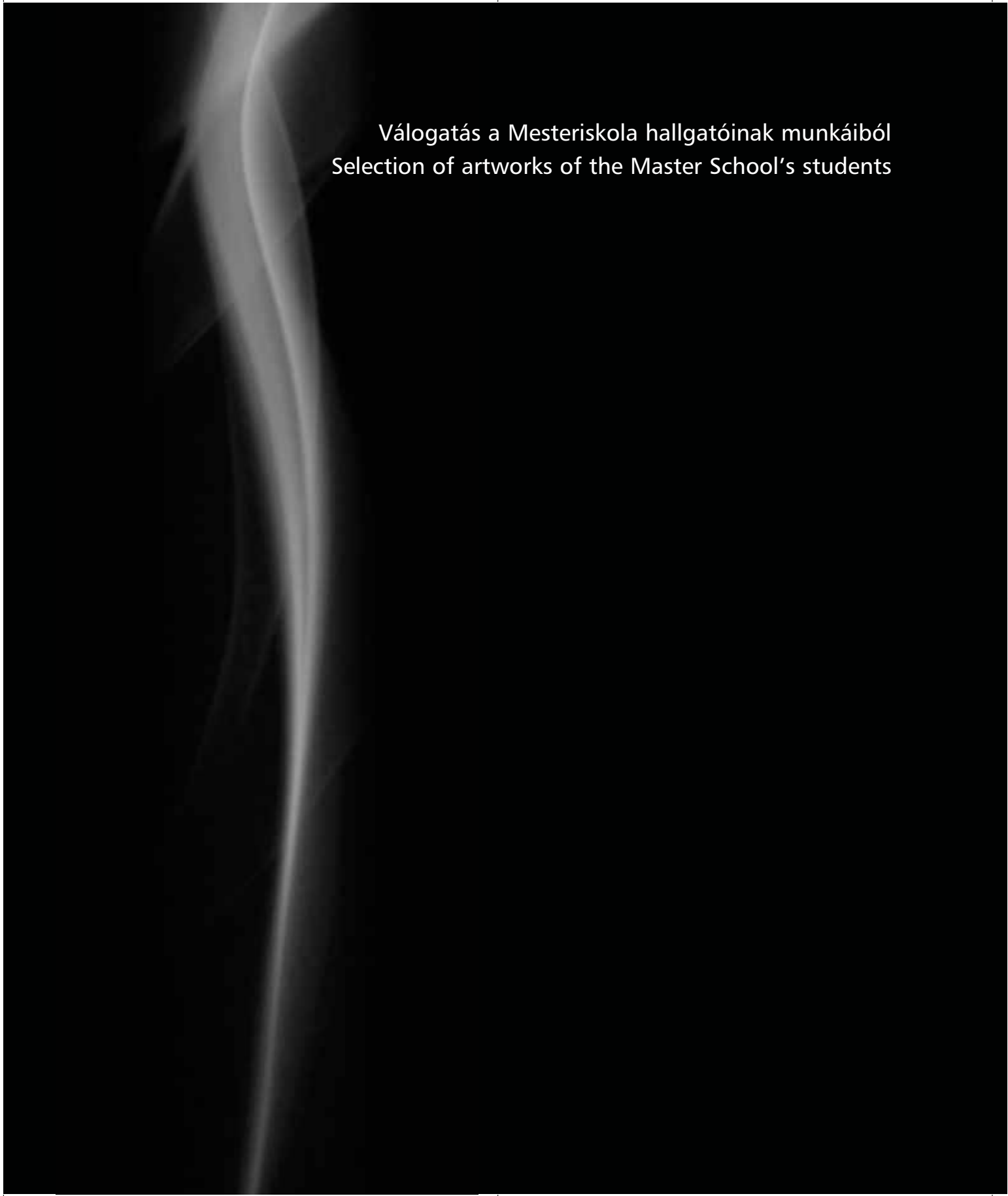
from creative independence rather than influence. Being kept an eye on, so that in recognising the different strengths of the students the consultations can contribute to their development at the highest possible professional and intellectual level.

The works prepared during the practical course Színerő–Léptékváltás (Power of Colour–Change of Scale) form a defining section of the Archive. This course, part of the doctoral school's Painting Programme, was first advertised in the 2006/2007 academic year for DLA students, and was held every year until 2010, a total of five occasions, in the derelict factory workshop of the Zsolnay factory. The aim of this workshop, executed and led by Ilona Keserü, was to create and put on exhibit large-scale coloured works that exceeded the size of panel paintings using plane or relief techniques. Apart from the young artists pursuing their doctoral studies, others, both painters and sculptors, participated who had earlier completed their DLA or Master School studies, while from the second occasion other Hungarian and foreign artists were invited.

To think and experiment in leaps and bounds: the Színerő course and exhibition provides the opportunity to do just that. A minimum surface of six square metres was typical of the first year; by Színerő 4-5 canvases of 2 x 2 metres were becoming general. The conditions (a spacious factory workshop), group work (consultations, the chance to reflect upon on another) and professional support allowed the participants to successfully develop their own creative itinerary. Consultations with Ernő Tolvaly were helpful in executing the work in Színerő 1-2; later, the doctoral school's tutors regularly participated as project consultants.

Ilona Keserü closed her speech at the opening of the Színerő 1 exhibition with the following words: „the new generations of artists, following close on each other's heels, must continue to create the present and near future of painting, bravely and with masterly skill, sometimes stepping into nothingness or making great leaps.” This, naturally, remains true of all visual art genres. It is the wish of the Pécs DLA to ensure a good grounding and space for these „steps and leaps”.

Válogatás a Mesteriskola hallgatóinak munkáiból
Selection of artworks of the Master School's students

1991

BŐSZÖRMÉNYI István

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

A kapu / The gate 1995 • Pécsi Tudományegyetem Damjanich utcai campus
University of Pécs, campus of Damjanich street

süttői mészkő / Süttő limestone, 235 x 335 x 45 cm • Ltsz. / I No. 2012.190

fotó / photo: HORVÁTH Gábor

1991

VISZOCZKY Mária

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Sárkányok Franklinnak / Dragons for Franklin 1994

festett fém / painted metal • 300 x 320 x 360 cm • Ltsz. / I No. 2012.187

Pannon Hőerőmű területe, Pécs / property of Pannon Power Plant Pécs

fotó / photo: KÖRTVÉLYESI László

1991

BALÁZS Péter

Témavezető / Tutor: SCHRAMMEL Imre

Férfi torzó / Male torso, 1993

samott 1250 °C redukció / stoneware • 30 x 50 x 110 cm • ltsz. / I No. 2012.186

fotó / photo: BALÁZS Péter

KUTI László

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Battistero / Battistero, 1993

szibériai márvány / Siberian marble • 60 x 26 x 27 cm • Itsz / I No. 2012.189

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1992

GYENIS Tibor

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Cím nélkül / Without title, 1993

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 200 x 180 • Itsz / I No. 2012.39

Fotó / photo: FODOR Pál

1992

SOMODY Péter

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Piros kép / Red picture 1993

akril, vászon / acrylic on canvas • 210 x 160 cm • Ltsz. / I No. 2012.21

fotó / photo: FODOR Pál

1992

ENYINGI Tamás

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Cím nélkül VII. / Without title VII, 1993

vegyes technika, karton, fa / mixed technique, paperboard, wood

100 x 73,5 x 10 cm • Ltsz. / I No. 2012.29

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1992

ENYINGI Tamás

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Cím nélkül VI. / Without title VI, 1993

vegyes technika, karton, fa / mixed technique, paperboard, wood

128 x 70 x 6 cm • Ltsz. / I No. 2012.28

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1992

MÁTIS Rita

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Cím nélkül / Without title, 1992

akril, vászon / acrylic on canvas • 160 x 130 cm • Ltsz. / I No. 2012.48

fotó / photo: FODOR Pál

1992

TELEK Zoltán

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Fény-Eső / Rain of light, 1995 • olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012. 58

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1992

LOSONCZY István

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Schön, 1994

akril, vászon / acrylic on canvas • 215 x 310 cm • Ltsz. / I No. 2012.47

fotó / photo: FODOR Pál

LOSONCZY István

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Tache / Tache, 1994–1998

akril, vászon / acrylic on canvas • 215 x 310 cm • Ltsz. / I No. 2012.46

fotó / photo: FODOR Pál

1992

KÓSA Ferenc

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Cím nélkül / Without title, 1994

vegyes technika, vászon • 136 x 160 x 13 cm • ltsz / l No. 2012.42

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

KÓSA Ferenc

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Királylányszoknya 1-2 / Princess-skirt 1-2, 1995

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 120 x 150 cm • Ltsz. / I No. 2012.41

fotó / photo: FODOR Pál

1992

OROSZY Csaba

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Assisi Szent Ferenc / St. Francis of Assisi, 1993

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 225 x 153 cm • Ltsz. / I No. 2012.50

fotó / photo: FODOR Pál

OROSZY Csaba

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Szénaboglya / Hayrick, 1995

olaj, vászon / oil on canvas • 155 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.49

fotó / photo: FODOR Pál

1992

NÁDOR Edina

Témavezetők / Tutors: SCHRAMMEL Imre, RÉTFALVI Sándor

Szálka – Splinter, 1994

bronz, kő / bronze, stone, 42 x 32 x 29 cm • Itsz. / I No. 2012.213

fotó / photo: KÖRTVÉLYESI László

1992

SÜTŐ Ferenc

Témavezető / Tutor: RÉTFALVI Sándor

Ökörülô, 1996

bronz, kô / bronze, stone • 34 x 38 x 81,5 cm • Ltsz. / I No. 2012.191

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1992

REZSONYA Katalin

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Kút / Well • Mestermunka / Master work, 1988

mészkö / limestone • 220 x 250 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.192

Pécsi Tudományegyetem Damjanich utcai campus / University of Pécs, campus of Damjanich street

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

HORVÁTH Ottó

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Tér-Hajó-Állat / Space-Ship-Animal, 1996

nagyharsányi mészkő / Nagyharsány limestone • 280 x 280 x 85 cm • Ltsz. / I No. 2012.188

Nagyharsányi szoborpark, Villány / Sculpture Park of Nagyharsány, Villány

fotó / photo: BÖSZÖRMÉNYI István

1993

TASI Zsuzsa

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Cím nélkül I. / Without title I, 1994

vegyes technika, papír / mixed technique on paper • 70 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.77

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

CSÁSZÁR Gábor

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Cím nélkül / Without title, 1994

olaj, papír, vászon / oil, paper, canvas • 125 x 160 cm • Ltsz. / I No. 2012.64

fotó / photo Fodor Pál

1993

HRAB, Roman

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Cím nélkül / Without title, 1994

olaj, vászon / oil on canvas • 120 x 120 cm • Ltsz. / I No. 2012.73

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

LEHOCZKY Krisztina

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Zárás után / After hours, 1994

vegyes technika, papír, vászon / mixed technique, paper, canvas • 160 x160 cm • Ltsz. / I No. 2012. 70

fotó / photo: FODOR Pál

1994

GYÉCSEK József

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Cím nélkül / Without title, 1995

olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.79

fotó / photo: FODOR Pál

1994

GYÉCSEK József

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Töredék / Fragment, 1995

olaj, homok, madzag, vászon / oil, sand, string on canvas • 100 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.78

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1995

STAMMLER Adrienn

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Átjáró / Way through, 1996

olaj, vászon / oil on canvas • 180 x 180 cm • Ltsz. / I No. 2012.93

fotó / photo: FODOR Pál

NYILAS Márta

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Csendélet / Still life, 1996

olaj, vászon / oil on canvas • 110 x 215 cm • Ltsz. / I No. 2012.81

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1995

HEGYI Csaba

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Három / Three, 1995

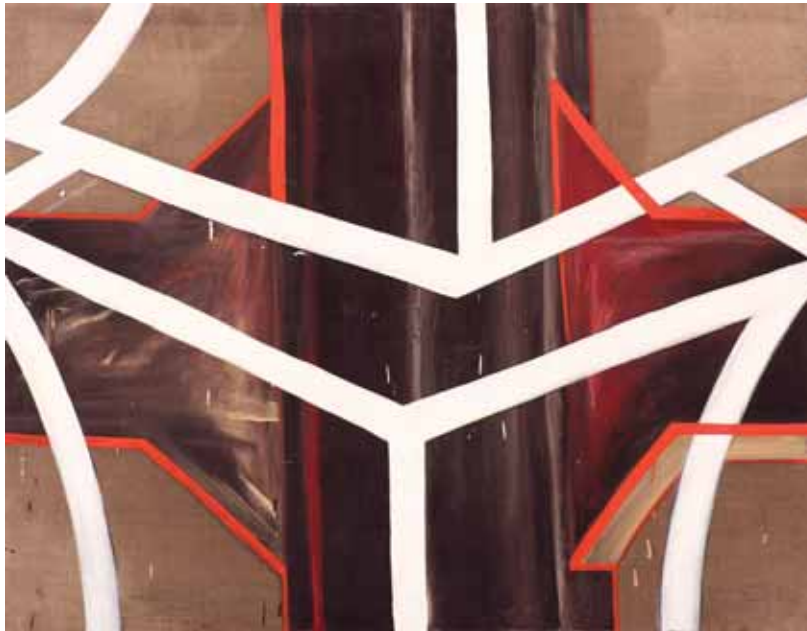
papír, olaj / oil on canvas • 140 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.97

fotó / photo: FODOR Pál

1995

VARGA Tünde

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

István-akna 1-2 / István pit 1-2, 1995

olaj, vászon / oil on canvas • 120 x 160 cm, darab/each • Ltsz. / I No 2012.115

fotó / photo: FODOR Pál

1996

LUKÁCS József

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

ÉN se / Neither I, 1996

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 91 x 91 cm • Ltsz. / I No. 2012.131

fotó / photo: FODOR Pál

LUKÁCS József

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Fordított 4-es / Upturned four, 1996

fém / metal • 72 x 36 x 7 cm • Ltsz. / I No. 2012.132

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1996

1996

VARGA Ferenc

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Halas tál / Fish bowl, 1997

mész kő, savmaratás / limestone • 20 x 70 x 70 cm • Itsz. / I No. 2012.214

fotó / photo: VARGA Ferenc

VARGA Ferenc

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Kőtükör / Stone-mirror, 1999

bazalt / basalt • 28 x 104 x 104 cm • Ltsz. / I No. 2012.193

fotó / photo: VARGA Ferenc

1995

PATAKI István

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Hármaskép / Triple image, 1998

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 148 x 170 cm • Ltsz. / I No. 2012.89

fotó / photo: FODOR Pál

Válogatás a doktorandusz hallgatók munkáiból
Selection of artworks of the doctoral students

1995

SOMODY Péter

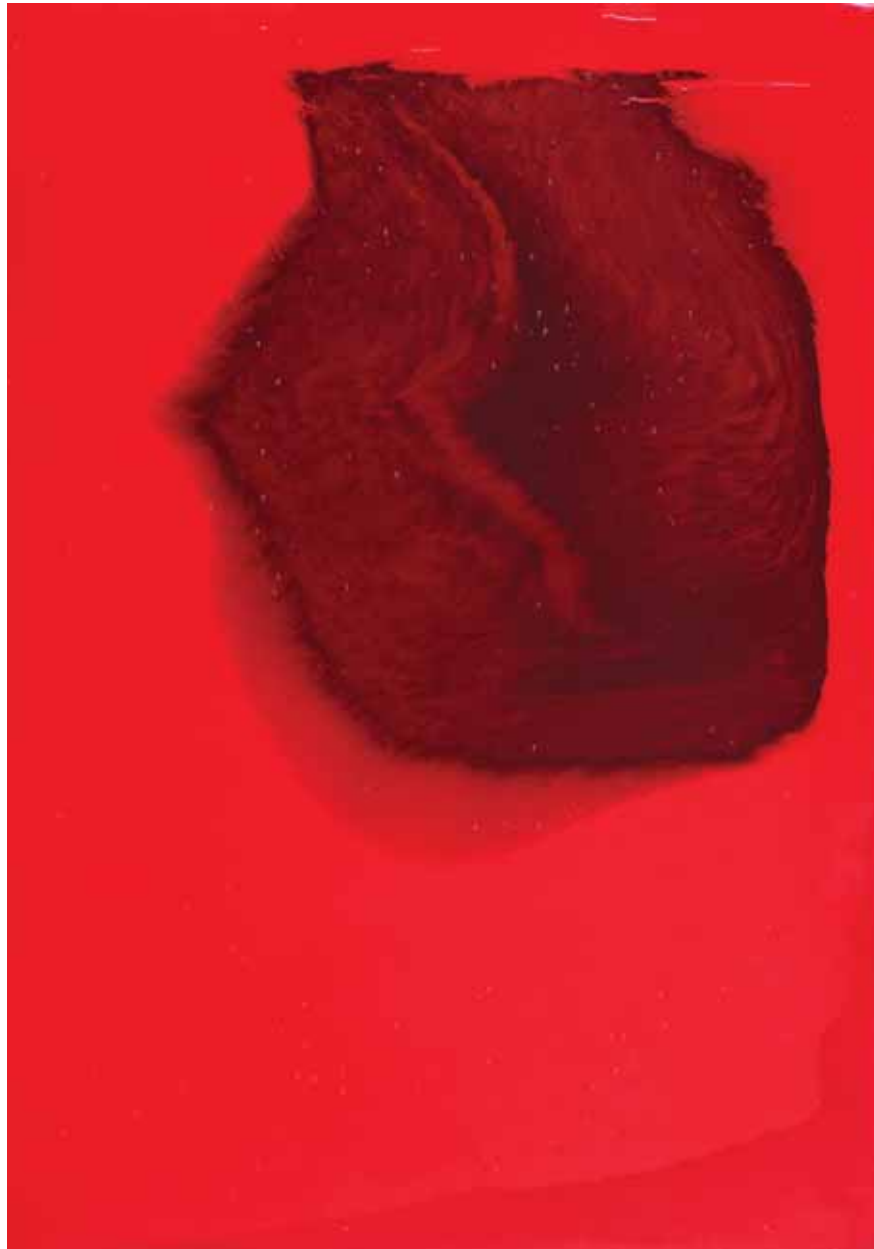
Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Kínai rajz / Chinese drawing, 1998

műgyanta, akril, rétegelt lemez / synthetic resin, acrylic on plywood

94 x 76 cm • Ltsz. / I No. 2012.23

fotó / photo: FODOR Pál

1995

SOMODY Péter

Témavezető / Tutor: KESERÜ Ilona

Nagy szív / Big heart, 1998

mûgyanta, akril, rétegelt lemez / synthetic resin, acrylic on plywood

152 x 107 cm • Ltsz. / I No. 2012.22

fotó / photo: FODOR Pál

1995

NAGY Márta

Témavezető / Tutor: SCHRAMMEL Imre

Fa / Tree • Mestermunka / Master work, 1998

kőcserép, lapezüst / stoneware, silversheet • 124 x Ø20 cm • Ltsz. / I No. 2012.194

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

NAGY Ottó

Témavezető / Tutor: KESERÜ Ilona

Zászló No.9. / Flag No. 9, 1998

papír, fa, damil, plextol / paper, wood, fishing line, plextol

200 x 175 cm • Ltsz. / I No. 2012.140

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1996

1996

HEGYI Csaba

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Önarckép becsukott szemmel / Self-portrait with closed eyes, 1999

papír, olaj, vászon / paper, oil on canvas • 142 x 132 cm • Ltsz. / I No. 2012.98

fotó / photo: FODOR Pál

1996

HEGYI Csaba

Témavezető / Tutor: KESERÜ Ilona

A sátán kecskéje / Goat of Satan, 1999

táblafesték fekete, nyers lenvászon / blackboard paint on raw linen

250 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.99

fotó / photo: FODOR Pál

1996

NYILAS Márta

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Szárnyaktól megfosztott angyalok / Angels deprived of wings, 1998

tempera, papír / tempera on paper • 210 x 156 cm • Ltsz. / I No. 2012.83

fotó / photo: FODOR Pál

NYILAS Márta

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Kör és négyzet / Circle and square, 1997

vegyes technika, papír / mixed technique on paper • 100 x 70 cm • Ltsz. / I No 2012.82

fotó / photo: FODOR Pál

1997

NÉMETH Pál

Témavezető / Tutor: RÉTFALVI Sándor

Reflexió a Pater Nosterre / Reflection on Pater Noster • Mestermunka / Master work, 1998

bronz, üveg, gránit / bronze, glass, granite • 230 x 120 x 56 cm • Ltsz. / I No. 2012.195

Pécsi Tudományegyetem Damjanich utcai campus / University of Pécs, campus of Damjanich street

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1997

RAFFAI Réka

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

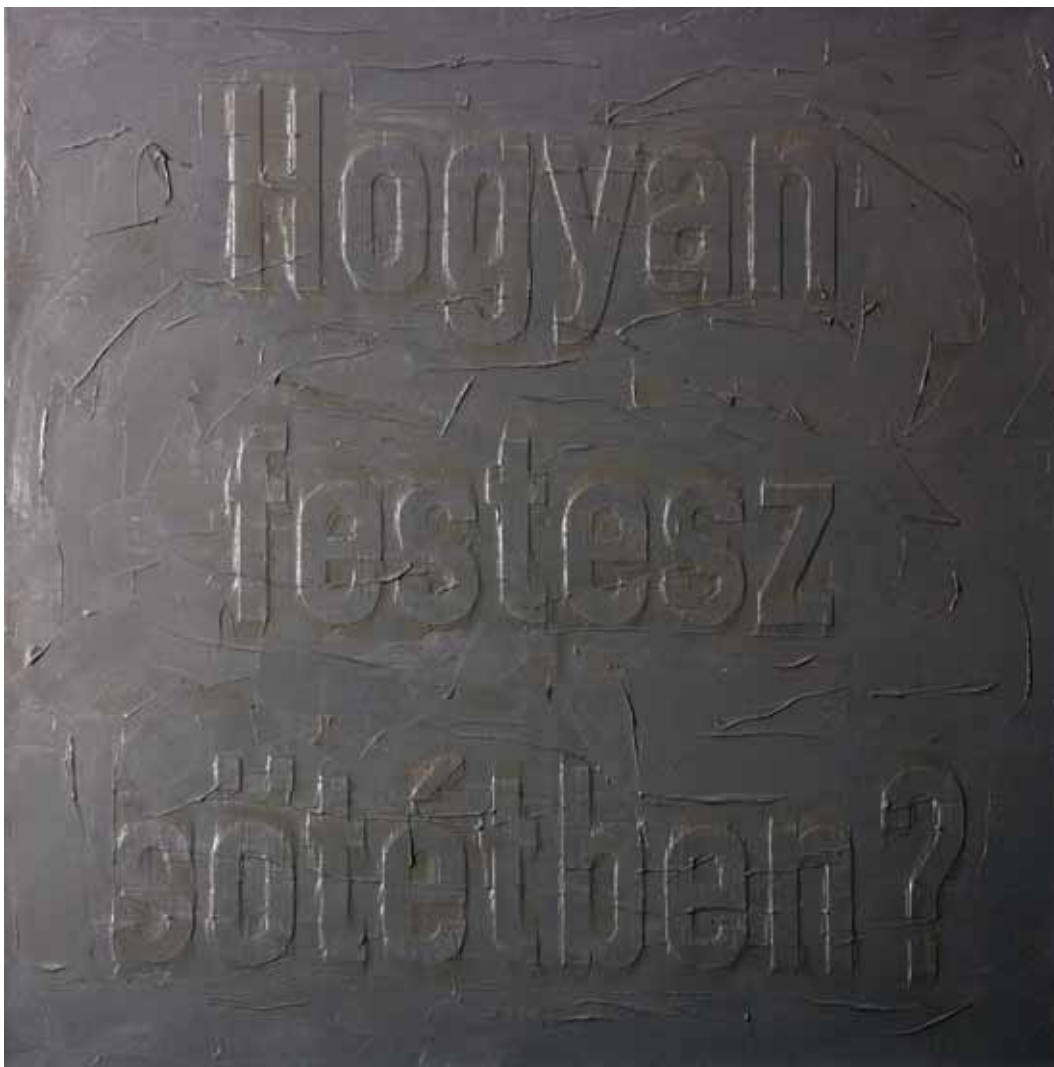
Cím nélkül / Without title, 1997

olaj, vászon / oil on canvas • 111 x 108,5 cm • Ltsz. / I No 2012.143

fotó / photo: FODOR Pál

1997

LEITNER Barna

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Hogyan festesz sötétben? / How do you paint in the dark? 1998

olaj, kollázs, vászon / oil, collage on canvas • 148 x 148 cm • Ltsz. / I No. 2012.141

fotó / photo: FODOR Pál

LEITNER Barna

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

A 11. kép előtt és a 12. kép után / Before the 11th picture and after the 12th

Mestermunka / Master work, 2000

olaj, vászon / oil on canvas, négy részes / four parts • 210 x 284 cm • Ltsz. / I No. 2012.142

fotó / photo: FODOR Pál

1997

VARGA Tünde

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Koporsó / Coffin, 1997

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 123,5 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.116

fotó / photo: FODOR Pál

VARGA Tünde

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Lámpás enterieur / Enterieur with lamp, 1997

átragasztás, akril, lakk, vászon / mixed technique on canvas • 140 x 130 cm • Ltsz. / I No. 2012.114

fotó / photo: FODOR Pál

1998

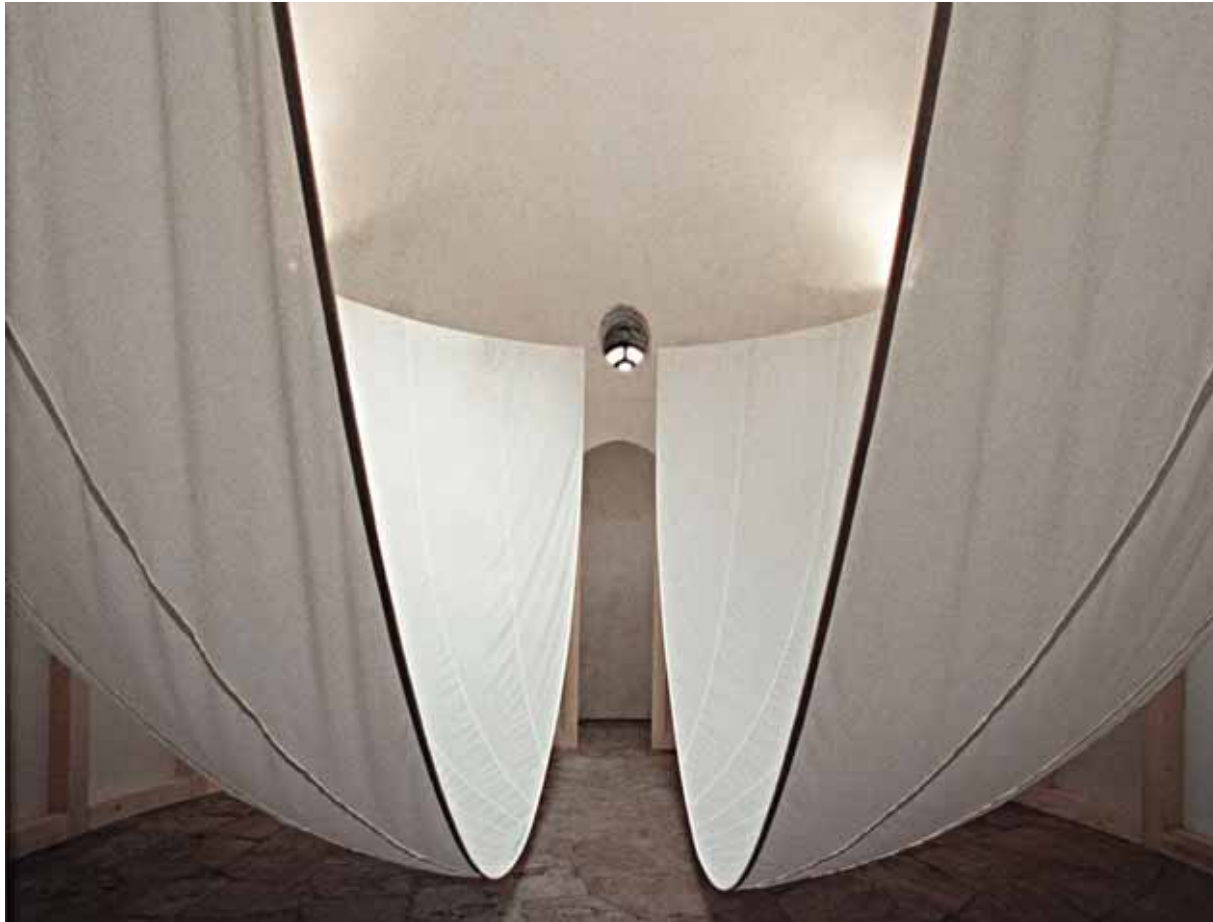
BALANYI Zoltán

Témavezető / Tutor: BENCsik István

Befoglalt kavics / Inserted pebble • Mestermunka / Master work, 2001
gránit, gneis / granite, gneis • 120 x 110 x 105 cm • Ltsz. / I No. 2012.196

Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar campus /
University of Pécs Campus of Medical School

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

REZSONYA Katalin

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Tusculanum, 2000

fa, textil / wood, textile • ø 495 • Ltsz. / I No. 2012.215

Budapest, MKE Epreskerti Káplvária kiállítótere /

Hungarian University of Fine Arts, Epreskert Káplvária Exhibition hall

fotó / photo: KALMÁR Lajos

1998

LUKÁCS József

Témavezetők / Tutors: KESERÛ Ilona, Colin FOSTER

Bábel-Zsiráf-Torony / Babel-Giraffe-Tower, 2000

cédrus, cseresznye, tölgy / cedar, cherry, oak • 125,5 x 27 x 18 cm • Ltsz. / I No. 2012.134

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

LUKÁCS József

Témavezetők / Tutors: KESERŰ Ilona, Colin FOSTER

Erre vagy arra / This or that way, 2001

vegyes fa / various wood • 82 x 130 x 130 cm • Ltsz. / I No. 2012.133

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1999

ERNSZT András

Témavezető / Tutor: KESERÜ Ilona

Szellemkép V-VI. / Ghost-picture V-VI, 2001

olaj, szitanyomat, vászon / oil, screen-print on canvas

100 x 130 cm/db/piece • Ltsz. / I No. 2012.147

fotó / photo: FODOR Pál

ERNSZT András

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Virágos kép / Flowered picture, 2000

olaj, szitanyomat, vászon / oil, screen-print on canvas • 120 x 155 cm • Ltsz. / I No. 212.149

fotó / photo: FODOR Pál

1999

LENGYEL Péter János

Témavezető / Tutor: BENCsik István

Lebegô kô XXIII. / Suspended stone XXIII • Mestermunka / Master work, 2002

Adria grigio horvát mészkô / croatian limestone • 160 x 144 x 80 cm • Ltsz. / I No 2012.197

Pécsi Tudományegyetem Damjanich utcai campus /

University of Pécs, campus of Damjanich street

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

LENGYEL Péter János

Témavezető / Tutor: BENCsik István

Lebegő kő XXI. / Suspended stone XXI, 2002

süttői mészkő, sántalpa / Süttő limestone, cross-ties • 190 x 250 x 115 cm • Ltsz. / I No. 2012.198

Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar campusa /

University of Pécs campus of the Medical School

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

1999

VÁSÁRHELYI Zsolt

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

r3, 2001

olaj, vászon / oil on canvas • 140 x 300 cm • Ltsz. / I No. 2012.156

fotó / photo: FODOR Pál

MENASÁGI Péter

Témavezető / Tutor: BENCsik István

Nagy tengely / The grand axis • Mestermunka / Master work, 2003

gránit, víz, üveg / granite, water, glass • 220 x Ø30 cm • Ltsz. / I No. 2012.199

fotó / photo: JUHÁSZ Imre László

2000

PALATINUS Dóra

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Asztal / Table, 2002

régi fenyőasztal, tölgyfa, plexi / old pine table, oak, plexi • 92 x 76 x 128 cm • Ltsz. / I No. 2012.201

fotó / photo: LUKÁCS József

PALATINUS Dóra

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Tér egy személyre / Space for one person • Mestermunka / Master work, 2003

gránit / granite • 205 x 220 x 280 cm • Ltsz. / I No. 2012.200

fotó / photo: LUKÁCS József

2000

PEITY TUKULJAS Laura

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Tapogatás / Groping • Mestermunka / Master work, 2003

olaj, vászon / oil on canvas • 139 x 189 cm • Ltsz. / I No. 2012.160

fotó / photo: FODOR Pál

PEITY TUKULJAS Laura

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Kafka álma / Dream of Kafka • Mestermunka / Master work, 2003

olaj, vászon / oil on canvas • 139 x 189 cm • Ltsz. / I No. 212.162

fotó / photo: FODOR Pál

2000

RADÁK Eszter

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Jaj hová tettem a táskám / Where did I put my bag, 2001

olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 100 cm • Ltsz. / I No. 212.163

A pokolba, elrontottam! Kávét akartam inni / Hell, I messed it up, I wanted to drink coffee

2001, olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 100 cm • Ltsz. / I No. 212.164

fotók / photos: FODOR Pál

RADÁK Eszter

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Csendélet, figura, tájkép / Still-life, figure, landscape, 2002

olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 150 cm • Ltsz. / I No. 2012.165

Csendélet, figura, tájkép / Still-life, figure, landscape, 2002

olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 150 cm • Ltsz. / I No. 2012.166

fotók / photos: FODOR Pál

2001

ifj. FICZEK Ferenc

Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő

Fenyő / Pine, 2003

computer print, akvarell, papír / print, water colour on paper

100 x 70 cm • Ltsz. / I No. 2012.167

fotó / photo: emTÖRÖK András

LOSONCZY István

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Erózió / Erosion • Mestermunka / Master work, 2004

PE-hab, gipsz, olaj, grafit, farost / PE foam, plaster, oil, graphite, plywood

235 x 310 x 50 cm • Ltsz. / I No. 2012.20

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2001

OROSZ Klára

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Menza / Mensa • Mestermunka / Master work, 2004

gránit, plexi, légylárvá / granite, plexiglass, fly larvae • 90 x 90 x 180 cm • Ltsz. / I No. 2012.203

fotó / photo: emTÖRÖK András

KRÁMLI Márta

Témavezető / Tutor: RÉTFALVI Sándor

Rezonancia 1. / Resonance 1. • Mestermunka / Master work, 2004

vas tál, vas posztamens, elektronika / iron bowl, iron postament, electronics

• 115 x 15 x 15 cm • Ltsz. / I No. 2012.202

fotó / photo: emTÖRÖK András

2002

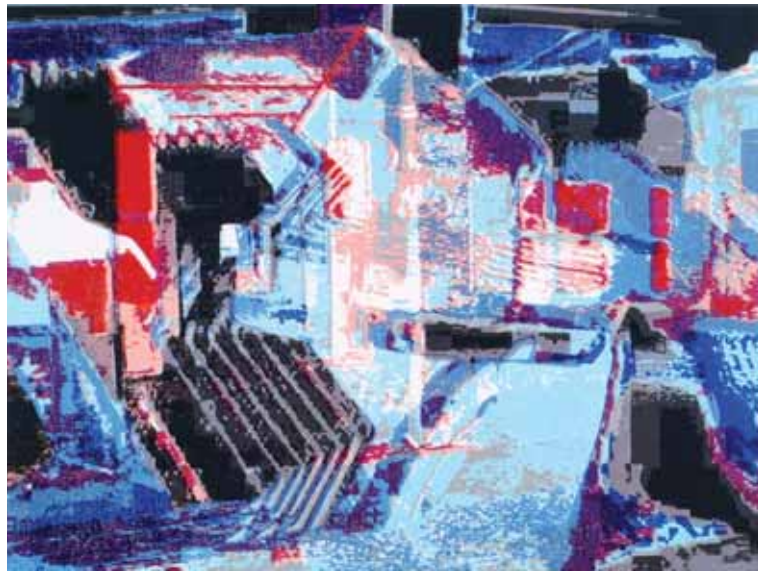
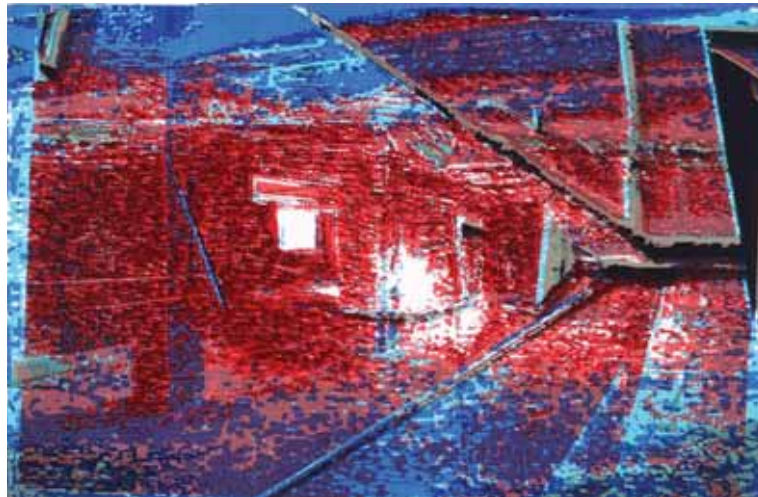
VARGA Rita

Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő

Mentőövek Opheliának / Life-buoys for Ophelia, 2003

olaj, akril, vászon / oil, acrylic on canvas • 160 x 230 cm • Ltsz. / I No. 2012.172

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

KORODI János

Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő

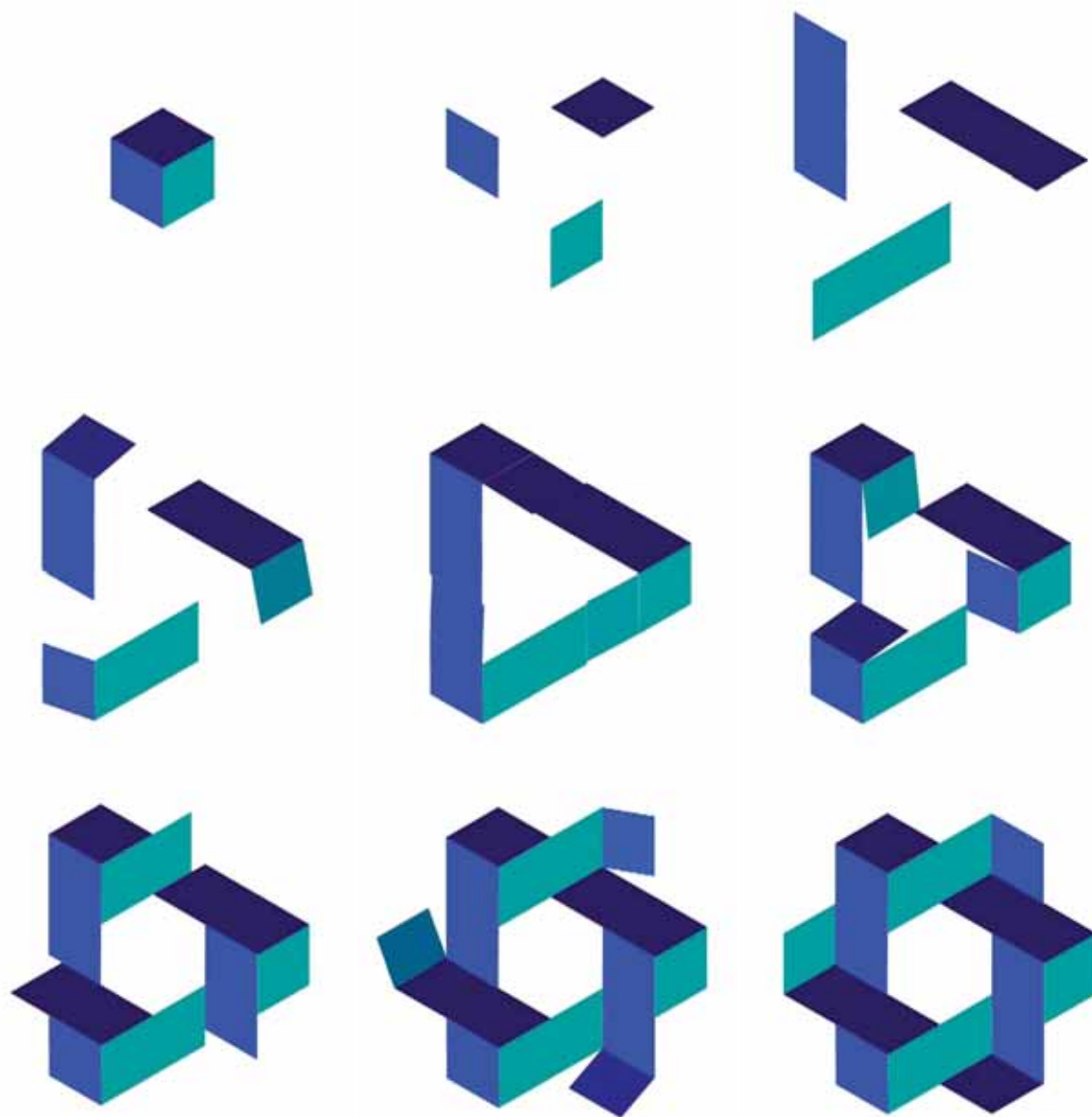
SH2 / sunset, SH1 / metro, 2004

szitanyomat, kartonra kasírozott vászon / silkscreen print on canvas panel

28 x 38 cm/darab/each, 1/1 • Ltsz. / I No. 2012.171

fotó / photo: SÜLYÖK Miklós

2003

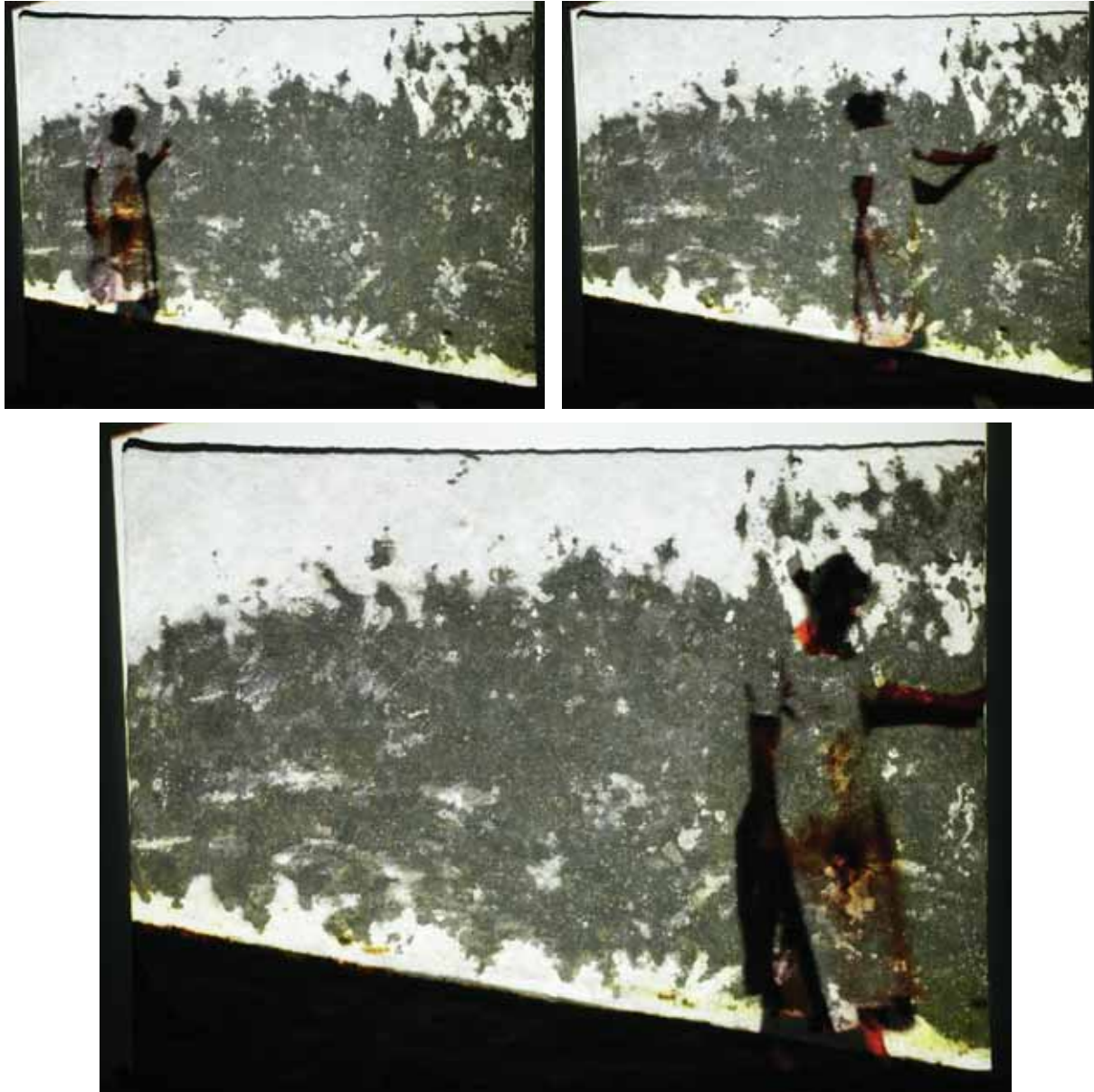
FODOR Pál

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Mandala, 2004

végtelenített digitális animáció / infinite digital animation • Ltsz. / I No. 2012.174

2002

GUTTMAN Barbara

Témavezetők / Tutors: KESERÜ Ilona, NYILAS Márta

Homage á Cartier-Bresson • Mestermunka / Master work, 2005

tojás tempera, fapác, merített papír, video / egg tempera, dipped paper, video

150 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.169

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor és GUTTMAN Barbara

2003

APPELSHOFFER Péter

Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő (elméleti társ-témavezető: AKNAI Tamás)

Téli tájmetszet / Winter landscape • Mestermunka / Master work, 2006

olaj, vászon / oil on canvas • 170 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.173

fotó / photo: FODOR Pál

HEGEDÜS Éva

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Cím nélkül / Without title • Mestermunka / Master work, 2006

üveg / glass • 80 x 80 x 80 cm • Ltsz. / I No. 2012.190

fotó / photo: SZABÓ Marianna

2004

BARÓTHY Anna

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

B-idős vizuális egyenlet / B-timed visual equation • Mestermunka / Master work, 2009

műgyanta, videó performansz / synthetic resin, video performance

200 x 300 x 160 cm • Ltsz. / I No. 2012.205

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

SZABÓ Marianna

Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő

Kapcsolatok / Connections 2007, cérna, plectol, hat figura, figuránként 180 x 220 cm
thread, plectol, six figures 180 cm x 220 cm each • Ltsz. / I No. 2012.216

fotó / photo: SZABÓ Marianna

2005

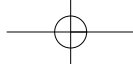
TARI Eszter

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Faktor 3 / Factor 3, 2007

olaj, vászon / oil on canvas • 210 x 140 cm • Ltsz. / I No. 2012.177

fotó / photo: FODOR Pál

2005

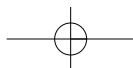
HADHÁZY Gergely

Témavezető / Tutor: BENCsik István

T-183 • Mestermunka / Master work, 2008

acél / steel • 541 x 47 x 79 cm • Ltsz. / I No. 2012.206

fotó / photo: HADHÁZY Gergely

2006

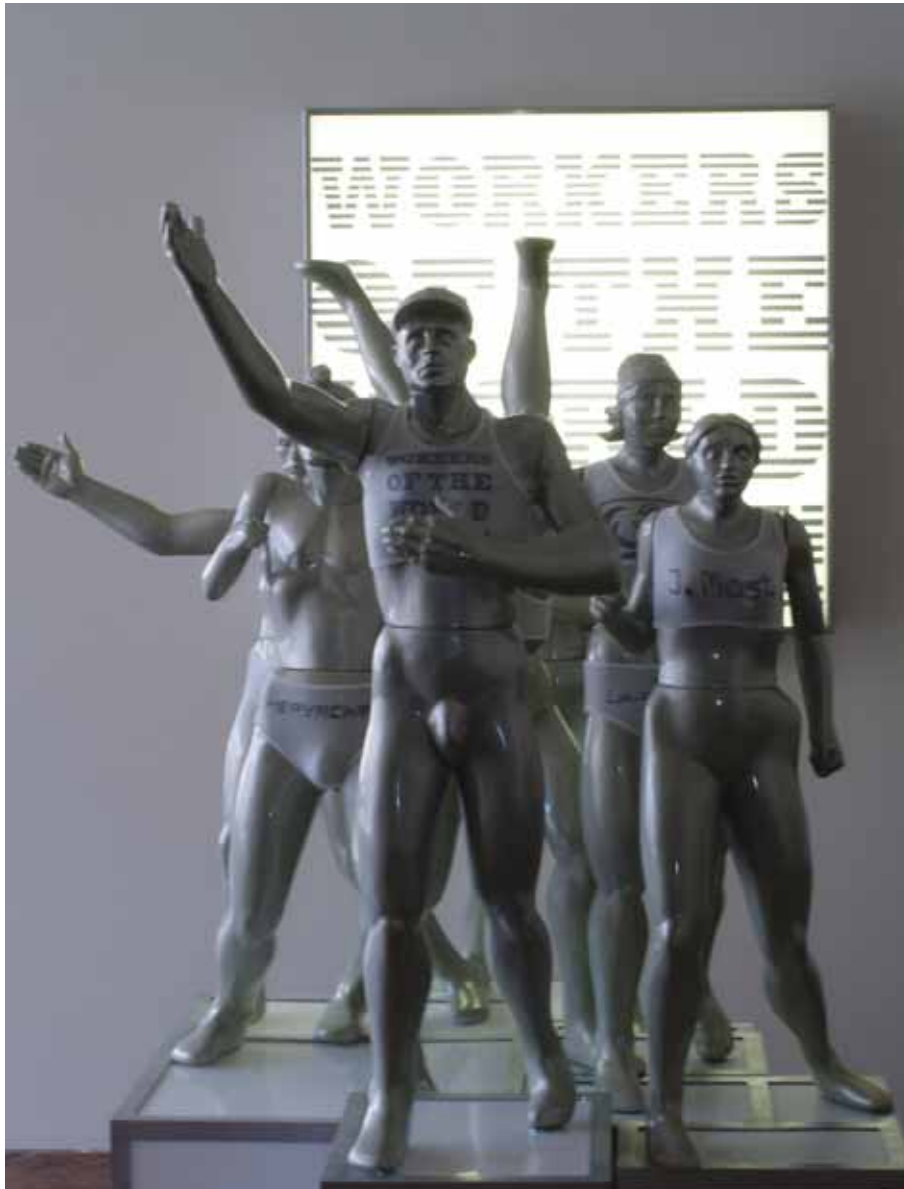
HORVÁTH Anna Zsófia

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, SOMODY Péter (elméleti társ-témavezető: FABÉNYI Julia)

Játék / Game, 2009

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 290 cm • Ltsz. / I No. 2012.178

fotó / photo: FODOR Pál

HORVÁTH Csaba Árpád

Témavezető / Tutor: Colin FOSTER

Workers of the world unite • Mestermunka / Master work, 2010

műgyanta, festék, alumínium, elasztikus organza, lightbox, variálható méret /

synthetic resin, paint, aluminum, elastic cotton, lightbox, variable size • Ltsz. / I No. 2012.207

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor, HORVÁTH Csaba Árpád

2006

MÉSZÁROS Gergely

Témavezető / Tutor: RÉTFALVI Sándor

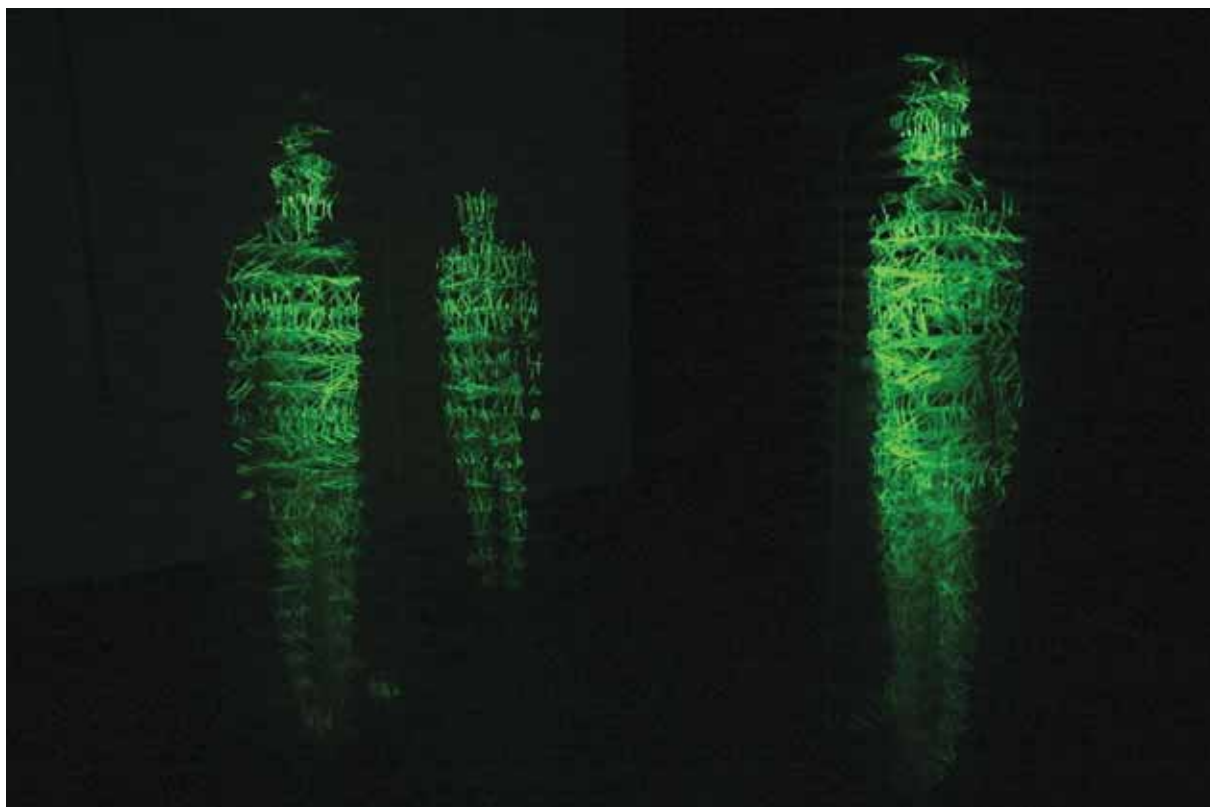
Hints meg izsóppal – 1000 betű / Purge me with hyssop – 1000 letters

Mestermunka része / Part of Master work, 2010

bronz, acél, olaj, víz, szövet / bronze, steel, oil, water, textile

111 x 53 x 53 cm • Ltsz. / I No. 2012.217

fotó / photo: MÉSZÁROS Gergely

HORVÁTH Erzsébet

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, NYILAS Márta
Mező / Field • Mestermunka / DLA Master work, 2010
installáció, fólia, akril / installation, foil, acrylic
65 x 50 x 240 cm/db/piece • Ltsz. / I No. 2012.179
fotó / photo: HORVÁTH Erzsébet

2007

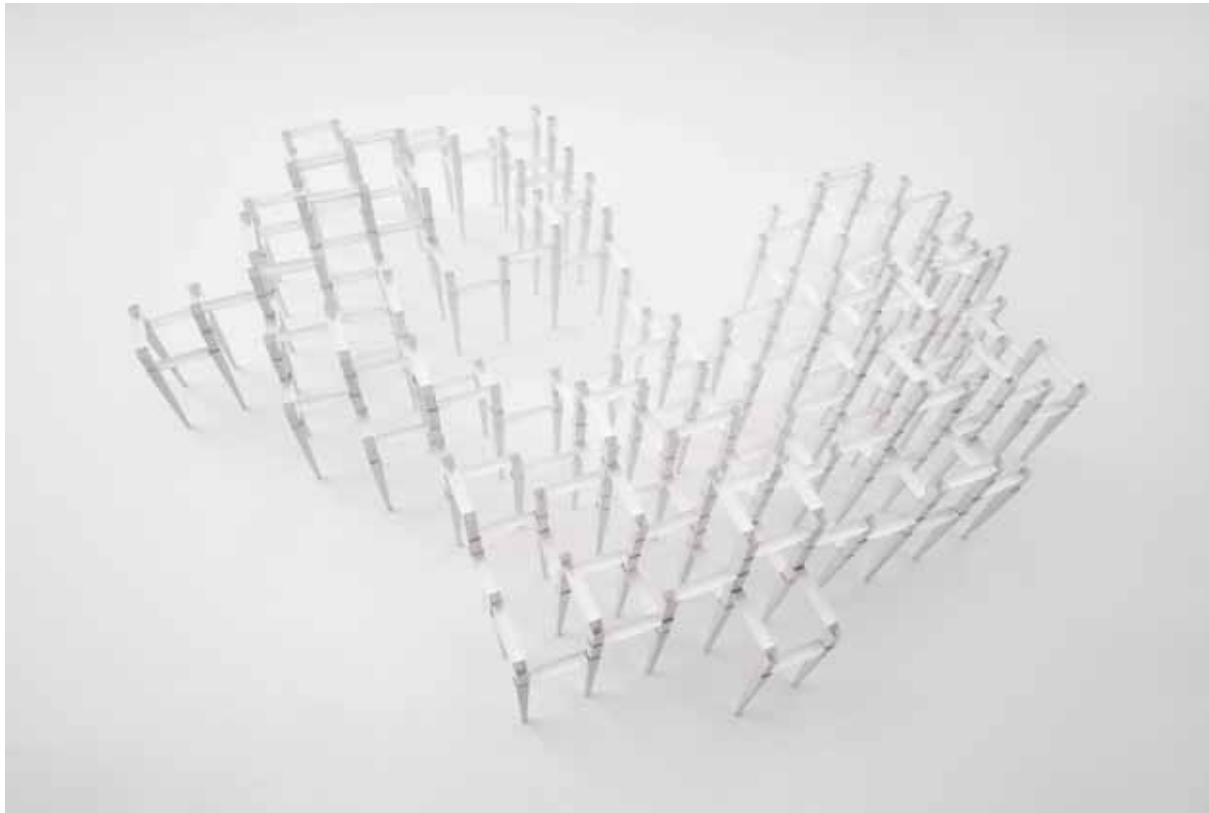
BURKUS Judit

Témavezető / Tutor: NAGY Márta

Rácsmezők / Gridfields • Mestermunka / Master work, 2010

papír, porcelán / paper, porcelain • 180 x 260 x 156 cm • Ltsz. / I No. 2012.208

fotó / photo: BURKUS Judit

BURKUS Judit

Témavezető / Tutor: NAGY Márta

Változó struktúra I. / Changing structure I, 2008

papír / 178 darab, egyenként 10 x 71 cm / paper, 178 pieces, 10 x 71 each

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2007

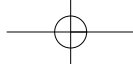
MOJZER Tamás

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter (elméleti társ-témavezető: FABÉNYI Julia)

Esemény-festmény / Happening-painting, 2008

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 80 x 80 cm • Ltsz. / I No. 2012.181

fotó / photo: FODOR Pál

2007

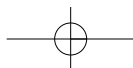
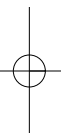

PITI Zsuzsanna

Témavezető / Tutor: VALKÓ László

— 2008 • olaj, vászon / oil on canvas • 120 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.182

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

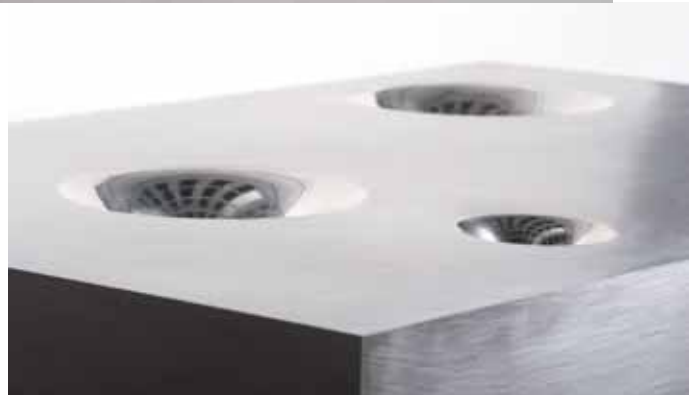
ÖRMÉNYI Ákos

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, NYILAS Márta (elméleti társ-témavezető: AKNAI Tamás)
Könnyű Búvár / Skindiver, 2010

lenticulár, vegyes technika / lenticular, mixed technique • 13 x 13 x 5 cm • Ltsz. / I No. 2012.180
fotó / photo: ÖRMÉNYI Ákos

2008

BOROS Miklós János

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Mimetikus ötvözet / Mimetic alloy • Mestermunka / Master work, 2011

vas, rozsdamentes acél, nikkelezett réz / iron, stainless steel, nickelised copper

45 x 120 x 80 cm • Ltsz. / I No. 2012.209

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

BÓNA Ottó

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, NYILAS Márta (elméleti társ-témavezető: FABÉNYI Julia)

Emelkedő nyakkendők / Raising ties, 2009

olaj, vászon / oil on canvas • 110 x 86 cm • Ltsz. / I No. 2012.219

fotó / photo: BÓNA Ottó

SIMON Edina

Témavezetők / Tutors: KESERŰ Ilona, HEGYI Csaba
Színrelief / Colour-relief, 2011 • Mestermunka / Master work
kartonra kasírozott vászon, akril, fa, purhab, drótháló
canvas on paperboard, acrylic, wood, PU foam, wirenet
180 x 95 x 55 cm • Ltsz. / I No. 2012.176
fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

HACK Ferenc

Témavezető / Tutor: Colin FOSTER (elméleti társ-témavezető: AKNAI Tamás)

„I“ gerenda III. / „I bar“ III, 2008

vas / iron • 80 x 60 x 60 cm • Ltsz. / I No. 2012.211

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

KOCSIS Zsuzsa

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, BENCSIK István (elméleti társ-témavezető: FABÉNYI Julia)

Égi jelenségek I-II. / Firmamental phenomena I-II, 2011

alumínium (I.), festett gipsz (II.) / aluminum (I) painted plaster (II)

83 x 83 x 21 darab/piece • Ltsz. / I No.2012.210

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2009

BAKOS András

Témavezető / Tutor: VALKÓ László

Selbstbildnis, 2012

vegyes technika, vászon / mixed technique on canvas • 80 x160 cm • Ltsz. / I No. 2012.183

fotó / photo: BAKOS András

TÓTH Miklós

Témavezető / Tutor: VALKÓ László (elméleti társ-témavezető: AKNAI Tamás)

Áttört formák / Openwork forms, Széttört forma / Broken form, 2012

égetett mázas kerámia / burned painted ceramics max. 30 x 9 x 24 cm • Ltsz. / I No. 2012.283

fotó / photo: TÓTH Miklós

2009

M. PÁLL Zoltán

Témavezető / Tutor: Colin FOSTER
A nagy hajtság / The great chase, 2011
fa / wood • 200 x 250 x 30 cm
fotó / photo: M. PÁLL Zoltán

TÓTH Attila

Témavezető / Tutor: RÉTFALVI Sándor, VARGA Ferenc
Kőmező / Stonefield • Mestermunka / Master work, 2012
bazalt, változó méret / basalt, variable size • Ltsz. / I No. 2012.212
fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2009

MÁRTON Enikő

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter

Finom landolás / Soft landing, 2011

olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 70 cm • Ltsz. / I No. 2012.184

fotó / photo: FODOR Pál

MÁRTON Enikő

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter

Piknik / Picnic • Mestermunka része / Part of DLA Master work, 2011

olaj, rétegelt lemez / oil on plywood • 140 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.185

fotó / photo: FODOR Pál

2010

FARKAS Adrienn

Témavezető / Tutor: VALKÓ László

- 1 -, 2012

olaj, vászon / oil on canvas • 145 x 145 cm • Ltsz. / I No. 2012.284

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

SZIGETI Gábor Csongor

Témavezető / Tutor: Colin FOSTER

Fractal wind, 2012

kinetikus szobor, rozsdamentes acél / kinetic sculpture, stainless steel • 480 x 360 x 800 cm

Dajeon Museum of Arts, Dél Korea / South Korea

Videódokumentáció / video-documentation, 2'10", HD 1080p./ min. • Ltsz. / I No. 2012.285

fotó / photo: SZIGETI G. Csongor

2010

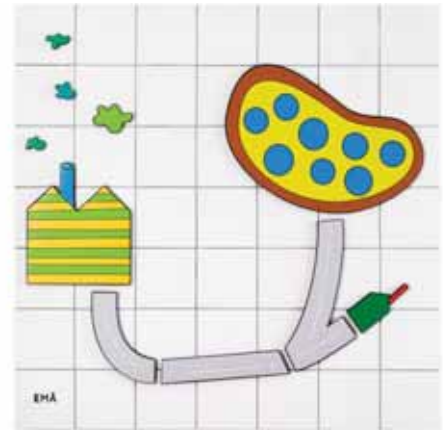
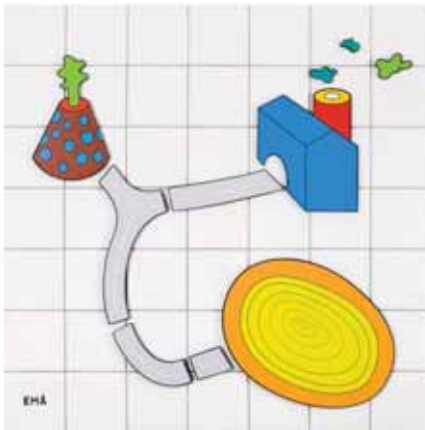
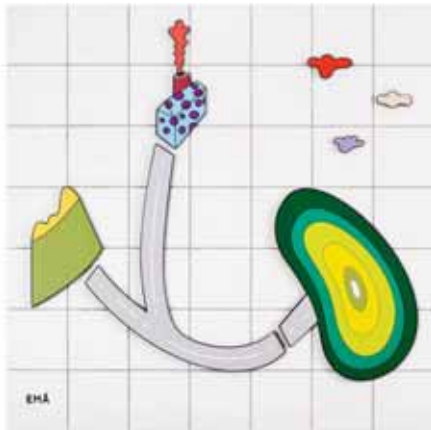
PÁLL Tibor Krisztián

Témavezető / Tutor: NYILAS Márta

Gaia és Velocipéd / Gaia and Velocipede, 2011

olaj, vászon / oil on canvas • 100 x 190 cm • Ltsz. / I No. 2012.286

fotó / photo: PÁLL Tibor Krisztián

TÓTH Zsuzsa

Témavezető / Tutor: Colin FOSTER

EMA, 2012

polisztirol, csempézett hungarocell / polystirol, tiled polystyrene

107 x 107 x 7 cm/db/piece • Ltsz. / I No. 2012.287

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2010

SZENTGRÓTI Dávid

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter

Villanófény / Flashlight, 2012

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 140 cm • Ltsz. / I No. 2012.288

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

BÁNKI Ákos

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter

Lélek virág No.9 / Soul-flower No.9, 2012

olaj, vászon / oil on canvas • 120 x 150 cm • Ltsz. / I No. 2012.289

fotó / photo: BÁNKI Ákos

2011

SZÁNTÓ István

Témavezető / Tutor: HEGYI Csaba

Cím nélkül / Without title, 2012

enkauszтика, falap / encaustic, wood plate • 160 x 90 cm • Ltsz. / I No. 2012.290

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

LUCZA Zsigmond

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter

Cat and boy 1-2., 2011

akril, vászon / acrylic on canvas • 50 x 70 cm/db/each • Ltsz. / I No. 2012.291

fotó / photo: LUCZA Zsigmond

2011

2011

VARGA Gabi

Témavezetők / Tutors: SOMODY Péter, Colin FOSTER

Kötődés (IV.) / Attachment (IV), 2011

védőkesztyű, szilikon, gyöngy, plexi / gloves, silicone, beads, plexiglass • 50 x 50 cm • Ltsz. / I No. 2012.292.1

Fogyasztóvédelem / Consumer protection, 2012

cukorka, rágógumi, alu ragasztószalag, légpárnás fólia / mixed technique • 40 x 40 cm

Overdose (II.), 2012

antibiotikum, vitamin, transzparens kapszula, porfesték, szilikon / mixed technique

40 x 40 cm • Ltsz. / I No. 2012.292.2

Ízlés dolga (X.) / Matter of taste (X), 2012

antibiotikum, szilikon, hőtűkrős légpárnás fólia / mixed technique • 40 x 40 cm • Ltsz. / I No. 2012.292.3

foto / photo: HORVÁTH S. Gábor

SZABÓ Klarissza Médea

Témavezető / Tutor: NAGY Márta

Anyagkísérletek hangzósoborhoz / Material proof for an acoustic sculpture, 2012

műgyanta, szerves kémiai anyagok / synthetic resin, organic chemical substances, Ø 6,5 x 1,5 cm db/each

fotó / photo: KOMJÁTHY Máté

2011

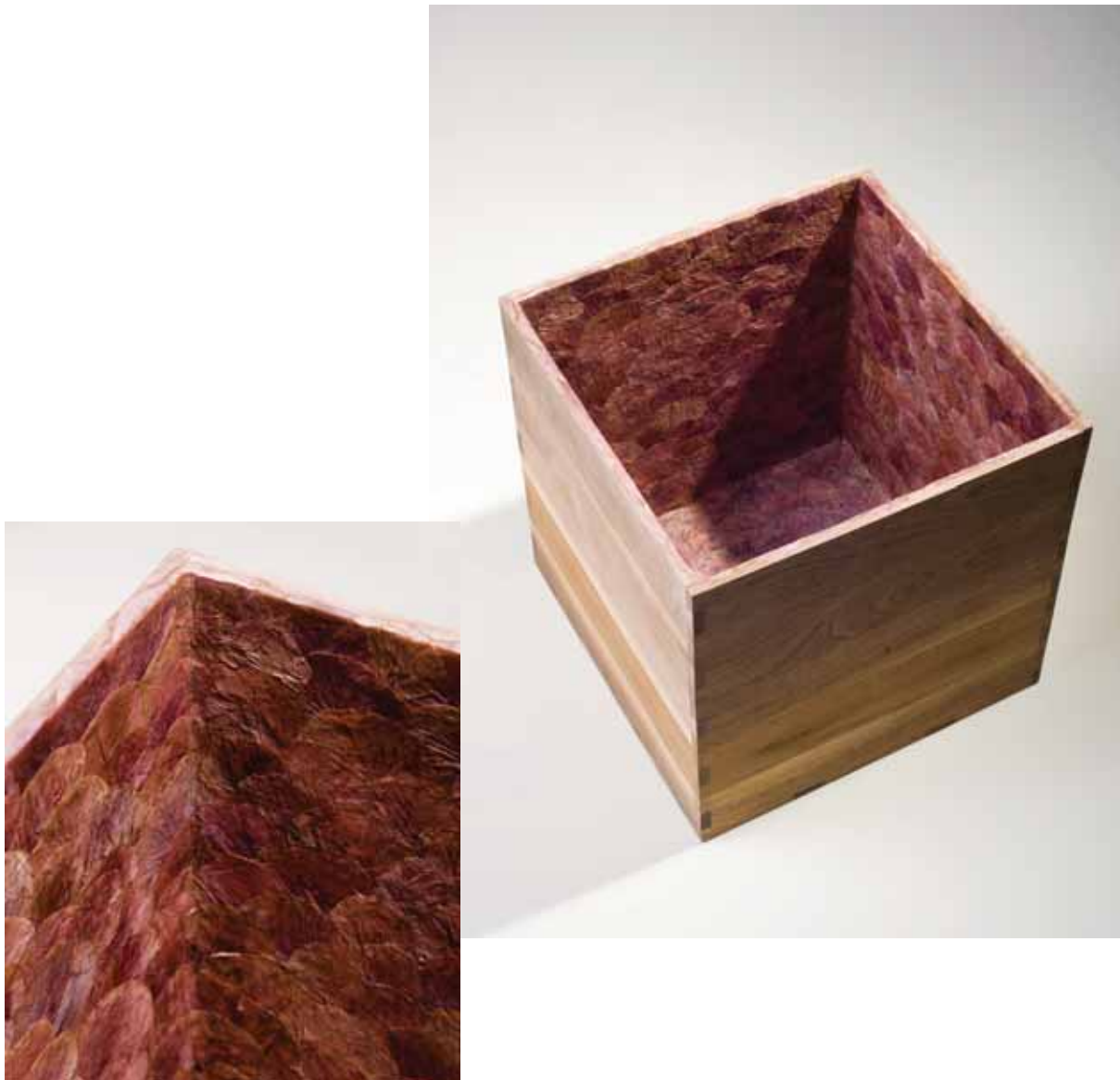
SÁRRÉTI Gergely

Témavezető / Tutor: GAÁL Tamás

Labirintus / Labyrinth, 2012

beton, csapágygolyó / concrete, ball-bearing • 40 x 90 x 90 cm • Ltsz. / I No. 2012.293

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

TÓTH Veronika

Témavezető / Tutor: VARGA Ferenc

Sziromdoboz / Petalbox, 2012

pipacsszirom, viasz, fekete dió / red poppy petals, wax, black walnut

36 x 36 x 36 cm • Ltsz. / I No. 2012.294

fotók / photos: HORVÁTH S. Gábor

2011

BOTKA Ildikó

Témavezető / Tutor: NYILAS Márta

M.AC._12/_20. (Fejem fölött az ég / The sky above my head), 2012

akril, vászon / acrylic, canvas • 161 x 134,5 cm • Ltsz. / I No. 2012.295

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

NEMES Zsuzsa

Témavezető / Tutor: VALKÓ László

Testvérek / Siblings, 2010

tojástempera, fa / egg tempera on wood • 14 x 13,5 cm • Ltsz. / I No. 2012.296

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2012

SIMON Péter

Témavezető / Tutor: GERENDY Jenő

Kávé / Coffee, 2012

typo-grafika, digitális nyomtatás / typo-graphics, digital print • 70 x 100 cm • Ltsz. / I No. 2012.297

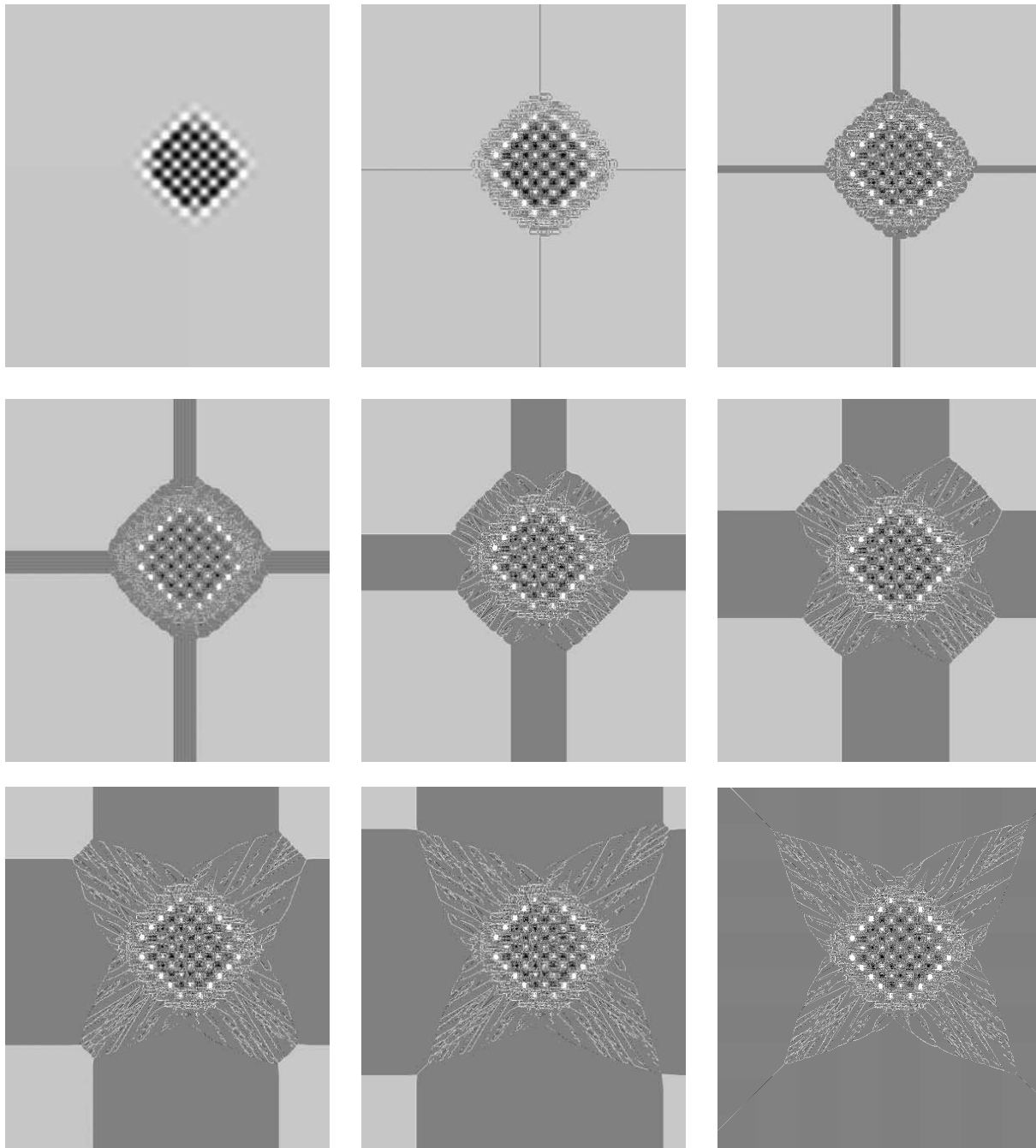
NAGY Tamás

Témavezető / Tutor: GERENDY Jenő

Betű tanulmány / Letter study, 2011

vegyes technika, digitális print /mixed technique, digital print • 100 x 70 cm • Ltsz. / I No. 2012.298 157

2012

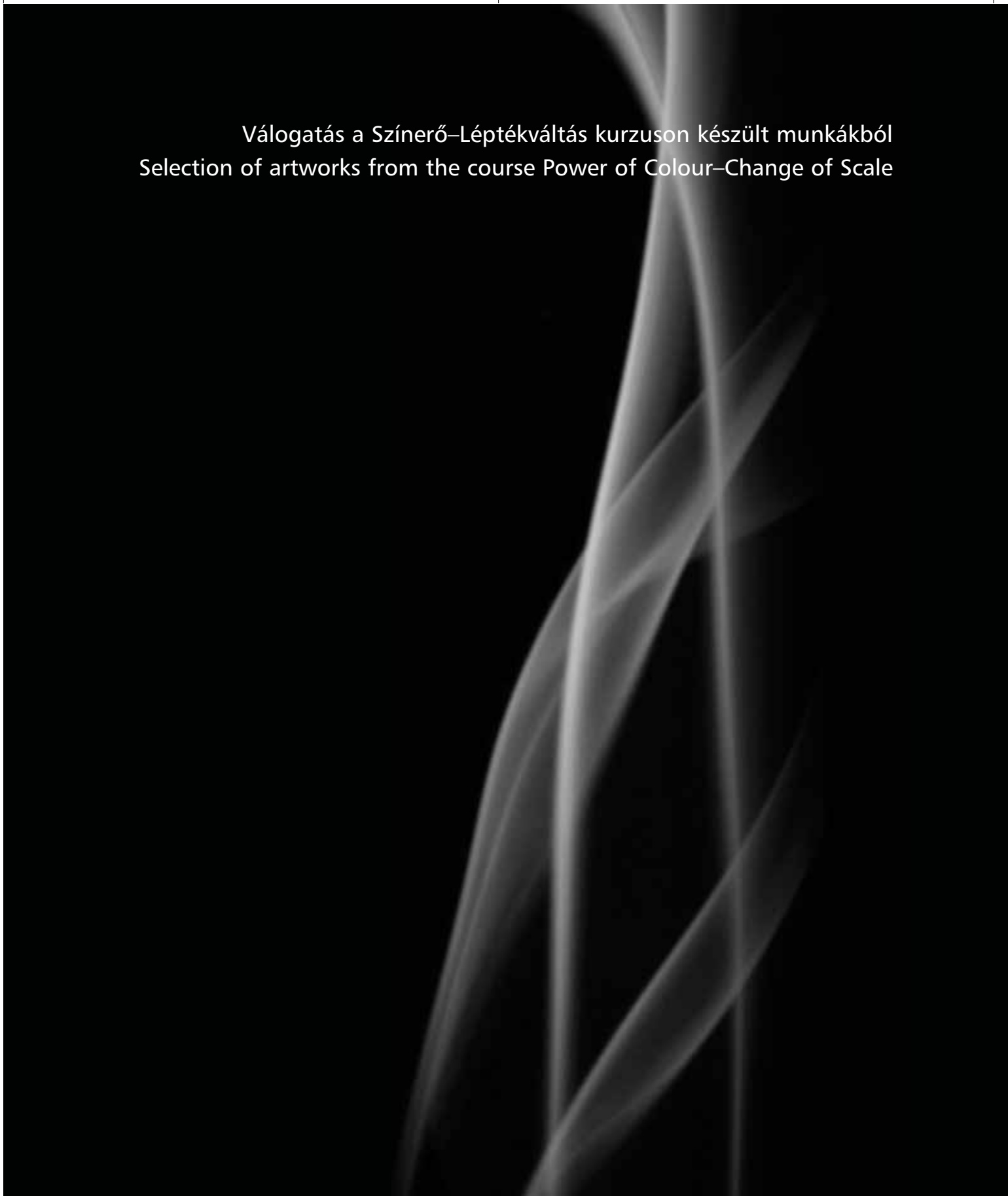
FARKAS Imre

Témavezető / Tutor: Colin FOSTER

Az éjszakai növények növekedése / Growth of nocturnal plants, 2012

videó / video 05:12 • Ltsz. / I No. 2012.299

Válogatás a Színerő–Léptékváltás kurzuson készült munkákból
Selection of artworks from the course Power of Colour–Change of Scale

2007

BARABÁS Zsófi

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Kompozíció pirosban / Composition in Red, 2007 • 210 x 500 cm • Ltsz. / I No. 2012.301

Színerő 1.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

SOMODY Péter

Témavezetők / Tutors: KESERŐ Ilona, KONKOLY Gyula

Kaktusz / Cactus, 2007

akril, vászon / acrylic on canvas • 300 x 210 cm • Ltsz. / I No. 2012.302

Színerő 1.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2007

KORODI Luca

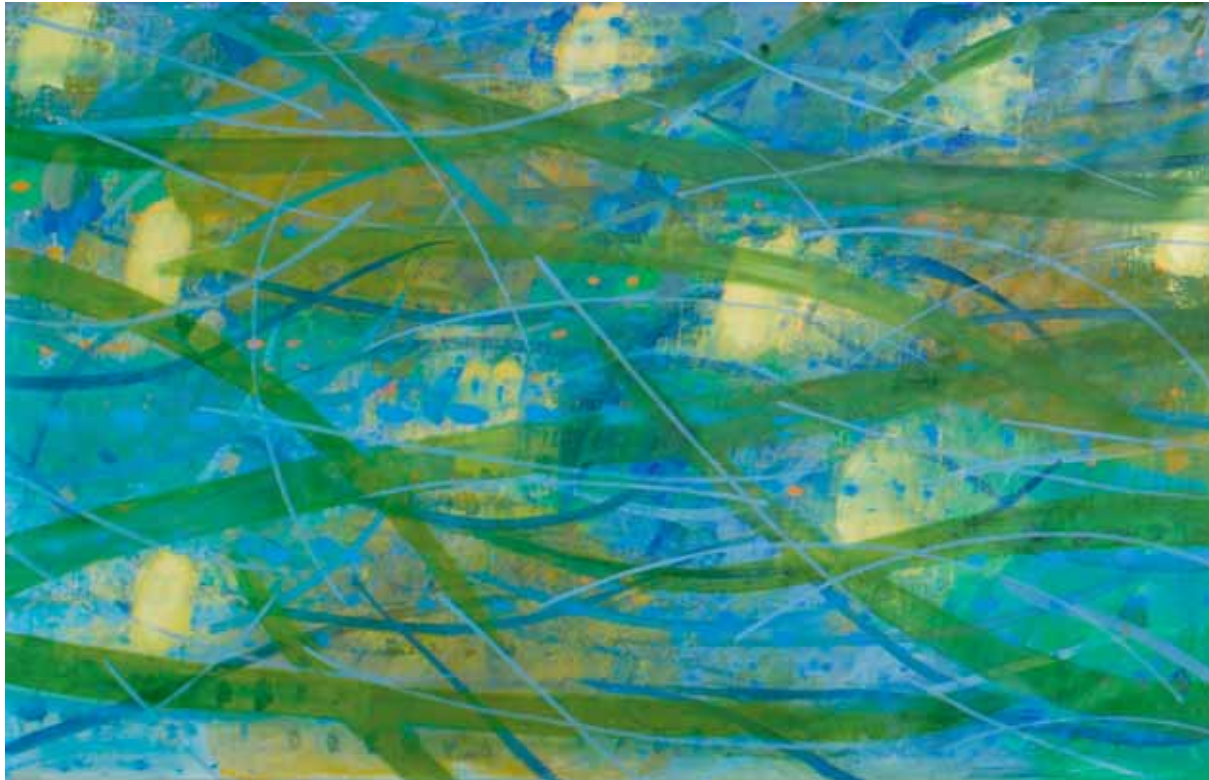
Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő

Totem 1-2., 2007

olaj, vászon / oil on canvas • 590 x 150 / 590 x 60 cm • Ltsz. / I No. 2012.305

Színerő 2.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

ERNSZT András

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Nagyítás / Enlargement, 2007

olaj, akril, vászon / oil, acrylic on canvas • 210 x 330 cm • Ltsz. / I No. 2012.304

Színerő 2.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

BENEDEK Barna

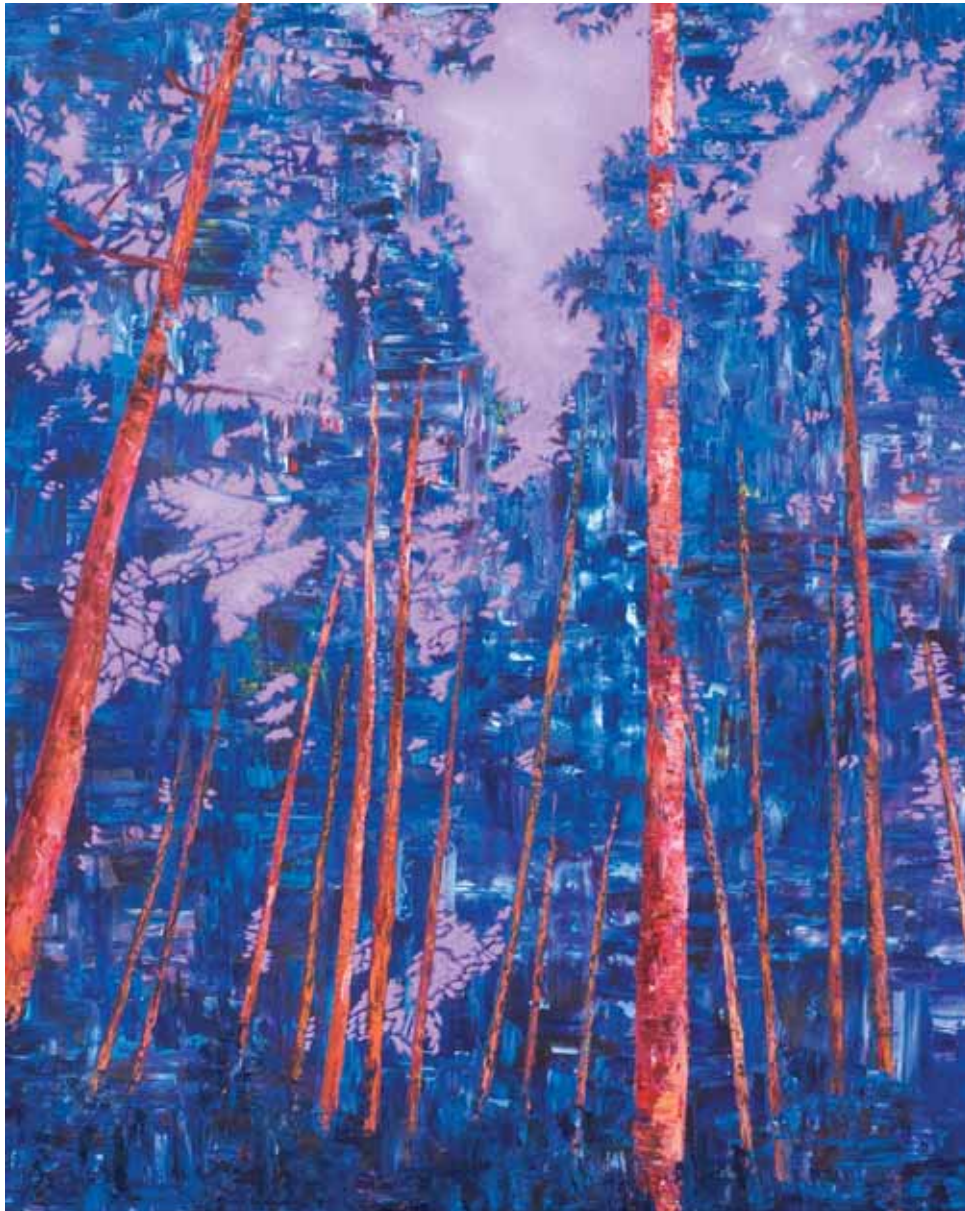
Témavezetők /Tutors: TOLVALY Ernő, NYILAS Márta (elméleti társ-témavezető: FABÉNYI Julia)

Mátrix-A / Matrix-A, 2008

akril, vászon / acrylic on canvas • 200 x 300 cm • Ltsz. / I No. 2012.307

Színerő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

CSEKE Szilárd

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

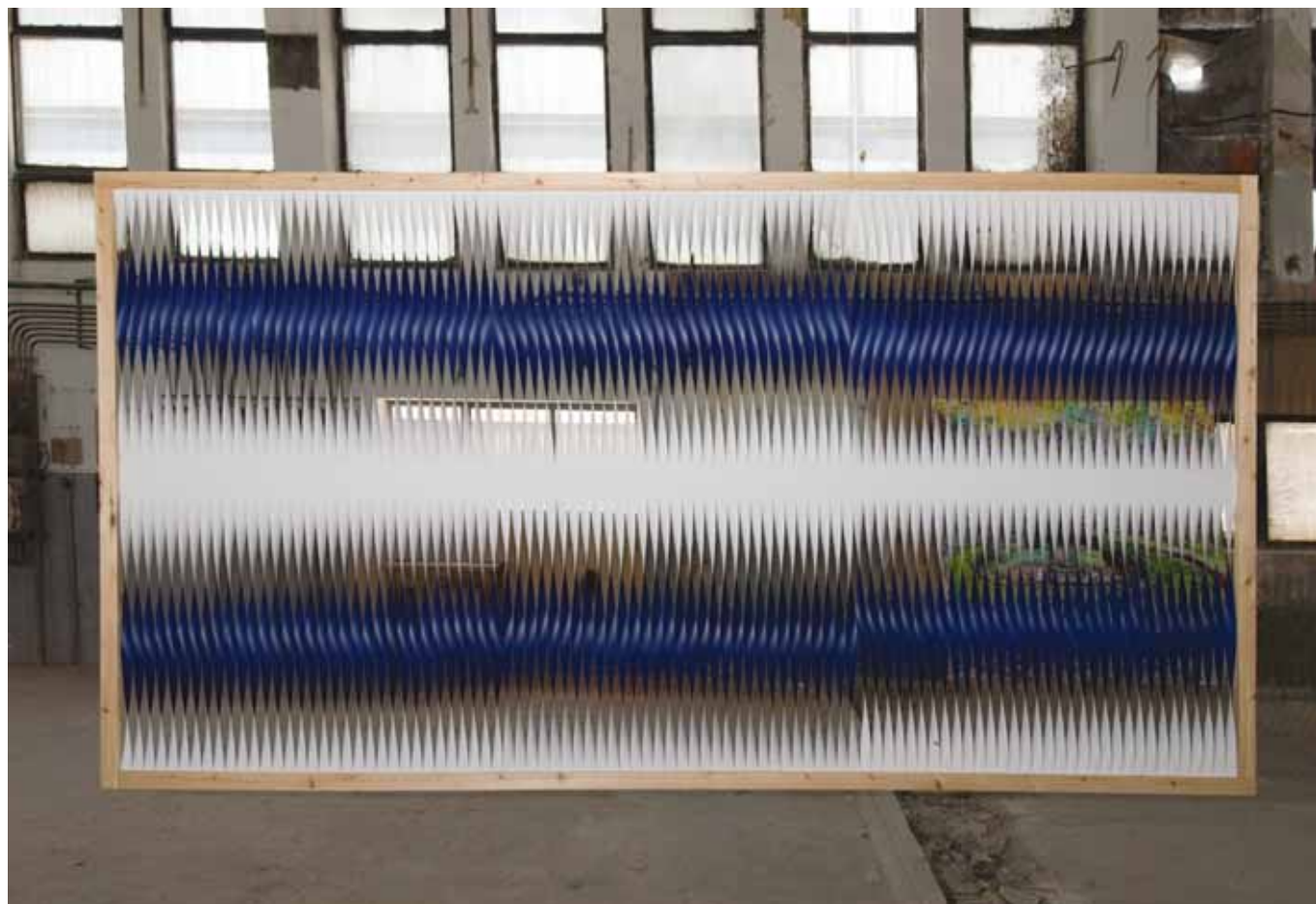
Távol a várostól III. / Far from the town III., 2008

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 160 cm • Ltsz./ I No. 2012.308

Színerő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

EGLE Anita

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, NAGY Márta

Cím nélkül / Without title, 2008

akril, vászon / acrylic on canvas • 210 x 402 cm • Ltsz./ I No. 2012.309

Színerő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

HATHÁZY László András

Témavezető / Tutor: TOLVALY Ernő

Blue, 2008

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.310

Színerő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

KÖNYVÁSÓ László

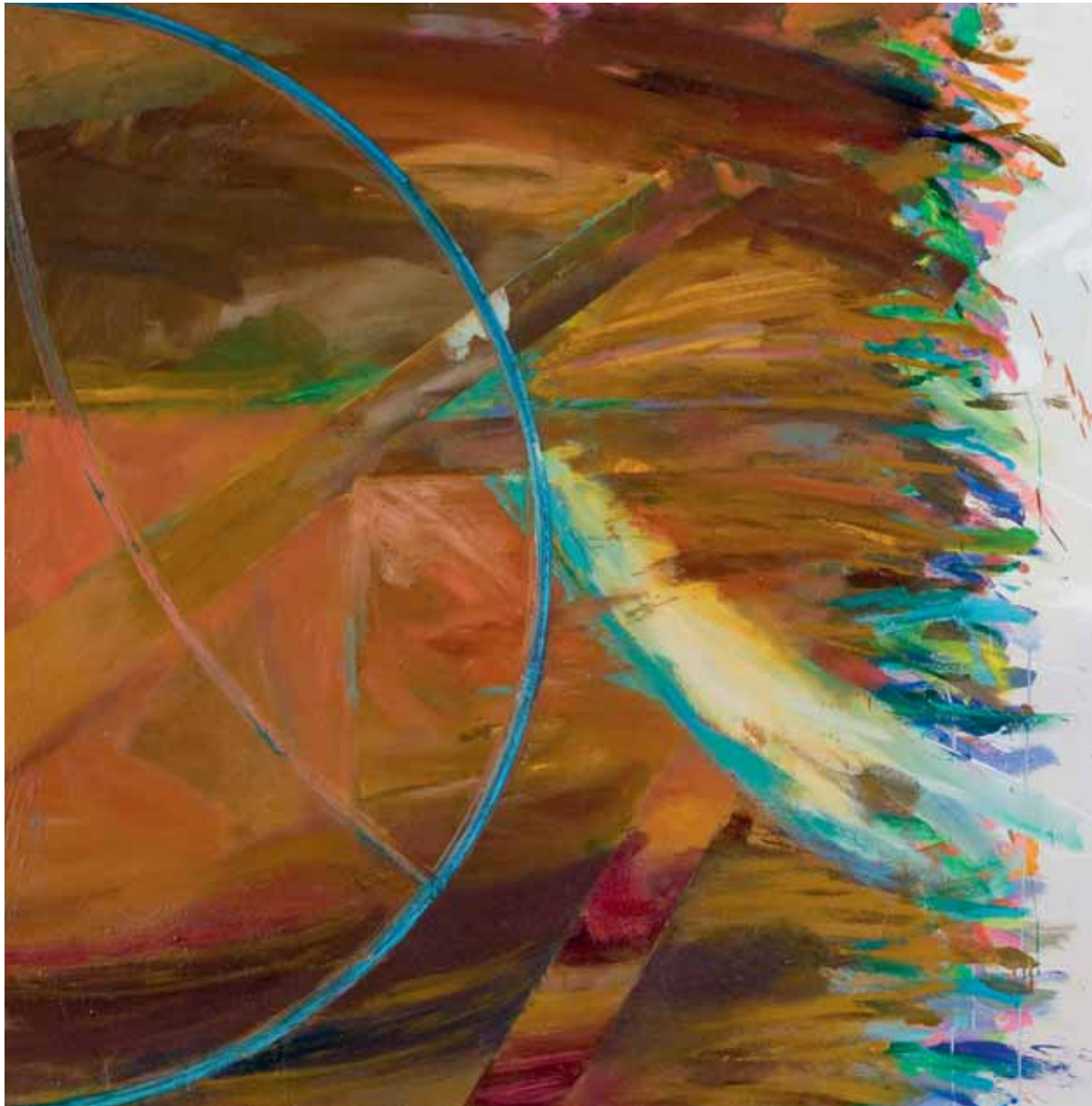
Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, SOMODY Péter (elméleti társ-témavezető: FABÉNYI Julia)

Végtelen elemek halmaza I. / Infinite Set of Elements I., 2008

olaj, vászon / oil on canvas • 215 x 194 cm • Ltsz. / I No. 2012.311

Színérő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2008

SZENTGRÓTI Dávid

Témavezető / Tutor: SOMODY Péter

Félállás / Half-standing, 2008

olaj, vászon / oil on canvas • 198 x 198 cm • Ltsz. / I No. 2012.313

Színerő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

KATHARINA Roters

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Cím nélkül 1, 2 / without title 1, 2 • Mestermunka / Master work, 2008
olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 290 cm/db/each • Ltsz./ I No. 2012.312

Színerő 3.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2009

BÓRICS Diána

Témavezetők / Tutors: TOLVALY Ernő, SOMODY Péter

Cím nélkül / Without title, 2009

akril, olaj, vászon / acrylic, oil on canvas • 200 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.314

Színerő 4.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2009

NYILAS Márta

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona

Köztes tér II. / Space in-between II, 200

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 190 cm • Ltsz. / I No. 2012.317

Színerő 4.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2009

NAGY Otília

Témavezetők / Tutors: KESERŰ Ilona, HEGYI Csaba

Vizes út / Wet road, 2009

akril, olaj, vászon / acrylic, oil on paper • 200 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.316

Színerő 4.

foto / photo: HORVÁTH S. Gábor

MIKLYA Gábor

Témavezető / Tutor: BENCSIK István

Vöröskereszt / Red Cross, 2009

bambusz, fásli, akril, vászon / acrylic, canvas, bamboo, bandage

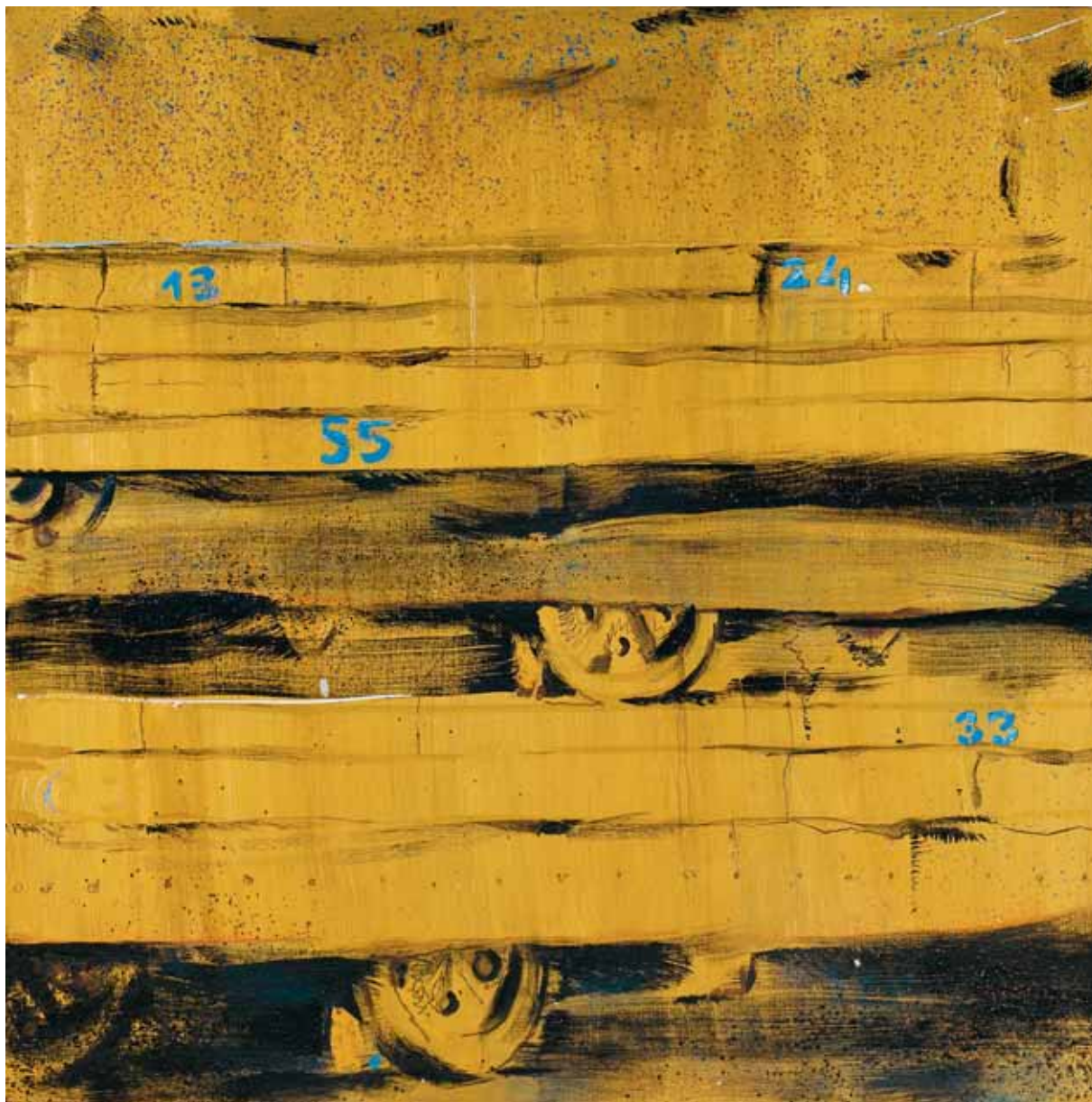
200 x 200 cm, 2 darab / 2 canvases • Ltsz. / I No. 2012.325

Színerő 5.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2010

ÁDÁM Zoltán

Ritmusok I. / Rhythms I, 2010

akril, olaj, vászon / acrylic, oil on canvas • 200 x 200 cm • Ltsz. / I No. 2012.318

Színerő 5.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2010

HEGYI Csaba

Témavezető / Tutor: KESERŰ Ilona

Mesés hangulatban / In fabulous mood, 2010

rajzszen, akril, lakkzománc, vászon / charcoal, acrylic and laquer on canvas

180 x 180 cm • Ltsz. / I No. 2012.320

Színerő 5.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2010

LEHOCZKY Krisztina

Témavezető / Tutor: KESERŐ Ilona • Mesteriskola / Master School

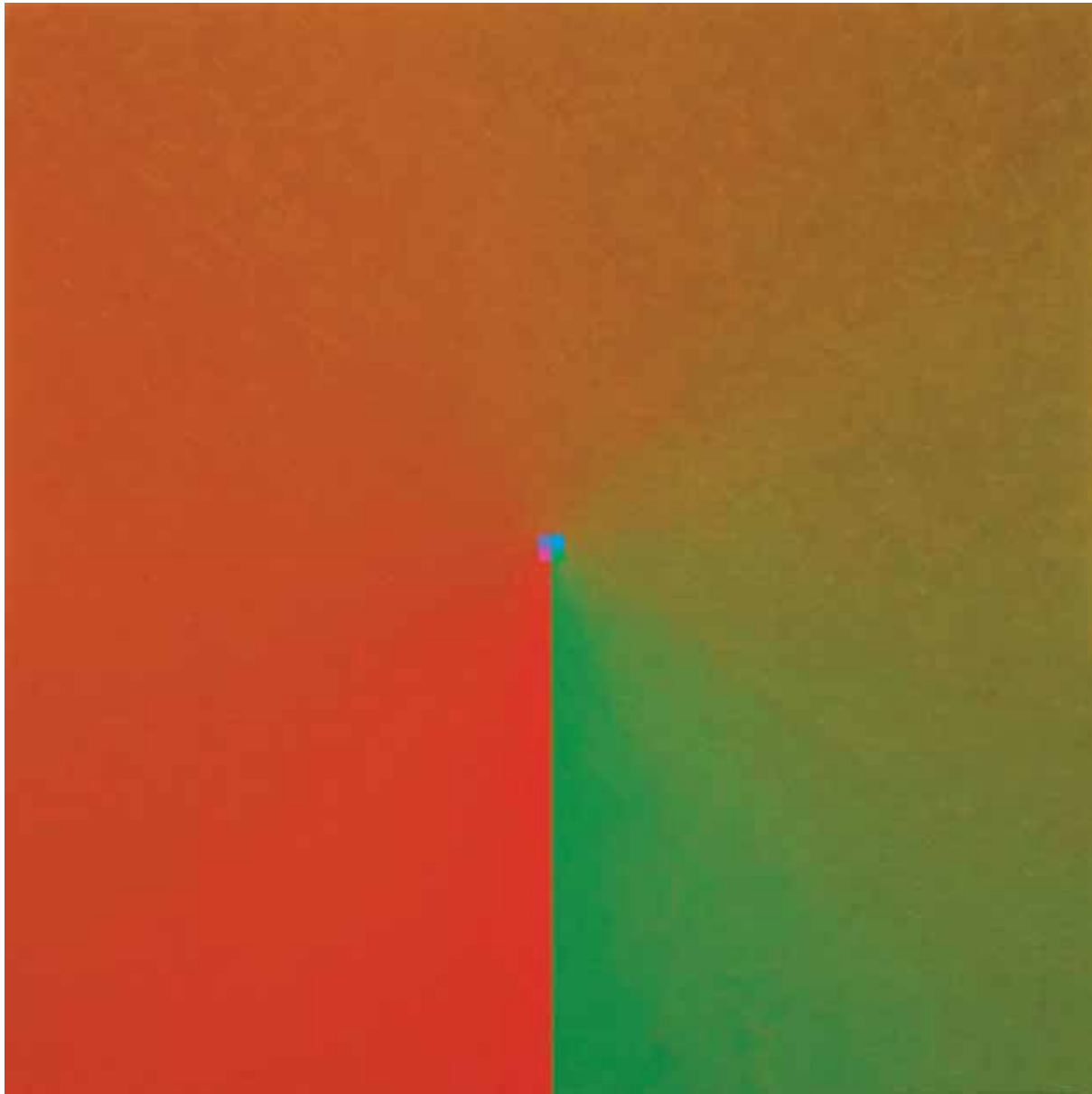
Cím nélkül / Without title, 2010

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 200 cm/darab/each • Ltsz. / I No. 2012.321

Színérő 5.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2010

LOSONCZY István

Témavezetők / Tutors: KONKOLY Gyula, KESERŐ Ilona

Négyzetes pupilla II. / Square pupil II, 2010

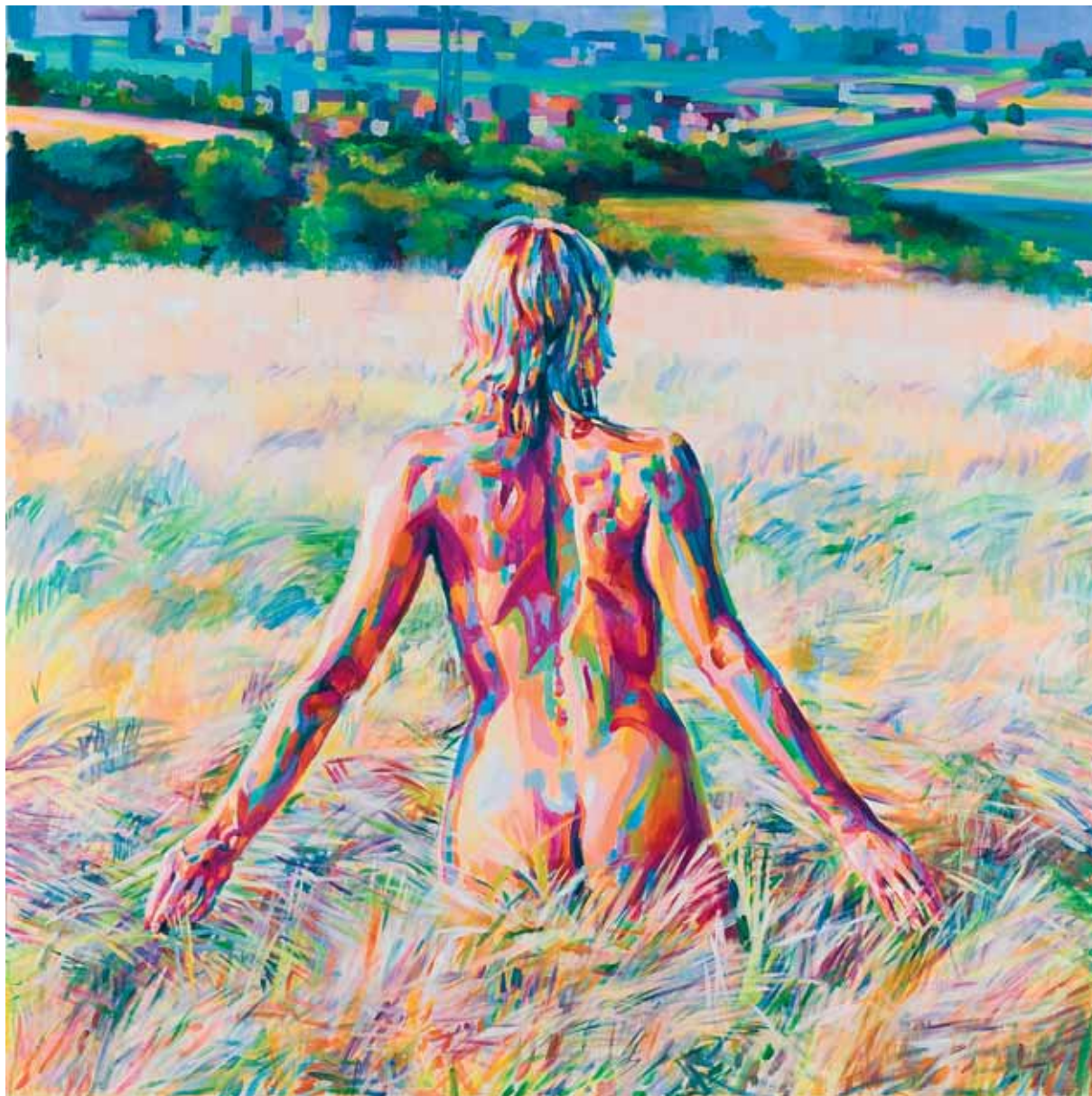
olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 200 cm / darab / each • Ltsz. / I No. 2012.323

Színerő 5.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

2010

MÁTIS Rita

Témavezető / Tutor: KONKOLY Gyula

Akt búzamezőben / Nude in Cornfield, 2010

olaj, vászon / oil on canvas • 200 x 200 cm • Ltsz. / I No.2012.324

Színérő 5.

fotó / photo: HORVÁTH S. Gábor

Függelék
Appendix

TÉMAVEZETŐK / TUTORS

A képzőművészeti ág témavezetői / Visual arts tutors

BENCSIK István

Kossuth-díjas szobrászművész, a pécsi Képzőművészeti Mesteriskola alapítója. Egyetemi tanár, 1995–2001-ig a doktori program vezetője, 2001-től Professor Emeritus.

Kossuth Prize awarded sculptor, founder of the Master School of Fine Arts in Pécs. Professor, head of the doctoral programme between 1995–2001, Professor Emeritus since 2001.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=600>

Colin FOSTER

Szobrászművész, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar dékánja, tanszékvezető egyetemi tanár, a PTE MK Doktori Iskola vezetője.

Sculptor, professor, dean of the Faculty of Music and Visual Arts and head of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=603>

FUSZ György

Ferenczy Noémi-díjas, Babits Mihály-díjas keramikusművész, egyetemi tanár.

Ferenczy Noémi Prize – and Babits Mihály Prize awarded ceramic artist, professor.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=1514>

GAÁL Tamás

Munkácsy-díjas szobrászművész, Érdemes Művész, habilitált egyetemi docens. 1991-től meghívott oktató a Pécsi Képzőművészeti Mesteriskolában.

Munkácsy Prize awarded sculptor, Honourable Artist, associate professor. Guest lecturer of the Master School of Fine Arts from 1991.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=604>

GERENDY Jenő

Munkácsy-díjas tervezőgrafikus művész, habilitált egyetemi docens.

Munkácsy Prize awarded graphic artist, associate professor.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=1226>

HEGYI Csaba

Festőművész, egyetemi adjunktus.

Painter, assistant professor.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=605>

Ilona KESERŐ Ilona

Kossuth-díjas festőművész, Érdemes Művész. A pécsi Képzőművészeti Mesteriskola alapítója, egyetemi tanár, 2003-tól Professor Emerita. Pécs Díszpolgára.

Kossuth Prize awarded painter, Honourable Artist. Founder of the Master School of Fine Arts in Pécs, professor, Professor Emerita since 2003. Honorary citizen of Pécs.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=607>

KONKOLY Gyula

Munkácsy-díjas képzőművész. A Képzőművészeti Mesteriskola meghívott oktatója 1992-től 1995-ig.

Munkácsy Prize awarded artist. Tutor of the Master School of Fine Arts from 1992 to 1995.

NAGY Márta

Ferenczy Noémi-díjas, Magyar Termék Nagydíjas keramikumművész. Egyetemi tanár, a PTE MK Média- és Alkalmazott Művészeti Intézet vezetője.

Ferenczy Noémi Prize awarded ceramic artist, winner of the Hungarian Product Grand Prize. Professor, head of the Institute of Media- and Applied Arts of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=609>

NYILAS Márta

Festőművész, habilitált egyetemi docens, a PTE MK Képzőművészeti Intézet vezetője.

Painter, associate professor, head of the Institute of Fine Arts of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=610>

RÉTFALVI Sándor

Munkácsy-díjas szobrászművész, Érdemes Művész. A pécsi Képzőművészeti Mesteriskola alapítója, egyetemi tanár. 2001–2011-ig a Doktori Iskola vezetője, 2012-től Professor Emeritus. Munkácsy Prize awarded sculptor, Honourable Artist. Founder of the Master School of Fine Arts in Pécs, professor. Head of the Doctoral School between 2001–2011, since 2012 Professor Emeritus.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=611>

SOMODY Péter

Festőművész, tanszékvezető egyetemi tanár.
 Painter, professor, head of the department of painting.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=1304>

SCHRAMEL Imre

Kossuth-díjas, Prima Primissima díjas keramikusművész, Érdemes Művész. A pécsi Képzőművészeti Mesteriskola alapítója, egyetemi tanár. Kossuth Prize and Prima Primissima prize awarded ceramic artist, Honourable Artist. Founder of the Master School of Fine Arts in Pécs, professor.

TOLVALY Ernő
 (1947–2008)

Munkácsy-díjas festőművész, egyetemi tanár.
 Munkácsy Prize awarded painter, professor.

VALKÓ László

Munkácsy-díjas festőművész, egyetemi tanár.
 Munkácsy Prize awarded painter, professor.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=614>

VARGA Ferenc

Munkácsy-díjas szobrászművész, habilitált egyetemi docens.
Munkácsy Prize awarded sculptor, associate professor.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=101>

Elméleti társ-témavezetők / Theoretical co-tutors

AKNAI Tamás

Németh Lajos-díjas művészettörténész, egyetemi tanár.
Németh Lajos Prize awarded art historian, professor.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=598>

FABÉNYI Julia

Németh Lajos-díjas művészettörténész, a Baranya Megyei Múzeumok igazgatója.
Németh Lajos Prize awarded art historian, director of the Museums of Baranya County.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=601>

A Zeneművészeti ág témavezetői / Tutors of Music

BÁNFALVI Béla

Liszt Ferenc-díjas, Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjas hegedűművész, egyetemi tanár.
Liszt Ferenc Prize awarded, Bartók Béla–Pásztory Ditta Prize awarded violinist, professor.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=178>

DRAHOS Béla

Liszt Ferenc-díjas, Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjas fuvolaművész, habilitált egyetemi docens.
Liszt Ferenc Prize awarded, Bartók Béla–Pásztory Ditta Prize awarded flutist, associate professor.
<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=181>

FARKAS István Péter

Liszt Ferenc-díjas, Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjas harsonaművész, habilitált egyetemi docens.

Liszt Ferenc Prize awarded, Bartók Béla–Pásztory Ditta Prize awarded trombonist, associate professor.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=602>

KAMP Salamon

Liszt Ferenc-díjas, Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjas, valamint Károli Gáspár-díjas karnagy, habilitált egyetemi docens.

Liszt Ferenc Prize, Bartók Béla–Pásztory Ditta Prize and Károli Gáspár Prize awarded conductor, associate professor.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=190>

KIRÁLY Csaba

Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, habilitált egyetemi docens.

Liszt Ferenc Prize awarded pianist, associate professor.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=193>

VIDOVSKY László

Kossuth-díjas zeneszerző, Érdemes Művész. Egyetemi tanár, 2012-től Professor Emeritus. A Doktori Iskola zenei ágának kidolgozója, vezetője.

Kossuth Prize awarded composer, Honourable Artist, professor.

Professor Emeritus since 2012. Establisher and head of the branch of music of the Doctoral School.

<http://www.art.pte.hu/index.php?p=contents&cid=617>

HALLGATÓK A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG / STUDENTS FROM THE BEGINNINGS TO OUR DAYS*

*Forrás: egyetemi hallgatói nyilvántartások.

Mesteriskola / Master School

1991	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona	Böszörményi István, Kuti László, Nyári Zsolt, Viscoczy Mária, Zeke László Balázs Péter, Kaposi Tamás, Major Judit, Somody Péter
1992	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona Konkoly Gyula	Rezsonya Katalin, Tábori Katalin, Keyfo Temur Oroszy Csaba, Telek Zoltán Cseke Szilárd, Enyingi Tamás, Gyenis Tibor, Hajdú András, Horváth Judit, Kósa Ferenc, Losonczy István, Mátis Rita, Somody Péter
	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezetők / Tutors:	Rétfalvi Sándor Schrammel Imre Schrammel Imre Rétfalvi Sándor	Sütő Ferenc Miklós Balázs Péter, Csontos Katalin, Major Judit, Repenning Cordula, Wéber Imre Nádor Edina
1993	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona	Horváth Ottó, Kotormán László, Mohácsi András Császár Gábor, Fogta Béla, Hrab Roman, Lehoczky Krisztina, Ócsai Gábor, Tasi Zsuzsanna
1994	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona Rétfalvi Sándor	Andreas Schweiczter Csozó Gabriella, Gyécsek József Komjáthy Gábor, Németh Pál
1995	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona	Szmrecsányi Boldizsár, Taubert László Dalos Viktória, Hegyi Csaba, Leitner Barna, Nyilas Márta, Pataki István, Raffai Réka, Stammler Adrienn, Varga Tünde
	Témavezető / Tutor:	Schrammel Imre	Gyuricza Gabriella
1996	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona Schrammel Imre	Varga Ferenc, Miklya Gábor Lukács József Bábel Anita, Kincses Ágota
1997	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Kumazawa Hanako

Doktori képzés / Doctoral studies

1995	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Bencsik István Keserü Ilona Schrammel Imre	Böszörményi István, Mohácsi András Somody Péter, Tasi Zsuzsanna Nagy Márta
1996	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezetők / Tutors:	Bencsik István Keserü Ilona Rétfalvi Sándor Schrammel Imre	Kotormán Norbert Hegyi Csaba, Nagy Ottó, Nyilas Márta Nagy Attila
1997	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona Rétfalvi Sándor Schrammel Imre	Leitner Barna, Raffai Réka, Tolnay Imre, Varga Tünde Németh Pál Füzesi Heierli Zsuzsa, Szócs Éva Andrea
1998	Témavezető / Tutor: Témavezető / Tutor: Témavezetők / Tutors:	Bencsik István Keserü Ilona Keserü Ilona Colin Foster	Balanyi Zoltán, Rezsonya Katalin J. Lieber Erzsébet, Kovács Zsolt István, Radosza Attila Lukács József

	Témavezető / Tutor:	Rétfalvi Sándor	Sütő Ferenc Miklós
1999	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Lengyel Péter János
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Ernszt András, Vásárhelyi Zsolt
2000	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Menasági Péter, Palatinus Dóra
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Peity Tukuljas Laura, Radák Eszter
2001	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Orosz Klára
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Bartek Péter Pál, Losonczy István
	Témavezető / Tutor:	Rétfalvi Sándor	Krámli Márta
	Témavezető / Tutor:	Tolvaly Ernő	ifj. Ficzek Ferenc
2002	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Baráz Tamás, Miklya Gábor, Nyári Zsolt
	Témavezetők / Tutors:	Keserü Ilona	Guttman Barbara
		Nyilas Márta	
	Témavezető / Tutor:	Tolvaly Ernő	Korodi János, Varga Rita
2003	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Hegedűs Éva, Szilvásy Edit
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Fodor Pál
	Témavezető / Tutor:	Rétfalvi Sándor	Szunyogh László
	Témavezető / Tutor:	Schrammel Imre	Mártonyi Éva
	Témavezető / Tutor:	Tolvaly Ernő	Jancsikity József
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő	Appelshoffer Péter (elméleti társ-témavezető: Aknai Tamás)
		Somody Péter	
2004	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Baróthy Anna, Mányi Esztella
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Császár Gábor
	Témavezető / Tutor:	Rétfalvi Sándor	Sörös Rita Apollónia
	Témavezető / Tutor:	Schrammel Imre	Szabó Éva
	Témavezető / Tutor:	Tolvaly Ernő	Lukács Zsolt, Korodi Luca, Szabó Marianna, Vollmuth Krisztián
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő	Benedek Barna (elméleti társ-témavezető: Fabényi Julia)
		Nyilas Márta	
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő	Egle Anita
		Nagy Márta	
2005	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Hadházy Gergely, Lénárd Anna
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Barabás Zsófia Márta, Győri Márton, Roters Katharina, Tari Eszter
	Témavezető / Tutor:	Nagy Márta	Csóke Renáta
	Témavezető / Tutor:	Tolvaly Ernő	Hatházi László András, Szabó Attila Sándor
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő	Marosi Katalin Judit
		Nyilas Márta	
2006	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Pokorny Attila
	Témavezető / Tutor:	Colin Foster	Horváth Csaba Árpád
	Témavezető / Tutor:	Keserü Ilona	Juhász Dóra
	Témavezető / Tutor:	Rétfalvi Sándor	Mészáros Gergely
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Horváth Anna Zsófia (elméleti társ-témavezető: Fabényi Julia)
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő	Herczig Zsófia, Szigeti Tamás (elméleti társ-témavezető: Aknai Tamás)
		Nyilas Márta	
2007	Témavezető / Tutor:	Nagy Márta	Burkus Judit
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Mojzer Tamás (elméleti társ-témavezető: Fabényi Julia)
	Témavezető / Tutor:	Tolvaly Ernő	Süli-Zakar Szabolcs

	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő Somody Péter	Bóbits Diána, Könyvasó László (elméleti társ-témavezető: Fabényi Julia)
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő Nyilas Márta	Horváth Erzsébet
	Témavezető / Tutor:	Valkó László	Piti Zsuzsanna, Vágner Mátyás Ferenc
2008	Témavezető / Tutor:	Bencsik István	Boros Miklós János, Kocsis Zsuzsa (elméleti társ-témavezető: Fabényi Julia)
	Témavezető / Tutor:	Colin Foster	Hack Ferenc (elméleti társ-témavezető: Aknai Tamás)
	Témavezetők / Tutors:	Keserü Ilona Hegy Csaba	Nagy Otília, Simon Edina
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Lenkey-Tóth Péter (elméleti társ-témavezető: Aknai Tamás)
	Témavezetők / Tutors:	Tolvaly Ernő Nyilas Márta	Bóna Ottó (elméleti társ-témavezető: Fabényi Julia), Örményi Ákos (elméleti társ-témavezető: Aknai Tamás)
	Témavezető / Tutor:	Valkó László	Oravec Viktória
2009	Témavezető / Tutor:	Bánfalvi Béla	Morvai Ágnes
	Témavezető / Tutor:	Farkas Ádám Péter	Pólus László
	Témavezető / Tutor:	Colin Foster	Krisztiáni Sándor, M. Páll Zoltán
	Témavezetők / Tutors:	Rétfalvi Sándor Varga Ferenc	Tóth Attila
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Márton Enikő
	Témavezető / Tutor:	Valkó László	Bakos András, Tóth Miklós (elméleti társ-témavezető: Aknai Tamás)
	Témavezető / Tutor:	Vidovszky László	Bodonyi József, Kovács Balázs
2010	Témavezető / Tutor:	Bánfalvi Béla	Kondor Péter, Mező Péter
	Témavezető / Tutor:	Drahos Béla	Ella Dániel, Illés Eszter
	Témavezető / Tutor:	Colin Foster	Szigeti Gábor Csongor, Tóth Zsuzsa
	Témavezető / Tutor:	Nyilas Márta	Páll Tibor Krisztián
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Szentgróti Dávid
	Témavezető / Tutor:	Valkó László	Farkas Adrienn Edina
	Témavezető / Tutor:	Vidovszky László	Keresztes Szabolcs
2011	Témavezetők / Tutors:	Colin Foster Somody Péter	Varga Gabi
	Témavezető / Tutor:	Gaál Tamás	Sárréti Gergely
	Témavezető / Tutor:	Hegy Csaba	Szántó István
	Témavezető / Tutor:	Nagy Márta	Szabó Klarissa Médea
	Témavezető / Tutor:	Nyilas Márta	Botka Ildikó
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Bánki Ákos, Lucza Zsigmond
	Témavezető / Tutor:	Varga Ferenc	Tóth Veronika
2012	Témavezető / Tutor:	Drahos Béla	Tosounidis Theodoros
	Témavezető / Tutor:	Colin Foster	Farkas Imre
	Témavezető / Tutor:	Farkas István	Zrínyi Orsolya
	Témavezető / Tutor:	Fusz György	Szabó Ádám Csaba
	Témavezető / Tutor:	Gerendy Jenő	Fehér Felícia, Nagy Tamás, Simon Péter
	Témavezető / Tutor:	Kamp Salamon	Balatonai Sándor, ifj. Bánfalvi Béla
	Témavezető / Tutor:	Király Csaba	Barcza Beáta
	Témavezető / Tutor:	Nagy Márta	Andrási Edina
	Témavezető / Tutor:	Nyilas Márta	Boga Klementina
	Témavezető / Tutor:	Somody Péter	Gyórfy László
	Témavezető / Tutor:	Valkó László	Nemes Zsuzsa

DOKTORI FOKOZATSZERZÉSEK TUDOMÁNYÁGAK SZERINT
AWARDED DOCTORAL DEGREES ACCORDING TO DISCIPLINES

1997 Foster, Colin képzőművészet / fine arts Lantos Ferenc képzőművészet / fine arts	Hegy Csaba képzőművészet / fine arts Losonczy István képzőművészet / fine arts Radák Eszter képzőművészet / fine arts Szócs Éva Andrea képzőművészet / fine arts
1999 Kazinczy Gábor képzőművészet / fine arts	
2000 Nagy Márta képzőművészet / fine arts	2008 Ficzek Ferenc képzőművészet / fine arts Füzesi Heierli Zsuzsa képzőművészet / fine arts Jancsikity József képzőművészet / fine arts Kavecsánszki Gyula képzőművészet / fine arts Lieber Erzsébet képzőművészet / fine arts Rezsonya Katalin képzőművészet / fine arts Vásárhelyi Zsolt képzőművészet / fine arts
2001 Enyedi János képzőművészet / fine arts Kovács Attila képzőművészet / fine arts	
2002 Kocsis Rudolf képzőművészet / fine arts Leitner Sándor képzőművészet / fine arts Somody Péter képzőművészet / fine arts	
2003 Mihăilescu, Doina képzőművészet / fine arts Radosza Attila képzőművészet / fine arts Tolnay Imre képzőművészet / fine arts	2009 Appelshoffer Péter képzőművészet / fine arts Balázs Péter képzőművészet / fine arts Bartek Péter képzőművészet / fine arts Benedek Barna képzőművészet / fine arts Ernszt András képzőművészet / fine arts Erőss István képzőművészet / fine arts Krámlí Márta képzőművészet / fine arts Lukács József képzőművészet / fine arts Menasági Péter képzőművészet / fine arts Szunyogh László képzőművészet / fine arts
2004 Drozdik Orsolya képzőművészet / fine arts Ioan Horvath Bugnariu képzőművészet / fine arts Nádor Judit képzőművészet / fine arts Ujvárossy-Kerekes László képzőművészet / fine arts	
2005 Lengyel Péter képzőművészet / fine arts Mohácsi András képzőművészet / fine arts Nyilas Márta képzőművészet / fine arts Ioan Pop képzőművészet / fine arts Varga Ferenc (honosítás) képzőművészet / fine arts	2010 Tari Eszter képzőművészet / fine arts Varga Tünde képzőművészet / fine arts
2006 Kelecsényi Csilla képzőművészet / fine arts Lengyel András képzőművészet / fine arts Németh Pál képzőművészet / fine arts Palotás József képzőművészet / fine arts Pápai Lívía képzőművészet / fine arts Raffai Réka képzőművészet / fine arts	2011 Burkus Judit képzőművészet / fine arts Fodor Pál képzőművészet / fine arts Guttman Barbara képzőművészet / fine arts Hadházy Gergely képzőművészet / fine arts Mészáros Gergely képzőművészet / fine arts
2007 Balanyi Zoltán képzőművészet / fine arts Gyenes Zsolt képzőművészet / fine arts	2012 Bali János zeneművészet / music Horváth Csaba Árpád képzőművészet / fine arts Jo Kley képzőművészet / fine arts Orosz Klára képzőművészet / fine arts

HABILITÁCIÓK TUDOMÁNYÁGAK SZERINT HABILITATIONS ACCORDING TO DISCIPLINES

1999 Maurer Dóra képzőművészet / fine arts	Mecsi Beatrix képzőművészet / fine arts
2000 Peternák Miklós képzőművészet / fine arts	Nyilas Márta képzőművészet / fine arts
2001 Aknai Tamás képzőművészet / fine arts	Somody Péter képzőművészet / fine arts
Birkás Ákos képzőművészet / fine arts	Varga Ferenc képzőművészet / fine arts
Tolvaly Ernő képzőművészet / fine arts	2010 Gaál Tamás képzőművészet / fine arts
2003 Géczy János képzőművészet / fine arts	Gáspár Gabriella képzőművészet / fine arts
Nagy Márta képzőművészet / fine arts	Gerendy Jenő képzőművészet / fine arts
2004 Foster, Colin képzőművészet / fine arts	Ludmány Emil zeneművészet / music
2005 Valkó László képzőművészet / fine arts	Palotai István zeneművészet / music
2009 Drahos Béla zeneművészet / music	Raffay Endre képzőművészet / fine arts
Gyenes Zsolt képzőművészet / fine arts	2011 Duffek Mihály zeneművészet / music
Király Csaba zeneművészet / music	Sturcz János képzőművészet / fine arts
Lengyel Péter képzőművészet / fine arts	2012 Deli Ágnes képzőművészet / fine arts
	Kamp Salamon zeneművészet / music
	Lakner Tamás zeneművészet / music
	Németh Pál képzőművészet / fine arts

LENGYEL András
Célkereszt / Cross-hairs, 1984–2008
fa, ceruza, vonalzó, ragasztás
wood, pencil, ruler, gluing
76 x 73 cm
Letét a Janus Pannonius Múzeumban

Colin FOSTER
Light Catcher XIX, 2012
műgyanta, Ytong, lágyacél
synthetic resin, breeze-block, mild steel
278 x 61 x 41 cm

LANTOS Ferenc
A terek hangjai 2. / Sounds of spaces 2, 1993
akril, vászon / acrylic on canvas
100 x 100 cm
A Janus Pannonius Múzeum tulajdona

KIÁLLÍTÁSOK A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG EXHIBITIONS FROM THE BEGINNINGS TO OUR DAYS

- 1992-től évente a mesteriskolás, majd a doktorandusz képzőművész hallgatók bemutatkozó kiállítása /
Annual introductory exhibition of the fine arts master school students, later doctoral students of art,
Pécsi Galéria, Pécs
- 1992–1995 Képzőművészeti Mesteriskola festő szakos hallgatóinak év végi kiállítása / Year-end exhibition of the
painter students of the Master School of Fine Arts, István-akna, Pécs
- 1993 Mesteriskola tanévzáró kiállítása / Year-end exhibition of the Master School, Parti Galéria, Pécs
Mesteriskolás szobrász hallgatók tárlata / Master School sculptor students' exhibition, Janus Pannonius
Múzeum, Schaár udvar, Pécs
- 1994 Kilenc pécsi kezdő / Nine Debutants from Pécs, Képzőművészeti Főiskola, Budapest, Barcsay terem
Pécsi Képzőművészeti Mesteriskola kiállítása / Exhibition of the Master School of Fine Arts from Pécs,
Haus Ungarn, Berlin (D)
Budapest Art Expo IV. BNV, Budapest
- 1995 Helyzetkép – Magyar szobrászat / State of the Art – Hungarian Sculpture, Múcsarnok, Budapest
Pécsi Mesteriskola Kiállítása / Exhibition of the Pécs Master School, Eckraum, Graz (A)
Fiatal Művészek Biennáléja / Biennale of Young Artists, Rijeka (HR)
Martyn Ferenc tiszteletére / In honour of Ferenc Martyn, Művészeti Kar, Pécs
Budapest Art Expo V. BNV, Budapest
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
- 1996 Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállítása / Exhibition of the Studio of Young Artists Associaton, Duna Galéria,
Budapest
Üvegfestészeti kurzus záró kiállítása / Closing exhibition of the glass painting course, Kisgaléria, Pécs
Budapest Art Expo VI. BNV, Budapest
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
- 1997 Más anyagban / In different Material, Tölgyfa Galéria, Budapest
Olaj/vászon / Oil/canvas, Múcsarnok, Budapest
Nemzetközi szobrászati kiállítás / International sculpture exhibition, Stadtpark Lahr, Lahr (D)
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
- 1998 Mesterek és tanítványaik / Masters and their students, Galeria Krzysztofor, Krakkó
Budapest Art Expo VII. Múcsarnok, Budapest
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works,
Múzeum Galéria, Pécs
- 1999 Négy Égtáj – festők a pécsi Mesteriskolából 1991–1999 / Four Skies – painters from the Master School of Pécs,
Olof Palme Ház, Budapest
Die Meisterschule aus Pécs, Galerie der Universität Konstanz, Konstanz (D)
A jövő ma /The future today, Kévés Stúdió Galéria, Budapest
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs

- 2000 Budapest Art Expo Friss I., MűvészetMalom, Szentendre
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Múzeum Galéria, Pécs
- 2001 Fialat pécsi művészek / Young Artists from Pécs, Pécsi Galéria, Pécs
Tavaszi Szél – Doktoranduszok Országos Szövetsége / Spring Wind – Hungarian Association of Doctorates, Szent István Egyetem, Gödöllő
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Múzeum Galéria, Pécs
- 2002 Budapest Art Expo Friss II., MűvészetMalom, Szentendre
Nyári Mozi / Summer Cinema, Bucka Gányó Galéria, Szabadka (SR)
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Múzeum Galéria, Pécs
- 2003 DLA művésztelep / DLA Artist Colony, Galeria Svetog Krsevana, Sibenik
Déli Szél – alkotótelep az Adrián / Southern Wind – Artist Colony on the Adria, Galéria Svetog Krsevana, Sibenik, (HR)
PTE MK KM és a MKE KM doktorandusz hallgatóinak közös kiállítása / Collective exhibition with the doctorate students from the University of Fine Arts Budapest, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Múzeum Galéria, Pécs
- 2004 Budapest Art Expo Friss III., MűvészetMalom, Szentendre
Déli Szél – alkotótelep az Adrián / Southern Wind – Artist Colony on the Adria, PTE eMKá Galéria, Pécs
Déli Szél az Adrián / Southern wind on the Adria, Galéria Svetog Krsevana, Sibenik, (HR)
PTE MK KM és a MKE KM doktorandusz hallgatóinak közös kiállítása / Collective exhibition with the doctorate students from the University of Fine Arts Budapest, Barcsay-terem és Parthenon-fríz Terem, MKE, Budapest
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Múzeum Galéria, Pécs
- 2005 Szabad Művészetek Doktora 10 éves a képzőművészeti doktorképzés a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán / 10 years Doctor of Liberal Arts in Pécs, Ernst Múzeum, Budapest
Pécs-Baranya Kulturális Hetek, hallgatók a Pécsi Tudományegyetem Képzőművészeti Mesteriskolájából / Pécs-Baranya Cultural weeks, students from the Master School of Fine Arts, University of Pécs, Collegium Hungaricum, Bécs / Vienna (A)
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Hattyúház Kiállítóterem, Pécs
- 2006 Frisch, Collegium Hungaricum, Bécs / Vienna
Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctoral students' Master works, Városi Képtár Antal-Lusztig gyűjtemény kiállítóterme, Pécs

- 2007 Színerő–Léptékváltás 1. Táblaképnél nagyobb festmények kiállítása / Power of Colour–Change of Scale 1, Pécs, Zsolnay Gyár üzemcsarnokai
 Színerő–Léptékváltás 2. Táblaképnél nagyobb festmények kiállítása / Power of Colour–Change of Scale 2, Zsolnay Gyár üzemcsarnokai, Pécs
 Tanulás közben / Whilst studying, 2B Galéria, Budapest
 Üdvözlét Nagygörbőről / Greetings from Nagygörbő, Hattyúház Kiállítóterem, Pécs (a PTE-BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékével közösen)
 Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
- 2008 Elsős DLA-hallgatók bemutatkozó kiállítása, PTE MK Aula (eMKá Galéria), Pécs
 Színerő–Léptékváltás előtt / Before Power of Colour–Change in Scale, Magyar Kulturális Intézet, Stuttgart (D)
 A Színerő Mesterkurzus Pécsről – Ilona Keserü Ilona tanítványai / Power of Colour Master course from Pécs – Students of Ilona Keserü Ilona, Balaton Múzeum, Keszthely
 Színerő–Léptékváltás 3. / Power of Colour–Change of Scale 3, Zsolnay Porcelánmanufaktúra Zrt. üzemcsarnokai, Pécs / Zsolnay Porcelain Manufactory, Pécs
 Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
 Doktorandusz hallgatók mestermunka kiállítása / Master works of the doctorate students, Kisgaléria, Pécs
- 2009 Elsőéves képző- és zeneművész doktoranduszok bemutatkozása / Introduction of the first-year doctorate students of fine arts and music, PTE MK Aula (eMKá Galéria), Pécs
 Színerő–Léptékváltás 4. / Power of Colour–Change of Scale 4, Pécs, Zsolnay Porcelánmanufaktúra Zrt.
 Belga Csarnok / Zsolnay Porcelain Manufactory, Pécs
 Válogatás az Archívumból I. / Selection of the Doctoral School's Art Collection I., Nádor Galéria, Pécs
 Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
 Doktoranduszok mestermunka kiállítása – Tolvaly Ernő emlékére / Master works of the doctorate students – In memoriam Ernő Tolvaly, Pécsi Galéria, Pécs
- 2010 Elsőéves DLA hallgatók bemutatkozó kiállítása / Introduction of the first-year DLA students, PTE MK Aula (eMKá Galéria), Pécs
 Színerő–Léptékváltás 5. / Power of Colour–Change of Scale, Zsolnay Porcelánmanufaktúra Zrt., Belga Csarnok, Pécs / Zsolnay Porcelain Manufactory, Pécs
 Válogatás az Archívumból II. / Selection of Doctoral School's Art Collection, Nádor Galéria, Pécs
 Tradizione, Transizione, Innovazione – A PTE MK DI Kortárs Művészeti Gyűjteménye / Contemporary Art Collection of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs, Római Magyar Akadémia, Róma (I) / Zsolnay Porcelain Manufactory, Pécs
 Die Kraft der Diversität – Künstlerische Positionen aus Pécs, Collegium Hungaricum, Galerie UngArt, Bécs / Vienna (A)
 Parallel Realities – pécsi művész doktoranduszok bemutatkozó kiállítása, HattyúHáz Galéria, Pécs
 Doktoranduszok mestermunka kiállítása / Exhibition of the doctorate students' Master works, Nádor Galéria, Pécs
- 2011 A PTE Művészeti Kar Doktori Iskola hallgatóinak bemutatkozó kiállítása és koncertje / Exhibition and concert of the students of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs, Pécsi Galéria, Pécs
 Színerő válogatás / Selection of the Power of Colours course, Nádor Galéria, Pécs
- 2012 Doktorandusz (DLA) hallgatók kiállítása / Exhibition of the doctorate (DLA) students, Pécsi Galéria, Pécs
 DLA Fesztivál / DLA Festival, E2, PTE Művészeti Kar, Pécs, Zsolnay Negyed / Quarter
- 2013 Műhely – a PTE MK Doktori Iskola Archívumának kiállítása
 Workshop – Exhibition of the Archive of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs, M21 Galéria, Zsolnay Negyed / Zsolnay Quarter, Pécs

BIBLIOGRÁFIA / BIBLIOGRAPHY

Válogatott sajtómegjelenések / Selected Press-appearances

Aknai Katalin: *Az Ómega közelében... A PTE Művészeti Karának Doktori Iskolája a Pécsi Galériában. 2004. május 23–június 13.* In: Echo, 2004/3. 27-30.

Aknai Tamás: *A kimondhatatlan mindig igen lényeges. Beszélgetés Colin Foster szobrászművésszel.*
In: Echo, 2002/ 4-5. 13-16.

Aknai Tamás: *Észrevettétek? Művészek... A PTE Művészeti Karának Mesteriskolája a Pécsi Galériában 2006. május 12–június 3.* In: Echo, 2006/3. 28-30.

Aknai Tamás: *Célgörbe. A PTE Művészeti Kar Mesteriskola végzős doktorjelölt hallgatóinak (DLA) kiállítása. Pécs, HattyúHáz Kiállítóterem 2005. december 9–2006. január 16.*
In: Echo, 2006/1. 23-25.

Aknai Tamás: *Kitérő: a „főváros” színe. Színerő – nagyméretű képek – léptékváltás.* In: Echo, 2007/3. 25-29.

Aknai Tamás: *Afféle katakomba ez... Színerő és léptékváltás Zsolnay gyár, 2007. augusztus 1–szeptember 16.* In: Echo, 2007/4. 22-25.

Fejős Miklós: *A múltba és jövőbe tekintés közös ünnepe. DLA kiállítása 2003. október 3-19.* In: Echo, 2003 / 5-6. 44-46.

Colin Foster: *Új tendencia a magyar szobrászatban. PTE Mesteriskolások kiállítása Pécs, Múzeum Galéria 2004. november 19–december 5.* In: Echo, 2004/ 5-6. 34-35.

Házás Nikoletta: *Iskola a határon – avagy mitől lesz doktor a művész? DLA hallgatók közös kiállítása.* In: Balkon, 2003/9.

Készman József: *A művészet doktorai DLA és mesteriskola. Múzeum Galéria és Pécsi Galéria, 1998. május 21.* In: Echo, 1998/ 3. 28-31.

Máthé Andrea: *Átláthatások. Fiatal festők Keserü Ilona közelében Pécsen 1983–2003. Pécsi Galéria 2003. november 7-30.* In: Echo, 2003 / 5-6. 43-44.

Máthé Andrea: *Színerő–Léptékváltás 2. Festészeti Projekt Pécsen.* In: www.balkon.hu/2007

Muladi Brigitta: *Kortárs művészet doktori fokon. Gondolatok a DLA-hallgatók kiállításai kapcsán. Új Művészet, 2004/5., 26-27.*

Cérnaszobrok és végtelenített film. A PTE Művészeti karos doktoranduszainak különleges mestermunkái. Dunántúli Napló, 2008. március 8.

Léptékváltás. In: UnivPécs. A Pécsi Tudományegyetem hírlapja. VIII. Évfolyam 9. szám, 2007. szeptember 10.

Mesteriskolás képzőművészek kiállítása a Pécsi Galériában. Dunántúli napló, 2008. április 4.

Mesteriskolások felsőfokon. In: Dunántúli Napló, 2003. október 4.

**Válogatott internetes megjelenések
Selected Web-appearances**

Kismányoky Károly (szerk.): <http://www.pecskep.hu>
DLA 2012.
<http://www.pecskep.hu/logic/pages/showdoc.php?id=1094>
DLA 2011.
<http://www.pecskep.hu/logic/pages/showdoc.php?id=984>

A PTE Művészeti Kar DLA-végzőseinek kiállítása.
<http://www.bama.hu/programajanlo/program/kiallitas/15469>

**Válogatott televíziós megjelenések
Selection of appearances on Television**

Horváth M. Zoltán (szerk.): *Interjú Keserü Ilonával és Konkoly Gyulával, Képzőművészeti Mesteriskola, Festészet Tanszék, Pécs, István akna.* Perem TV, 1993.
<http://www.youtube.com/watch?v=tbXH4fXAmWM>

Kosaras Attila (szerk.): *Folyamatos megjelenés az Universitas Televízió adásában.*
<http://www.univtv.pte.hu/menu/76>

A szerző által feldolgozott archív felvételek:
Nemzetközi szobrászati kiállítás, Lahr 1997.
DLA kiállítás a Pécsi Galériában 2000, mestermunka kiállítás a Múzeum Galériában 2000,
DLA kiállítás a Pécsi Galériában 2001, mestermunka kiállítás a Múzeum Galériában 2001,
DLA kiállítás a Pécsi Galériában 2002, PTE MK KM és az MKE KM Közös bemutatkozó tárlata a Pécsi Galériában 2003,
Mestermunka kiállítás a Múzeum Galériában, 2003, DLA kiállítás a Pécsi Galériában 2004, Ficsek Ferenc Mestermunka kiállítása a Pécsi Galériában 2004, mestermunka kiállítás a Múzeum Galériában, 2004.

Kiállítási katalógusok / Exhibition Catalogues

Ágoston Zoltán: *Tigrisek és oroszlánok, Ágoston Zoltán interjúi Bencsik Istvánnal, Böszörményi Istvánnal, Kuti Lászlóval, Miklya Gáborral, Mohácsi Andrással, Nyári Zsolttal, Rezsonya Katalinnal.* Baranyai Alkotótelepek, Siklós, 2006.

Berzy Ágnes, Ernszt András (szerk.): *Szabad Művészetek Doktora. Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Képzőművészeti Mesteriskola.* PTE MK Képzőművészeti Mesteriskola, Pécs, 2005.

Berzy Ágnes, Ernszt András, Hegyi Csaba, Wéber Katalin (szerk.): *Színerő-Léptékváltás 1-2-3.* Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Képzőművészeti Doktori Iskola, Pécs, 2008.

Bildhauer-Forum 1997 im Stadtpark Lahr. Bildhauer Forum, Lahr, 1997.

Ernszt András, Hegyi Csaba, Wéber Katalin (szerk.): *Színerő-Léptékváltás 4-5.* Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Képzőművészeti Doktori Iskola, Pécs, 2010.

Colin Foster (szerk.): *Experimental Landscape.* Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs, 2011.

Janus Pannonius Universitas, Képzőművészeti Mesteriskola. Pécs. JPTE BTK, Pécs, 1993.

Janus Pannonius Tudományegyetem Képzőművészeti Mesteriskola, Pécs. JPTE BTK, Pécs, 1994.

Janus Pannonius Tudományegyetem Művészeti Kar Képzőművészeti Mesteriskola 1996–1997. JPTE Művészeti Kar Képzőművészeti Mesteriskola, Pécs, 1997.

Kilenc Pécsi Kezdő. (Bevezető: Kovács Orsolya) Budapesti Képzőművészeti Főiskola, Budapest, 1994.

M. Páll Zoltán, Dömötör Lajos (szerk.): *„21 Párbeszéd” public art akció Pécs közterületein.* Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, Pécs, 2010.

Nagy József (szerk.): *Die Meisterschule aus Pécs, Ungarn, Skulpturenausstellung in der Galerie der Universität Konstanz.* AG Kunstwissenschaft, Universität Konstanz, Konstanz, 1999.

Négy Égtáj, a posztgraduális Képzőművészeti Mesteriskola festő hallgatóinak visszatekintő kiállítása (1991–1999). JPTE Művészeti Kar Képzőművészeti Mesteriskola, 1999.

Parallel Realities. Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola, Pécs, 2010.

Albumok / Albums

Kaiser Ottó, Várkonyi György: *Kép a képben. Pécsi műtermek.* Alexandra, Pécs, 2006.

Romváry Ferenc (szerk.): *Kortárs Művészet Pécs.* Alexandra, Pécs, 2005.

Tanulmányok / Studies

Bazsa György, Szántó Tibor: *Felsőoktatási akkreditáció Magyarországon – tegnap, ma, holnap.* Education 2008/1. Budapest, 2008. <http://www.edu-online.eu/hu/educatio.php>

Doboviczki Attila: *Interjú Böszörményi Istvánnal és Kuti Lászlóval.* In: *Civil/független kulturális – művészeti megnyilvánulások a kilencvenes években* Pécssett. <http://kilencvenesvepek.blogspot.hu/>
Blog a Pécsi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékén 2009-ben zajló kutatószemináriumához.

Szijártó Zsolt: *Tájékpép és emlékkép – az emlékezhelyek problematikája (Szabó Marianna Kakpuszta című installációjáról).* In: *Szijártó Zsolt: A hely hatalma: lokális szcénák – globális folyamatok.* Budapest, Gondolat, 2008. 267-292.

Üdvözlét Nagygyörbőről. Koszits Attila interjúja Szijártó Zsolttal és Horváth Erzsébet doktorandusz hallgatóval a kiállítás kapcsán. Magyar Rádió Pécsi Regionális Stúdiója, Művészbejáró című műsor, 2007. március 4. <http://commonline.hu/content/koncepci%C3%B3-B3-0>

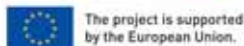

**PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETI KAR – FACULTY OF MUSIC AND VISUAL ARTS**

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola
The Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, the University of Pécs

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

The project is supported by the European Union.

TÁMOP – Tudományos képzés műhelyeinek támogatása a Pécsi Tudományegyetemen
A pályázat azonosító száma: TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029
TÁMOP Grant – “Support for academic workshops at the University of Pécs”

Nemzeti Kulturális Alap

National Cultural Fund of Hungary

Nemzeti Kulturális Alap
National Cultural Fund of Hungary

ZSOLNAY
KULTURÁLIS
HEGYED

Zsolnay Kulturális Negyed
Zsolnay Cultural Quarter

ISBN 978-963-642-500-5

Grafikai terv és nyomdai előkészítés / Graphic design:

Tér Nyomdai és Grafikai Stúdió – BOGNÁR József, HARNÓCZY Örs

Dokumentum fotók / Documentation photos: BŐSZÖRMÉNYI István, CSERI László, HORVÁTH S. Gábor,
KALMÁR Lajos, KESERŰ Ilona fotó-archívuma, KÖRTVÉLYESI László, MOLNÁR Tamás, TÓTH László

Nyomda / Printed by: Carbocomp Kft.